

Att skog ännu finnes kvar, fastän hufvudsakligen yngre och sålunda af små dimensioner, kan ju ej förnekas; och på de flesta hemman är ju alltid något af denna vara att taga till hjälp i dessa för jordbruket så missgynnande konjunkturer; men fara är, att äfven denna sista återstod tillgripes, så vida ej å statsmakternas sida åtgärd vidtages till skogssköflingens hämmande. Hvad som skulle inträffa, om sådan åtgärd ej vidtages, är ej svårt att inse, ty brukande af ett hemman, af naturen ämnadt till skogskultur, kan svårligen bära sig utan bidrag från skogen, något som erfarenheten visat och nog jemväl framdeles kommer att ådagalägga.

Min mening är alltså den, att skogssköflingen bör genom lag förhindras samt återväxt genom påbud befordras, därför våra efterkommande helt säkert skulle bli tacknämlige.

Ousby i kronofogdekontoret den 27 februari 1897.

J. Eneroth.

Till Konungens Befallningshafvande i Kristianstads län.

Till följd af order den 13 sistlidne januari med anledning af den utaf Kongl. Maj:t i nåder tillsatta skogskomité derom gjorda framställning, får jag rörande den betydelse trävarurörelsen inom fögderiet haft och för närvarande har för ortens befolkning afgifva följande yttrande:

Fögderiet består hufvudsakligen af skoglös mark och då annan skogstillgång till afsalu saknas än en mindre quantitet bränsle från fögderiets nordligaste socknar, följer deraf, att trävarurörelsens betydelse för orten är ringa i jemförelse med skogsbevuxna trakter.

Vid fisklägena samt jernvägsstationerna finnes en liflig handel med timmer till byggnadsmaterialier, som i ganska stor myckenhet hufvudsakligen på jernväg från andra orter hitföras.

Under senare åren har emellertid skogsplantering egt rum dels vid kusten af Östersjön i Bonby och Löderups socknar, dels på flera andra ställen inom fögderiet å härför tjenlig mark, och synes deraf att intresset för skogshushållningen inom fögderiet är i tilltagande.

Hamnehög å kronofogdekontoret den 10 mars 1897.

P. L. Leth.

Konungens Befallningshafvande i Malmöhus län.

I anledning af skogskomiténs skrifvelse den 4 december sistlidet år får Kongl. Maj:ts Befallningshafvande angående den verksamhet för skogshushållningens främjande, som hushållningssällskapet och landstinget inom detta län utöfvat, meddela, att landstinget, såsom förvaltare af viss donation, för något mera än 20 år sedan inköpt hemmanet n:r 5 ^{103/448} mantal Vittseröd i Hallaröds socken af Onsjö härad och der låtit verkställa s. k. flygsandsplantering, att landstinget vidare för 10 år sedan inköpt omkring 280 hektar skogs- och betesmark från hemmanet n:r 1 och 2 Klåberöd i Onsjö härad för skogsplantering, att hushållningssällskapet bidragit till köpeskillingen för 260 tunnland utmark å Sjöstorps fälad i Torna härad, hvilken mark blifvit år 1885 inköpt för skogsplantering för statens räkning, att landstinget och hushållningssällskapet för hvartdera af åren 1895 och 1896 anvisat tillsammans 2,000 kronor för att genom hushållningssällskapets försorg användas till inköp af skogsplantor och frö, hvilka kostnadsfritt utdelats till requirenter, företrädesvis mindre skogsodlare, hvilka sällskapets förvaltningsutskott ansett böra af denna förmån komma i åtnjutande; hvarjemte anslaget användts för tillhandahållande åt skogsodlare af kostnadsfritt biträde af plantörer för ledning af plantering och sådd, hvilka plantörers verksamhet i sin ordning öfvervakats af jägmästaren i länet, samt att landstinget och hushållningssällskapet för enahanda ändamål för innevarande år anvisat tillsammans 3,000 kronor. Dessutom kan nämnas, att requisitioner till hushållningssällskapet från enskilde skogsodlare afse för stundande planteringsperiod 700,000 skogsplantor och 200 kilogram skogsfrö, samt att hushållningssällskapet på tre olika ställen inom länet anordnat plantskolor för uppdragande af skogsplantor till afgiftsfri utdelning.

Beträffande frågan om trävarurörelsens betydelse för ortens befolkning, — — — — anser sig Kongl. Maj:ts Befallningshafvande kunna uttala det omdöme, att konsumtionen af skogsalster inom länet är högst betydlig såväl till gagnsvirke och byggnadsmaterial som till bränsle, att ortens behof af bränsle i icke obetydlig mån varder tillgodosedd från stenkolsgrufvorna i länet, men att ved ändock förbrukas i stor omfattning. Skogarne inom länet, hvilka i större

omfång förekomma endast på herregårdarnes egor, äro ej närmelsevis tillräckliga för fyllandet af ortens behof af skogsprodukter, utan måste dessa hemtas från orter utom länet. Till förmedlande af handeln med dessa alster hafva timmer- och vedhandlare i betydligt antal nedsatt sig i städerna och vid jernvägsstationerna å landsbygden och representera en betydande näring.

De större godsegarnes skogar vårdas i allmänhet väl, och afverkningen der sker med beräkning på återväxt. Samma omdöme kan deremot i allmänhet ej gifvas beträffande öfriga enskilda skogar, utan nedhuggas de mera och mera för att bereda rum för åker. Undantag gifvas visserligen för enstaka trakter i norra delen af länet, der marken ej synnerligt väl egnar sig för odling; hvarjemte på senare åren, tack vare landstingets och hushållningssällskapets åtgöranden, berömvärda sträfvanden förnummits för åstadkommande af skogsplantering å företrädesvis därför egnad mark.

Den afverkade skogen användes till öfvervägande delen till bränsle. I en del af Frosta härad förekommer dock någon trävarutillverkning.

Malmö i landskansliet den 5 mars 1897.

Landshöfdingeembetet:

Fritz Hallberg.

G. Eiserman.

Till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Malmöhus län.

I anledning af framställning från den komité, som blifvit af Kongl. Maj:t tillsatt för att utreda, hvilka åtgärder lämpligen böra vidtagas för vinnande af en tillfredsställande vård af de enskilda skogarne, har Kongl. Maj:ts Befallningshafvande uti skrifvelse den 15 december sistlidet år anmodat mig att uttala ett omdöme rörande den betydelse trävarurörelsen inom fögderiet haft och för närvarande har för ortens befolkning; och får jag i sådant afseende värdsamt anföra:

Då någon nämnvärd skog icke finnes inom fögderiet, inköpes ortens behof af trävaror från andra landsändar, särskildt från Småland, och är förbrukningen deraf ganska ansenlig och i stadigt stigande. Särskildt torde få nämnas bland förbrukarne aktiebolaget Malmö snickerifabrik å Limhamn samt skånska cementaktiebolagets tunnfabrik, jemväl å Limhamn. Dessutom finnas inom orten ganska många skickliga möbelsnickare, som tillverka en mängd billigare möbler för af-salu särskildt i Malmö.

Malmö i kronofogdekontoret den 17 februari 1897.

Folke Hain.

Till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Malmöhus län.

Sedan Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i anledning af skedd framställning från den komité, som blifvit af Kongl. Maj:t tillsatt för att utreda hvilka åtgärder lämpligen böra vidtagas för vinnande af en tillfredsställande vård af de enskilda skogarne, anmodat mig att uttala ett omdöme rörande den betydelse, trävarurörelsen inom Luggude fögderi haft och fortfarande har för ortens befolkning, får jag i ärendet anföra följande:

Inom fögderiet finnas fyra större stenkolsverk och ett mindre sådant, från hvilka kolförsäljning eger rum till angränsande trakter. Derigenom tillgodoses ortens behof af bränsle i ej obetydlig mån, hvarförutan engelska stenkol äfven användas. Härigenom minskas åtgången af ved, som dock jemväl förbrukas i icke ringa omfattning. För ortens behof af gagnsvirke och byggnadsmateriel erfordras derjemte mycken skog.

Befintliga skogar inom orten äro härför ej tillräckliga, utan måste skogsalster hemtas från andra orter. I städerna och vid flera jernvägsstationer hafva etablerat sig trävaruhandlande, som tillhandahålla allmänheten skogseffekter, hvilka afyttras i stor mängd. Vid de större egendomarne vårdas skogen väl och sker afverkningen rationellt, men å öfriga enskilda egendomar, med ett eller annat undantag, borthuggas så småningom skogsdungarne, hvarefter jorden användes till åker, hvilket anses mera lönande.

Trävarurörelsen har för befolkningen inom orten länge haft och har, såsom af det anförda kan synas, fortfarande en ganska stor betydelse, hvadan åtgärder i syfte att freda befintliga skogar och befrämja nya skogsodlingar äro i hög grad beaktansvärda.

Görslöf i kronofogdekontoret den 17 december 1896.

J. Ekelund.

Till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Malmöhus län.

Till följd af ordena den 15 nästlidne december får jag uttala det omdöme, att trävarurörelsen inom mitt fögderi ej haft eller har någon betydelse för ortens befolkning, enär denna rörelse endast består uti vedförsäljning från några få egendomar i östra delen af fögderiet.

Lund i kronofogdekontoret den 7 januari 1897.

J. L. Theorin.

Till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Malmö.

Såsom mig genom skrifvelsen den 15 december sistlidet är affordradt yttrande rörande den betydelse, trävarurörelsen inom detta fögderi haft och för närvarande har för ortens befolkning, torde jag få anföra:

Handel inom fögderiet förekommer med produkter från å de större jord-egendomsområdena befintliga löfskogar, hvilka produkter bestående i plank, stäfver, kubbar och ved af bok och ek, afyttras till större delen på Danmark, sedan den sämre veden delvis fyllt ortens behof af brännmaterial, hvarjemte från ett fåtal mindre jordegares skogar, särskildt i norra delarne af Frosta härad, jemte vedförsäljning i mindre partier, förekommer någon trävarutillverkning för export såsom af träskor, rullbårshjul och qvastar, hvilken tillverkning isynnerhet i Norra Rörums socken bedrifves i så stor skala, att den torde lemna utkomst åt en fjerdedel af socknens befolkning.

Inom fögderiet hafva ganska betydliga planteringar af skog skett å enskilda större jordegares områden, som med större fördel lämpa sig till skogsodling och säkert komma att skogbärande lemna sina egare betydligt bättre afkastning, om intresse för skogsodling blefve väckt och ungskogen genom lämpliga åtgärder fredad.

Med undantag af skogar å större jordegares områden och ett fåtal mindre skogar äro fögderiets skogar till större delen uthuggna och förödda redan för lång tid tillbaka samt marken förvandlad till på ej få ställen mager åker och betesmark, som knappt lönar sig att på detta sätt använda, och kan man således säga, att trävarurörelsen inom fögderiet under många år ej haft eller för närvarande har någon egentlig betydelse för ortens befolkning, åtminstone för den hufvudsakliga delen deraf.

Hemmet den 27 februari 1897.

Georg Witthoff.

Till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Malmöhus län.

Med anledning af Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes skrifvelse den 15 dennes får jag vördsamt meddela, att inom Ljunits fögderi trävarurörelsen icke haft eller för närvarande har någon synnerlig betydelse för ortens befolkning; detta beroende derpå, att de enda skogar af någon betydenhet, som finnas inom fögderiet, tillhöra de stora fideikommissieegendomarne Börringekloster, Näsbyholm och Högstad samt egendomarne Hofgård, Svaneholm, Skönabeck, Rydsgård, Marsvinsholm, Bjersjöholm och Krageholm och att den årliga afverkningen från

dessa skogar sker hufvudsakligen med egendomarnes egna tjenare och torpare, som enligt torpkontrakt hafva skyldighet att göra skogsdaysverken.

Ystad i kronofogdekontoret den 22 december 1896.

C. Holmgren.

Till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Malmöhus län.

I skrifvelse den 15 i denna månad har Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, i anledning af framställning från den komité, som blifvit af Kongl. Maj:t tillsatt för att utreda, hvilka åtgärder lämpligen böra vidtagas för vinnande af en tillfredsställande vård af de enskilda skogarne, anmodat mig att uttala ett omdöme rörande den betydelse trävarurörelsen inom Rönnebergs, Onsjö och Harjagers härads fögderi haft och för närvarande har för ortens befolkning.

Ifrågavarande spörsmål är temligen vidsträckt. Fattadt sålunda skulle omdömet gälla icke blott afverkning och i samband dermed skeende försäljning af skogsprodukter, utan ock all slags förarbetning af och handel med trävaror, oberoende af den ort, hvarest råmaterialet hemtats.

Att trävarurörelsen, såvidt dermed afses alla fabriker eller handtverkerier, som arbeta i trä, äfvensom alla handlande, som idka försäljning af trävaror, är af omfattande betydelse för en befolkning, behöfver jag väl knappast nämna. I hvad mån densamma har betydelse för fögderiets befolkning torde lättast och exaktast inhemtas af de statistiska uppgifter, som hvarje år lemnas.

Men jag kan väl tro, att spörsmålet, såsom utgånget från omförmälda komité, bör fattas i den inskränkta mening, att begreppet trävarurörelse endast må innefatta afverkning och dermed förenad försäljning af skogsprodukter. Med en sådan uppfattning torde jag ock få uttala det begärda omdömet.

Inom fögderiet, hvilket utgör en rikt sådesproducerande ort, finnes jemförelsevis högst obetydlig skog, som, der den växer på odlingsbar mark, alltjemt får lemna rum för åker. Endast i norra delen af Onsjö härad finnes uteslutande skogsmark. Der växa hufvudsakligen ek, bok och s. k. surskog. Egare af skog derstädes pläga använda tjenligt timmer derur, så långt detsamma förslår, till upptimring af byggnader för eget behof, men i öfrigt användes skogens alster öfver hufvud taget endast till bränsle inom orten.

Teckomatorp i kronofogdekontoret den 23 december 1896.

E. Möller.

Konungens Befallningshafvande i Hallands län.

Med åberopande af — — — — och med anmärkning i öfrigt, att, om till den genom skogskomiténs försorg skogsodlade arealen lägges arealen af de kulturer, som ske dels på de allmänna skogarne, dels ock på de större egendomarne genom försorg af egarne sjelfva, hvilka i allmänhet vårda sig väl om sina skogar och visa intresse för sådd och plantering å dertill tjenliga marker, den areal, som numera årligen skogsodlas inom länet, helt säkert kan antagas icke understiga 2,000 hektar — anser Konungens Befallningshafvande, beträffande frågan om den betydelse, trävarurörelsen haft och för närvarande har för ortens befolkning, sig kunna, i öfverensstämmelse med hvad såväl landstingets förvaltningsutskott och skogskomiténs planteringsförvaltare som kronobetjeningen i afgifna yttranden anfört, uttala den åsigt, att — om man bortser från den exportverksamhet, som drifves i länets hamnstäder med trävaror, hvilka till hufvudsaklig del hemtas från andra orter — trävarurörelsen i detta, i forntiden skogrika, men sannolikt sedan århundraden skogfattiga län med dess kala, till en areal af omkring 150,000 hektar beräknade ljunghmarker, icke har annan betydelse för befolkningen än den, som kan anses ligga i det förhållande, att af länets behof af ved och byggnadsvirke en del fylles från skogstillgångarne inom länet.

Halmstads slott i landskansliet den 31 mars 1897.

C. Nordenfalk.

Carl Hafström.

Hallands läns hushållningssällskap.

Då genom den år 1893 hos hushållningssällskapets dåvarande sekreterare inträffande eldsvådan, hvarvid sällskapets handlingar och skrifter blefvo lågornas

rof, sällskapet icke numera förfogar öfver äldre handlingar än från år 1863, har komitén icke sett sig i stånd att lemna några uppgifter rörande skogsodlingarne inom länet med sällskapets anslag före denna tid.

Enligt hushållningssällskapets räkenskaper är för inköp till kostnadsfri utdelning af skogsfrö nedanskrifne år af hushållningssällskapets medel utbetaldt följande belopp, nämligen:

år 1863	547: 22 kr.	
» 1865	641: 58 »	
» 1866	480: — »	
» 1867	405: — »	
» 1868	616: 90 »	
» 1869	762: 45 »	
» 1870	758: 75 »	
» 1871	330: — »	
» 1872	778: 50 »	
» 1873	1,181: 50 »	
» 1874	200: — »	
» 1875	330: 77 »	
» 1876	471: 72 »	
» 1877	500: — »	
» 1878	527: 58 »	
» 1879	111: 08 »	
» 1880	<u>705: 30</u> »	9,348: 35 kr.

Å de, genom ofvanstående medel, skogsodlade utmarkerna hafva af dertill, af sällskapet utsedda ledamöter inspektioner hvar 3:e år verkstälts, hvaröfver syneinstrument till sällskapet afgifvits.

Derjemte har sällskapet likaledes kostnadsfritt, genom statens skogsingenjör lemnat sakkunnigt biträde vid uppgörande af förslag till och ledande af kulturarbetena för dem, som sådant åstunda. Kurser för genomgående af undervisning i skogsodling hafva dervid anordnats för de folkskollärare, som deraf velat taga del.

Med år 1881 upphörde den af sällskapet gjorda fröutdelningen, hvarefter i dess ställe anvisades årligen anslag till länets skogsodlingssällskap för att af detta användas till utdelning af såväl frö som plantor, jemte tillhandahållande af sakkunnigt biträde vid skogsodlingarne.

Sällskapet anvisade sålunda för ändamålet till skogsodlingssällskapet under

år 1881	1,700 kr.
» 1882	1,700 »
» 1883	2,300 »
» 1884	3,000 »
» 1885	3,000 »
» 1886	3,000 »
» 1887	3,000 »
» 1888	2,500 »
» 1889	2,500 »
	<hr/> 22,700 kr.

I anledning af Kongl. Maj:ts nådiga skrifvelse den 31 maj 1888 med tillkännagifvande att riksdagen, för skogsodlingens befrämjande för år 1889 beviljat ett extra anslag, att ställas till Kongl. Maj:ts förfogande för att i mån af tillgång tilldelas hushållningssällskap, som understödja enskilda skogsodlare genom tillhandahållande af skogsfrö och planor till billigt pris, eller beredande af kostnadsfritt biträde vid skogsodlingsarbetet, beslöt länets hushållningssällskap dels att under 3 år från och med 1889 anvisa ett årligt belopp af 2,500 kronor att användas till skogsodlingens befrämjande, dels ock att hos Kongl. Maj:t göra underdånig framställning om andel af det för ifrågakvarande ändamål af riksdagen anvisade anslag.

I samband härmed beslöt sällskapet, på derom af det inom länet för skogsodlingens befrämjande verkande skogsodlingssällskapet gjord framställning, att öfvertaga dess verksamhet jemte alla dess tillgångar och förbindelser, och uppdrog derjemte åt utskottet att utse en skogskomité, bestående af 6 ledamöter och 2 suppleanter med uppdrag att å utskottets vägnar verka för det angifna ändamålet.

Denna komité blef den 27 december 1888 af utskottet utsedd för år 1889 och har densamma sedermera omvalts först för 2 och sedermera för hvar 3:e år.

Länets skogsodlingssällskap upphörde i oktober 1889 med sin verksamhet, hvarefter hushållningssällskapet genom den ofvannämnda af utskottet utsedda skogskomitén först då trädde i verksamhet och ombesörjer sedan dess skogsvården hos länets mindre jordbrukare. Den fond, som skogsodlingssällskapet genom Bur-sieska donationen och med tillägg af upplupna räntor förvärfvat, uppgående till 2,881 kronor, har hushållningssällskapet öfvertagit samt beslutat att fonden, genom tillskott af sällskapets medel förhöjd till 3,000 kronor, skall särskildt förvaltas och räntan användas för skogsodlingens befrämjande inom länet.

Skogskomiténs arbeten ledas af en aflönad planteringsförvaltare — en statens skogstjensteman — som under sig har ett, efter behofvet påkalladt antal, likaledes af komitén aflönade, från skogsskola utexaminerade plantörer, hvilka

kostnadsfritt tillhandagå reqvirenterna vid skogskulturerna. Komitén utdelar kostnadsfritt efter af reqvirenten gjord ansökan, å derför hos planteringsförvaltaren, tillsyningsmännen vid skogskomiténs 5 plantskolor, samt hos plantörerna tillgängliga blanketter [bil. I A], frö af tall, gran, bergtall och björk samt plantor af samma trädslag.

I vidstående sammandrag lemnas en öfversigt öfver den genom skogskomitén utöfvade skogsodlingsverksamheten från år 1890.

År.	Antal reqvirenter.	Utdelade skogsplantor.	Utdeladt skogsfrö, barrträd.	Utdeladt skogsfrö, löfträd.	Ungefärliga arealen skogsodlad mark.
	St.	St.	Kg.	Kg.	Hektar.
1890	330	1,120,000	314	—	370
1891	338	1,019,000	453	—	505
1892	388	2,540,000	335	454	665
1893	591	1,410,900	839	—	728
1894	959	3,817,100	952	280	1,229
1895	1,112	3,565,000	830	—	1,082
1896	1,143	3,071,225	908	—	1,045
Summa	—	16,543,225	4,631	734	5,624

Med egare af större utmarkskomplexer söker komitén, för att få så stora fält som möjligt skogsodlade i ett sammanhang, att få till stånd s. k. skogsodlingsförbindelser, som tillförsäkra utmarksegaren att i första rum få skogsodlingsmateriel och plantor mot vilkor, att marken inhägnas och årligen förarbetas medelst upphackning af plant- eller frögropar för en areal af 2,50 har per år, samt att betning icke under de första 10 åren å detta område får ega rum.

Planteringsförvaltaren företager årligen kontrollresor till kulturfält inom olika delar af länet, för att dels utröna, att skogsodlingsmaterielet ordentligt användes, dels ock för att undervisa uti och intressera allmänheten för skogsodling. Då numera hvarje reqvirent erhåller plantör, som undervisar i skogskulturer, samt genom förda dagböcker gör anmärkningar på dem bland reqvirenterna, som visa ringa intresse för eller uppenbart slarf vid kulturernas skötsel och vård, är det att hoppas, att i en icke för långt aflägsen framtid, det skall höra till sällsyntheterna att skogskulturerna vanvårdas.

På grund dels af tillgängliga handlingar såsom protokoll, syneinstrument, plantörsberättelser m. fl., dels ock af under inspektionsresor gjorda iakttagelser

och anteckningar böra inom länet förefinnas med bidrag af hushållningssällskapet skogsodlade marker minst 111 kulturfält med en areal af 10 hektar och derut-
öfver, och skulle enligt gjord beräkning af dessa kulturfälts sammanlagda areal,
densamma uppgå till omkring 1,867 har på länets samtliga härad sålunda fördelad:

Fjäre	härad	18	kulturfält med 10—30 har	252 har
Viske	»	5	» » 20—25 »	105 »
Himle	»	8	» » 10—25 »	135 »
Faurås	»	13	» » 15—25 »	184 »
Årstads	»	13	» » 10—50 »	232 »
Halmstads	»	17	» » 10—50 »	340 »
Tönnersjö	»	13	» » 10—30 »	197 »
Höks	»	24	» » 10—60 »	422 »

Summa 111 kulturfält med 10—60 har = 1,867 har

skogsodlad mark.

Om till nämnda ytvidd lägges sammanlagda summan af den areal, alla
under 10 har befintliga skogsodlade marker inom länet utgöra, blir den genom
sällskapets försorg skogsodlade ytvidden af ganska betydlig utsträckning.

Till uppmuntran åt nitiska skogsodlare inom länet har sällskapet sedan
år 1872 utdelat följande belöningar:

- till 4 personer penningebelopp från 15—30 kronor,
- » 1 person mindre guldmedalj,
- » 4 personer större silfverpokal,
- » 1 person » » jemte silfvermedalj,
- » 2 personer mindre silfvermedalj,
- » 9 » större silfvermedalj med inskription,
- » 2 » mindre » » » »

Då numera, förutom å de större herregårdarne samt inom socknarne Hishult,
Knäred, Östra Karup, Vaxtorp, Breared, Torup, Qvibille, Slättåkra, Drängsered
och Kinnared icke någon äldre skog till afsalu förefinnes, kan trävarurörelsen
endast för dessa socknars befolkning sägas hafva någon egentlig betydelse. Props,
sparrar och ved utgöra hufvudsakligaste virkessortimenten, som numera kunna
ur dessa socknars skogar uttagas.

Halmstad den 24 februari 1897.

Ernst von Porat.

Hushållningssällskapets planteringsförvaltare.

Bilaga A.

Några regler att iakttaga vid emottagning, transport och förvaring af skogsplantor och skogsfrön.

Enär understundom, på grund af bristande kännedom, en oriktig handtering af skogsplantor och skogsfrö eger rum före och under planteringen och sådden, och denna omständighet i större eller mindre grad föranlett skogsodlingens misslyckande, meddelas här till den skogsodlande allmänhetens upplysning några påminnelser rörande behandlingssättet af nämnda plantor och frö.

Skogsplantorna.

Vid afhemtning medföres en korg, rissel eller låda, hvilketdera som finnes tillgängligt; äfvenså skogsmossa, hvilken doppas uti vatten, urkramas samt lägges såväl uti korgens botten som ock kring dess sidor. Derefter läggas plantorna, hvarf efter hvarf, med rötterna inåt midten af plantkorgen. Efter fullbordad nedpackning må man äfven lägga fuktad mossas öfver plantorna. Genom dessa åtgärder skyddas plantorna och deras ömtåliga sugrötter för torkning under äfven den längsta transport. Sålunda inlagda kunna plantorna förvaras i en kylig och frisk källare under loppet af flera dagar, om så skulle erfordras.

I den händelse plantkorgen skulle för annat ändamål användas före plantornas utflyttning å marken, så kunna plantorna upptagas och jordslås å ett skuggigt, fuktigt och svalt liggande ställe. Jordslagningen tillgår sålunda: ett mindre dike, cirka 6 å 8 tum djupt, uppgräfvés, i detta nedsätts plantorna i en ungefär tumstjock rad, jord föres öfver rötterna och tilltrampas lindrigt; jorden kan gerna räcka ett stycke upp på plantornas stammar, men man aktar sig, att det kommer jord öfver deras gröna barr.

Vid utplanteringen bör hvar och en medföra en mindre skål, lerkruka, bleckbunke eller dylikt, som finnes till hands; i dess botten strös väl fuktad jord; derefter tager hvarje planterare en knippa plantor, lägger dessa ned uti skålen eller kärlet med rötterna öfver den fuktade jorden. Öfver plantrötterna bredes väl fuktad mossas, som sedan upplyftes vid hvarje plantas upptagande ur skålen.

Det är en mycket vanlig men alldeles fördömlig sed, att vid plantering bära plantorna i handen med rötterna nedhängande utanför denna, utsatta för den skarpa vårvinden och vårsolen, hvarvid de fina, för plantans trefnad och tillväxt nödvändiga sugrötterna på några ögonblick torka. Låt derföre aldrig de planterande bära plantorna i handen vid utplanteringen, och se väl till att fuktig mossas finnes öfver plantornas rötter i den lilla bunke eller skål, som den planterande medför.

Skogsfrö.

Fuktighet eller väta afhållas noggrant från allt skogsfrö såväl vid transport som vid förvaring. Frö förvaras alltid å luftigt, torrt och svalt ställe.

Björkfrö, som af skogskomitén endast utdelas höstetid, skall utsås *samma höst*, som det erhållits.

Obs.! Nedanstående formulär frånskiljes från föregående blad och ifylles efter önskan af reqvirenten, hvarefter detsamma senast *den 15 oktober* insändes till e. jägmästaren *E. von Porat*, adress: *Halmstad*.

Till Hallands hushållningssällskaps skogskomité!

Undertecknad anhåller härmed om:

..... st. furuplantor,
 ..... st. granplantor,
 ..... st. bergtallplantor,
 ..... kilogr. furufrö,
 ..... kilogr. granfrö,
 ..... kilogr. bergtallfrö,
 ..... kilogr. björkfrö,

samt om biträde af plantör

för skogsodling å antal hektar .....

Markens beskaffenhet .....

Hemmanets namn .....

Socken .....

Härad .....

Postadress .....

Jernvägsadress .....

Reqvirentens namn .....

År och dato .....

Obs.! Frö och plantor samt häckor till låns erhållas kostnadsfritt, äfvenså biträde af plantör, dock är reqvirenten skyldig att utan ersättning lemna plantören kost och logis samt skjutsa honom till nästa förrättningsställe, dock ej utöfver en mil.

Hallands läns landsting.

och får förvaltningsutskottet med anledning häraf, hvad först beträffar landstingets verksamhet för skogshushållningens främjande, härmed meddela:

- att* landstinget för hvarterdera af åren 1867 och 1868 anslagit 1,000 kronor till inköp af jord och början af skogsodling derå;
- att*, då dessa medel ej utgingo under sagde år, de för samma ändamål reserverades för åren 1869 och 1870;
- att* landstinget för hvarterdera af åren 1867—1874 anvisat 1,000 kronor såsom räntefria lån åt personer, som voro villiga att företaga skogsplantering, hvilka lån skulle efter 5 års förlopp inbetalas med $\frac{1}{6}$ årligen;
- att* landstinget för åren 1875—1879 beslutat ställa ett belopp af 1,000 kronor årligen till hushållningssällskapets i länet förvaltningsutskotts förfogande för inköp af furufrö att gratis utdelas till företrädesvis mindre bemedlade hemmansegare;
- att* för hvarterdera af åren 1891 och 1892 af landstinget öfverlemnats 3,000 kronor till hushållningssällskapet i länet för att af dess skogskomité förvaltas och på föreskrifvet sätt användas till skogsodling;
- att* på samma villkor af landstinget öfverlemnats till hushållningssällskapet för åren 1893—1895 5,000 kronor årligen samt för åren 1896 och 1897 6,000 kronor årligen, hvarjemte landstinget beslutat att sistsagda summa skall på samma sätt utgå äfven för år 1898.

Beträffande vidare den betydelse trävarurörelsen inom länet förr haft för ortens befolkning, torde, så vidt man ser långt tillbaka i tiden, då länet var rikt på skog, trävarurörelsen helt visst varit af stor betydelse ej blott såsom tillgodoseende de särskilda orternas behof utan äfven såsom lemnande god tillgång till export. För närvarande åter torde trävarurörelsens betydelse nästan endast vara att kunna fylla en del af länets behof af ved och byggnadsvirke. Från länets hamnstäder utföres visserligen icke obetydligt skogsprodukter, men dessa ditkomma nästan uteslutande från främmande län och endast en mycket ringa del deraf förarbetas inom länet till export.

Halmstad den 26 februari 1897.

Hallands läns landstings förvaltningsutskott:

S. B. Bruhn.

I. Lyttkens.

A. W. Angel.

Fredrik Anderson.

Redogörelse för Hallands läns hushållningssällskaps skogskomités verksamhet år 1896,

afgifven af dess sekreterare och planteringsförvaltare e. jägmästaren
Ernst von Porat.

Skogsodlingsarbetena inom länet kunna öfver hufvud taget sägas hafva under de senaste åren gjort ganska betydliga framsteg, såväl hvad beträffar kulturernas mera rationella utförande som ock det resultat, som af desamma kan påräknas.

Det förhållande, att länets skogskomité kostnadsfritt tillhandahåller planter, frö och sakkunnig person att leda arbetet, äfvensom de ofta påkommande besigtningarne af kulturfälten, har tvifvelsutän i icke ringa grad bidragit härtill; och de, som requirera skogsodlingsmateriel af komitén, känna i öfrigt sannolikt ett städse ökad moraliskt ansvar för kulturernas vårdande och fredande genom de vilkor, som blifvit stadgade för bifall till gjorda requisitioner.

Skogskomitén har under ifrågavarande år haft till sitt förfogande till skogsodlingens befrämjande inom länet följande anslag, nemligen:

af statsbidrag	1,407 kr.	
» länets landsting	6,000 »	
» hushållningssällskapet	4,850 »	
» skogsfondens ränta	150 »	12,407:—
hvertill komma: för diverse försålda planter		164: 25
samt arrendeafgift för ett jordområde i Laholms plantskola		40:—
		eller sammanlagdt 12,611: 25

Komiténs utgifter för skogsodlingen under samma år hafva varit:

till fyllande af brist från 1895	119: 96
» aflöningar och reseersättningar åt planteringsförvaltaren, 5 tillsyningsmän vid plantskolorna samt 14 plantörer hos requirenter	4,468: 97
» plantskolorna	1,375: 26
» inköp af skogsfrö (1,104,75 kg.)	6,312: 10
» frakter och transporter	117: 33
» emballage	40: 83
» papper, trycksaker m. m.	47: 12
» postporto och telegram	121: 71
	Transport 12,603: 28

	Transport	12,603: 28
till annonser		50: 50
» utställningen i Malmö		254: 96
» diverse utgifter		294: 45
	eller sammanlagdt	13,203: 19

Medel till fyllande af den till 591: 94 kr. uppgående bristen hafva af planteringsförvaltaren förskotterats.

Requisition af frö och plantor.

Requirenternas antal hafva under år 1896 uppgått till 1,143 st. (mot 1,112 st. 1895, 959 st. 1894 och 591 st. 1893); och hafva af komitén till dessa kostnadsfritt utdelats:

Frö: 486,0 kg. tallfrö,
 333,5 » granfrö samt
 89,0 » bergtallfrö

eller sammanlagdt 908,5 kg. barrträdsfrö.

Plantor: 313,000 st. tallplantor,
 1,548,000 » granplantor,
 597,000 » bergtallplantor samt
 13,225 » diverse barrträdsplantor

eller sammanlagdt 3,071,225 st. barrträdsplantor.

Derjemte hafva mindre partier af silfvergran och lärk likaledes kostnadsfritt utlemnats.

Efter beräkning af 1,7 kg. frö eller 6,000 st. plantor per hektar anses omkring 1,044,56 har (2,116 tunnland) under året hafva blifvit skogsodlade.

Tillgången på barrträdsfrö, hvilken allt sedan år 1892 varit ringa, var äfven detta år ganska obetydlig, och i följd deraf har desamma betingat ett ganska högt pris.

Af vidstående sammandrag öfver hos komitén begärde och af densamma beviljade och utdelade skogsodlingsmateriel synes, att komitén äfven under detta år icke fullt kunnat tillfredsställa efterfrågan vare sig å frö eller plantor.

Sammandrag,

Härad.	Antal reqvirenter.	B e g ä r d e:									
		F r ö, kilogram.				P l a n t o r, s t.				Har.	ar.
		Tall.	Gran.	Berg- tall.	Björk.	Tall.	Gran.	Bergtall.	Björk.		
Fjäre	116	84,2	7,5	69,5	186,0	141,500	239,500	143,500	—	210	90
Viske	99	131,5	57,0	48,5	238,0	55,000	123,000	2,000	—	176	10
Himle	192	206,2	67,0	50,3	160,0	297,000	214,500	42,500	5,000	288	65
Fanrås	202	90,0	20,7	16,8	118,0	646,500	456,000	96,300	10,000	308	95
Årstads	127	26,5	14,5	9,5	26,0	227,000	256,200	116,000	—	130	—
Halmstads	60	22,0	1,5	3,5	3,0	85,500	90,200	8,500	—	44	75
Tönnersjö	119	113,5	48,5	5,0	43,0	18,000	199,000	15,000	—	133	50
Höks	228	99,0	24,0	1,5	37,0	566,000	244,000	184,500	—	238	35
Summa	1,143	772,9	240,7	204,6	811,0	2,036,000	1,822,400	608,300	15,000	1,531	20

Härad.	Antal reqvirenter.	U t d e l a d e:										
		F r ö, kilogram.			P l a n t o r, s t.						Har.	ar.
		Tall.	Gran.	Berg- tall.	Tall.	Gran.	Bergtall.	Björk.	Lärk.	Di- verse.		
Fjäre	116	56,5	47,5	22,0	53,000	209,000	166,000	—	1,400	600	145	66
Viske	99	89,5	68,5	23,0	20,000	87,000	4,000	—	100	200	125	59
Himle	192	105,0	75,0	25,0	173,000	172,000	38,000	—	—	25	185	45
Faurås	202	64,0	25,5	7,5	257,000	319,000	104,000	1,000	550	50	167	70
Årstads	127	18,0	14,5	5,0	119,000	208,000	91,000	—	3,675	—	92	25
Halmstads	60	16,5	5,0	3,0	53,000	81,000	9,000	—	825	700	38	40
Tönnersjö	119	69,5	52,5	2,5	9,000	180,000	12,000	—	2,000	—	107	06
Höks	228	67,0	45,0	1,0	229,000	292,000	173,000	—	2,050	50	182	45
Summa	1,143	486,0	333,5	89,0	913,000	1,548,000	597,000	1,000	10,600	1,625	1,044	56
		906,5 kg.			3,071,225 st.							

I likhet med hvad under föregående åren egt rum, hade å brefkort — hvilka 14 dagar före utdelningen utsändes till hvarje reqvirent, som af komitén fått sin ansökan om skogsodlingsmateriel i sin helhet eller till någon del beviljad — meddelats tid och plats för afhemtandet af detsamma m. m. Derjemte hade presterskapet i länet välvilligt åtagit sig att från predikstolen kungöra samma. Det oaktadt hade åtskilliga reqvirenter, särskildt från Tönnersjö socken, icke infunnit sig för afhemtning af frö och plantor, hvarför det dem tilldelade skogsodlingsmaterieleet utdelades till andra personer.

Utdelningen af frö och plantor egde rum den 7 och 8 april å följande platser, nemligen:

Kungsbacka, Sätinge plantskola, Backa, Derome, Hvalinge, Rolfstorp, Tvååker, Barnabro plantskola, Köinge, Wessigebro, Ullared, Falkenberg, Ätran, Breared, Åled, Carlsro plantskola, Slöinge, Weinge, Skottorp och Laholm. Med undantag af Rolfstorp, der utdelningen skedde vid gästgifvaregården, och Hvalinge, der densamma försiggick hos handlanden A. Andersson, samt de trenne plantskolorna, egde å öfriga platser utdelningen rum invid jerrvägsstationerna.

Skogsodlingarne togo sin början hos reqvirenterna redan den 9 april och fortgingo sedermera under de gynsammaste väderleksförhållanden till i slutet af maj månad.

Årets skogsodlingar hafva i allmänhet utförts omsorgsfullt och synes inresset för skogsodlingarnes vård och skötsel vara i beständigt stigande. Visserligen finnes en och annan, som icke allenast utfört arbetet på ett mycket slarvigt och liknöjdt sätt, utan äfven låtit förut verkställda kulturer genom betning med får och nötkreatur skadas eller helt och hållet förstöras. Sådant har, enligt plantörernas rapporter derom, egt rum hos S. A. Nilsson i Erlandsbygget, C. J. Nilsson i Perstorp, Albanus Pettersson i Gammalgärde, Jöns Jönsson n:o 4 Torpa, Bengt Andersson i Östra Derome, Carl Johansson i Thårstorp, Joh. B. Nilsson i Östra Derome, Joh:s Bengtsson i Månsagård och Bengt Svensson i Amböke, och kommer till dessa personer, om vid blifvande inspektioner det visar sig, att denna åverkan skett på grund af vårdslöshet eller liknöjdhet, hädanefter icke något skogsodlingsmateriel vidare att utdelas; och då derjemte ett par af dessa reqvirenter med komitén ingått skogsodlingsförbindelser, kommer äfven skadan att af dem få ersättas enligt förbindelsens bestämmelser.

Såsom af närstående sammandrag inhemtats hafva årets kulturfält i allmänhet varit af mindre utsträckning, hvilket beror derpå, att — för att icke det dyrbara skogsodlingsmaterieleet skall till någon del förfaras — de reqvirenter, som icke med skogskomitén ingått skogsodlingsförbindelse, icke erhålla mera skogsodlingsmateriel än till 1 å 2 har för att ordentligt medhinna arbetet dermed.

H ä r a d.	Kulturfältens antal och storlek.									
	Under 1 har.	Från 1—2 har.	Från 2—3 har.	Från 3—4 har.	Från 4—5 har.	Från 5—6 har.	Från 6—7 har.	Från 7—8 har.	Från 8—9 har.	Från 11—12 har.
Fjäre	35	63	11	2	1	—	—	—	—	—
Viske	24	37	15	14	—	—	—	1	1	—
Himle	113	55	7	4	1	1	—	—	—	1
Faurås	120	37	21	—	2	—	3	1	—	—
Årstads	89	30	2	1	1	1	—	—	—	—
Halmstads	47	9	2	2	—	—	—	—	—	—
Tönnersjö	58	28	16	3	1	—	1	—	—	—
Höks	141	37	21	2	1	1	—	—	—	—
Summa	627	296	95	28	7	3	4	2	1	1

Det kan visserligen synas, som skulle det draga om många år, innan några större utmarkskomplexer blifva skogbärande, då, såsom ofvanstående tabell utvisar, de flesta af årets kulturfält icke uppgå till 1 har, men ordspråket: »många bäckar små göra en stor å» kan här om någonsin tillämpas. De årliga kulturfälten blifva nemligen icke så små, då man betänker, att ett stort antal kulturfält, hela byars utmarker, ligga gemensamt och att å flere marker ända till 30 utmarksegare derstädes årligen verkställa skogsodlingar.

Bland sådana gemensamma eller närgränsande kulturfält böra framhållas:

I Fjäre härad	Vallda socken, Lunna	med 8 skogsodl. hemmanseg.
	Örmevalla »	Örmevalla » 7 » »
	» »	Åsa » 7 » »
I Viske »	Sällstorps »	Sällstorp » 6 » »
	Veddige »	Thårstorp » 6 » »
	Värö »	Ambjörnstorp » 7
	Ås »	Bjurum » 8
	» »	Stengårdshult » 4
	» »	Vestra Derome » 6 } 47 » »
	» »	Östra Derome » 12
I Himle »	Torpa »	Torpa » 6
	» »	Kärre » 4
	Stannared »	Stannared » 10 » »
	Rolfstorps »	Mute » 8 » »
	» »	Linnarp » 6 » »

	härad	Spannarps socken,	Nackhälle	med	8	skogsodl.	hemmanseg.
I Himle		»	»	»	6	»	»
		Hunestads	»	»	6	»	»
I Faurås	»	Sibbarps	»	»	11	»	»
		Stafsinge	»	»	13	»	»
		Vinbergs	»	»	6	»	»
		Ljungby	»	»	13	»	»
		Köinge	»	»	7	»	»
		Svarträ	»	»	7	»	»
I Årstads	»	Skrea	»	»	6	»	»
		»	»	»	15	»	»
		Årstads	»	»	17	»	»
		»	»	»	6	»	»
I Halmstads	»	Harplinge	»	»	5	»	»
		»	»	»	6	»	»
I Tönnersjö	»	Breareds	»	»	8	} 16	»
		»	»	»	4		
		»	»	»	4		
		Enslöfs	»	»	4		
		»	»	»	4		
		»	»	»	6		
		»	»	»	7		
		»	»	»	9	»	»
I Höks	»	Laholms	»	»	3	} 24	»
		»	»	»	2		
		»	»	»	11		
		Skummeslöfs	»	»	8		
		Hisbults	»	»	5		
		»	»	»	3		
		»	»	»	5		
		Renneslöfs	»	»	8		
		»	»	»	6		
		Veinge	»	»	11		
		»	»	»	12		
		»	»	»	9		

Öfversigt

öfver den af hushållningssällskapetets skogskomité utöfvade skogsodlingsverksamheten inom Halland från komitéens bildande  r 1890.

�r.	Antal reqvirenter.	Utdelade skogsplantor.	Utdeladt skogsfrö, af barrträd.	Utdeladt skogsfrö, af löfträd.	Ungefärliga arealen skogsodlad mark.
	St.	St.	Kg.	Kg.	Hektar.
1890	330	1,120,000	314	—	370
1891	338	1,019,000	453	—	505
1892	388	2,540,000	335	454	665
1893	591	1,410,900	839	—	728
1894	959	3,817,100	952	280	1,229
1895	1,112	3,565,000	830	—	1,082
1896	1,143	3,071,225	908	—	1,045
Summa	—	16,543,225	4,631	734	5,624

Plantskolorna.

Sedan af herr godsegaren S. B. Bruhn lämplig jord st lts till komitéens förfogande för anläggande af en plantskola   Vallda säteri, har en dylik derstädes under nästlidne vår blifvit upptagen och bes dd. Komit ens öfriga plantskolor äro förlagda: vid Laholm,   Carlsro invid Halmstad,   Barnabro invid Varberg samt   Sätinge invid Fjärås jernvägsstation.

Den inom plantskolorna befintliga, icke f r året till plantuppdragning använda arealen, har, såsom under föregående åren egt rum, delvis legat i träda och uppl jts flera gånger under sommaren och hösten, delvis ock till potatisodling, efter förut skedd gödsling med artificiell gödsel.

Sammandrag

öfver i skogskomiténs plantskolor år 1896 utsådt frö, samt uppgift å dag för sådden, groningen och spiringen af detsamma.

Fröslag.	Laholm.			Carlsro.			Barnabro.			Sätinge.			Vallda.			Summa.					
	Kg.	Datum för		Kg.	Datum för		Kg.	Datum för		Kg.	Datum för		Kg.	Datum för							
		sådd.	groning.		spiring.	sådd.		groning.	spiring.		sådd.	groning.		spiring.	sådd.		groning.	spiring.			
Tall	33,0	11/5	25/5	2/6	2,0	10/5	29/5	3/6	25,0	28/4	9/5	13/5	—	—	—	—	18,0	28/4	9/5	14/5	78,0
Bergtall	10,5	11/5	29/5	6/6	—	—	—	—	6,5	2/5	13/5	20/5	5,0	9/5	21/5	31/5	9,0	11/5	4/6	9/6	31,0
Cembratall	2,0	11/5	26/5	6/6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2,0
Gran	13,0	11/5	8/6	12/6	22,0	8/5	18/5	25/5	6,0	2/5	16/5	21/5	15,0	9/5	21/5	28/5	6,5	30/4	27/5	30/5	62,5
Hvitgran	1,0	11/5	11/6	15/6	1,0	8/5	27/5	3/6	1,0	2/5	20/5	31/5	2,0	11/5	25/5	6/6	—	—	—	—	5,0
Silfvergran	2,0	11/5	9/6	12/6	1,0	8/5	30/5	5/6	1,0	2/5	20/5	28/5	1,0	11/5	24/5	6/6	—	—	—	—	5,0
Abies nordmanniana	0,4	11/5	9/6	12/6	0,3	8/5	9/6	17/6	—	—	—	—	0,3	11/5	18/5	10/7	—	—	—	—	1,0
Sibirisk lärk	1,5	11/5	30/5	10/6	1,5	15/5	2/6	19/6	0,5	2/5	19/6	29/6	—	—	—	—	—	—	—	—	3,5
Björk	—	—	—	—	—	—	—	—	3,0	—	—	—	—	—	—	—	4,0	15/9	—	—	7,0
Al	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2,5	15/9	—	—	2,5
Summa	63,0	—	—	—	27,8	—	—	—	43,0	—	—	—	23,3	—	—	—	39,0	—	—	—	197,5

¹ Barrträdsfrö 188 kg.
Löfträdsfrö 9,5 kg.

Uredning från K. Bilde i Hallands län.

I plantskolan vid Laholm hafva under nästlidne vår utsåtts 33 kg. tallfrö å 28 sängar, 10,5 kg. bergtallfrö å 13 sängar, 13 kg. gran å 11 sängar, 1 kg. hvitgran å 1,6 säng, 2 kg. silfvergran å 1,6 säng, 2 kg. Cembratall å 0,4 säng, 1,5 kg. Sibirisk lärk å 0,6 säng samt 0,4 kg. Abies Nordmanniana å 0,2 säng, eller sammanlagdt 63,4 kg. barrträdsfrö på 56,4 sängar. Sådnen verkställes i rader längs sängarne med 5 rader på hvarje säng om 30 meter.

Å tillsammans 84 sängar af samma storlek, som dem för sådden, hafva på våren omskolats 89,510 st. plantor, deraf 84,650 st. barrträdsplantor och 4,860 st. löfträdsplantor. Förutom nämnda 84,650 st. omskolade plantor funnos vid den, den 28 nästlidne september, företagna räkningen ytterligare 3,843,000 oomskolade barrträdsplantor.

Ogräsrensningar hafva verkstälts 3:ne gånger, en gång under hvardera månaderna juni, juli och augusti.

Årets sådd har lyckats förträffligt och voro såväl årets som fjolårets plantor synnerligen kraftiga och frodiga. De omskolade plantorna hafva likaledes gått väl till.

I plantskolan har ett nytt draineringsdike under hösten blifvit nedlagdt, 132 meter långt.

Plantskolan å Carlsro: Årets sådd har härstädes utgjorts af 27,8 kg. barrträdsfrö, deraf 2 kg. tall, 22 kg. gran, 1 kg. silfvergran, 1 kg. hvitgran, 0,3 Abies nordmanniana, 1,5 kg. sibirisk lärkträdsfrö samt derjemte mindre partier af ädla barrträdsfrö.

Sådnen har äfven här lyckats väl med undantag af den sibiriska lärken och silfvergranen samt Abies nordmanniana, hvilka fröslag kommo synnerligen väl upp och utbildade kraftiga plantor, som dock — troligen tillfölje af ollonborrlarver, hvilka i riklig mängd påträffades — blefvo under augusti och september mer eller mindre förstörda.

3,620 st. plantor, nemligen 206 st. vanlig tall, 400 st. Cembratall, 80 st. Sitkagran, 2,500 st. silfver- och 440 st. hvitgran, hafva under våren blifvit omskolade. Utom tallplantorna hafva öfriga omskolade plantor lyckats väl.

På försök hafva under hösten utsatts 600 st. pilsnittlingar att framdeles utplanteras å lämpliga flygsandsfält.

Förutom 5,070 st. omskolade barrträdsplantor funnos i Carlsro plantskola den 24 september, vid då företagen räkning af plantorna, 2,043,480 st. oomskolade plantor af 1895 och 1896 års sådder. Såväl årets sådd som ock de äldre plantorna stå mycket bra.

Då »schytt» bland tallen å ett kvarter i plantskolan under våren uppträdt, har icke mer än 2 kg. tallfrö i år blifvit utsådt i skolan. Emedan jorden i den del af plantskolan, som sistlidne vår besåddes, har benägenhet att uppfrysa,

blef under hösten för att förekomma detta, och då intet annat hjälpmedel stod till buds, grus påförd de 18 meter långa sängarne emellan och intill plantorna, och åtgick härtill 12 parlans grus. Ogräsrensningar hafva företagits 3:ne gånger under sommaren.

I Barnabro plantskola hafva under ifrågavarande år utsåtts 40 kg. barrträdsfrö och 3 kg. löfträdsfrö, nemligen: 25 kg. tallfrö å 30 sängar, 6 kg. granfrö å 6,6 sängar, 6,5 kg. bergtallfrö å 8,4 sängar, 1 kg. hvitgransfrö å 2 sängar, 1 kg. silfvergransfrö å 1 säng, 0,5 kg. sibiriskt lärkträdsfrö å 0,6 säng samt 3 kg. björkfrö å 2 sängar. Sängarnes längd är 20 meter och bredd 1 meter. Med undantag af silfvergranfröet har det öfriga uppkommit någorlunda jemnt, dock har såväl gran- som bergtallfröet icke spirat fullt så väl som under föregående år, troligen till följd af den starka torkan och värmen under midten af Juni månad.

Omskolningar hafva under våren egt rum af 1,000 st. tallar, 25,000 st. granar, 2,000 st. bergtallar, 3,000 st. silfvergranar, 700 st. Cembratallar, 200 st. bokar, 30 st. ekar, 900 st. björkar, 40 st. alar, 2,500 st. almar, 2,000 st. lönnar och 400 st. kastanjer eller sammanlagdt 37,770 st. plantor å 49,6 sängar.

Vid företagen räkning af plantorna i denna plantskola befunnos dessa utgöra sammanlagdt 2,803,370 st.

30,000 st. 2-åriga omskolade granplantor hafva i år härifrån försålts, deraf 10,000 st. för plantering å en egendom Hellern i Westfahlen i Tyskland; och hafva, enligt derifrån erhållna underrättelser, plantorna gått öfver all förväntan väl till.

Ogräsrensning har öfvergått plantskolan 4 gånger under sommarens lopp.

I Sätinge plantskola utsåddes 23,3 kg. barrträdsfrö, deraf 5 kg. bergtallfrö å 4,7 sängar, 15 kg. granfrö å 14 sängar, 2 kg. hvitgransfrö å 2,2 sängar, 1 kg. silfvergransfrö å 0,5 sängar samt 0,3 kg. Abies nordmanniana, och omskolades 570 st. plantor. Såddsängarne här äro 25 meter långa och 1 meter breda.

Strax innan vårarbetena påbörjades uppgräfdes och rensades samtliga diken omkring skolan, hvarjemte ett nytt draineringsdike om 100 fot lades snedt öfver skolans östra del.

Ogräsrensningar hafva öfvergått skolan 3 gånger under sommarens lopp.

De 2-åriga tallplantorna voro äfven denna vår angripna af »schytte», hvarför det vill synas som om plantskolejorden icke vore tjenlig för uppdragning af tallplantor, och har därför icke heller något annat tallfrö än 5 kg. bergtallfrö i vår här blifvit utsådt.

Öfriga plantor, såväl årets som fjolårets, stå mycket vackra och kraftiga.

Å **Wallda säteri**, 0,5 mil från Kungsbacka, har under våren en plantskola blifvit anlagd och besådd. Denna är belägen i en dalgång emellan bergen och

utgör en areal af cirka 0,7 tunnland. Plantskolejorden såväl som bostad åt planteringsvaktaren är af egaren till Wallda herr godsegaren Bruhn upplåten mot vilkor att plantor till ett visst antal såväl som biträde af plantören viss tid hvarje år skall honom efter requisition kostnadsfritt tillhandahållas. Vid anläggningen af plantskolan, har densamma omgifvits af diken samt stängsel, dels af sten, dels ock af taggig ståltråd. Planteringsvaktaren har sin bostad cirka 300 meter från skolan.

Årets sådd utgjordes af 18 kg. tall-, 6,5 kg. gran- och 9 kg. bergtallfrö samt 4 kg. björk- och 2,5 kg. alfrö eller sammanlagdt 39 kg. frö. Fröet har på grund af den starka torkan under försommaren icke uppkommit så synnerligen tätt, men i jorden i höst qvarliggande frö syntes friska, hvadan desamma möjligen nästa vår kunna spira. Ogräsrensningar hafva 3:ne gånger företagits under sommarens lopp.

Genom komiténs ordförande herr landshöfdingen m. m. C. Nordenfalks be-
medling har komitén genom svenske ministern i St. Petersburg lyckats erhålla
3,5 kg. äkta sibiriskt lärkträdsfrö, hvilket blifvit i plantskolorna utsädt.

Då, såsom af närstående tabell synes, komitén för nästkommande år för-
fogar öfver en riklig mängd friska och frodiga plantor, kan komitén tilldela
hvarje reqvirent till fullo deraf, enligt hans gjorda ansökning.

Vid 1896 års utgång hade till komitén för nästkommande år ingifvits icke
mindre än 1,167 ansökningar om skogsodlingsmateriel till följande belopp, nem-
ligen: 1,373 kg. barrträdsfrö och 296 kg. björkfrö, äfvensom 4,423,600 st. barr-
trädsplantor och 6,000 st. björkplantor.

Då troligen under 1897 års första månader ytterligare ansökningar om
skogsodlingsmateriel ingå, kan beräknas, att minst 4,500,000 barrträdsplantor
komma att behövas för tillfredsställande af reqvirenternas behof häraf, hvadan
komitén, om plantskolorna blifva förskonade från »schytte» eller andra sjuk-
domar bland plantorna, skulle kunna under nämnda år försälja omkring 1,500,000
st. omskolade barrträdsplantor samt 130,000 st. omskolade såväl barr- som löf-
trädsplantor.

Skogsodlingsförbindelser

hafva med komitén under året ingåtts af 4 hemmansegare för en sammanlagd
areal af 66,5 har (135 tunnland) och utgör numera den areal. för hvilken skogs-
odlingsförbindelser äro ingångna ej mindre än 3,336,95 hektar (6,760 tunnland).

Plantörer.

Den i komiténs tjänst för året anställda personalen utgjordes, förutom af undertecknad planteringsförvaltaren, utaf 5 fast aflönade plantörer såsom tillsyningsmän vid plantskolorna. De uppburu i årslön:

den vid Laholm anställde: 450 kr., deraf 50 kr. i egenskap af tillsyningsman vid komiténs fruktträdsskola derstädes;

»	»	Halmstad	»	400	»					
»	»	Barnabro	»	300	»	jemte bostad och någon åkerjord;				
»	»	Sätinge	»	300	»	»	»	»	»	»
»	»	Vallda	»	300	»	»	»	»	»	»

Förutom 3:ne af dessa tillsyningsmän hafva ytterligare 14 st. extra plantörer varit i komiténs tjänst under våren anställda; och hafva dessa tjänstgjort kostnadsfritt hos reqvirenterna vid vårkulturerna och härför af komitén åtnjutit en aflöning af 2,50 kronor per arbetsdag, 1 krona per sön- och helgdag samt fria jernvägsresor från hemorten till och inom tjänstgöringsområdet, hvarjemte reqvirenterna kostnadsfritt lemnat mat och logis samt skjutsat dem till jernvägsstation eller närmaste förrättningsställe, dock ej öfver 1 mil.

Plantörerna hafva tjänstgjort under sammanlagdt 428 arbetsdagar.

Plantörerna, som besöka reqvirenterna i den ordning den af planteringsförvaltaren uppgjorda resplan utvisar, tillhandagå reqvirenterna vid skogsodlingarna medelst undervisning om rätta sättet för verkställande af skogsodlingen, lemna råd och upplysningar om hjälpplanteringar och hjälpgallring, samt påpeka begångna fel vid såväl skogskulturerna som dessas vård. De hafva derjemte i uppdrag dels att emottaga requisitioner för kommande års skogsodlingar, dervid lemnande råd om hvilket kultursätt bör användas — sådd eller plantering — äfvensom hvilket eller hvilka skogsodlingsmateriel, som böra härtill användas, dels att söka intressera egare af utmarker, belägna intill förut skogsodlade kultur-fält, att likaledes skogsodla i samband med dessa för att erhålla ett större komplex, dels ock söka öfvertyga utmarksegarne om skadan och vådan af ljungbränning samt om nyttan af grophackning höstetid för plantering följande vår. — Komiténs samtliga 200 st. planteringshackor hafva äfven detta år varit till reqvirenter utlånade och använda vid årets kulturer.

Kontrollresor

hafva af planteringsförvaltaren under året företagits till skogskulturer å 82 hemman, belägna inom skilda delar af länet.

Det hufvudsakliga intrycket från dessa kontrollbesök är: att utmarksegarne i allmänhet, genom anlåtande af plantör och derigenom vunnit ökad

S a m m a n -
öfver i komiténs plantskolor

	Omskolade plantor.					Laholm.	
	Laholm.	Carlsro.	Barnabro.	Sätinge.	Summa.	Sädda	Sädda
						1895.	1896.
Tall	10,000	200	1,000	—	11,200	1,320,000	890,000
Bergtall	6,700	—	2,000	—	8,700	500,000	130,000
Cembratall	2,000	400	700	—	3,100	—	1,000
Weymouths-tall	1,300	—	—	—	1,300	4,000	—
Gran	35,650	—	25,000	—	60,650	760,000	70,000
Hvitgran	8,500	440	—	—	8,940	65,000	1,000
Silfvergran	15,000	2,500	3,000	570	21,070	—	1,000
Sitkagran	—	80	—	—	80	—	—
Lärk från Tyrolen	—	—	—	—	—	—	—
Lärk, sibirisk	5,500	—	—	—	5,500	—	1,000
Österrikisk tall	—	—	—	—	—	100,000	—
Bok	1,200	—	200	—	1,400	—	—
Ek	—	—	30	—	30	—	—
Björk	—	—	900	—	900	—	—
Al	—	—	40	—	40	—	—
Alm	3,500	—	2,500	—	6,000	—	—
Lönn	160	—	2,000	—	2,160	—	—
Kastanj	—	—	400	—	400	—	—
Summa	89,510	3,620	37,770	570	131,470	2,749,000	1,094,000
	131,470					3,843,000	

Summa: Omskolade plantor . . . . . 131,470 st.
Omskolade > . . . . . 11,744,000 >

S:a s:m **11,875,470** st.

Ö f v e r s i g t

öfver skogsodlingarne under år 1896 hos requirenter, som förut ingått skogsodlingsförbindelser med skogskomitén.

Härad, socken och hemman.	N a m n.	Till skogsodling upplåten areal.	Under föregående år skogsodlad areal.	Under 1896 skogsodlad areal.	Summa skogsodlad areal.	Skogsodlingsförbindelser ingångna år								
						1890.	1891.	1892.	1893.	1894.	1895.	1896.		
Fjäre härad.		Har.	Har.	Har.	Har.									
Hanhals socken.														
Hanhals by 2 . . .	J. P. Olsson	7,5	4,5	1,5	6,0	1	—	—	—	—	—	—	—	—
» » 8 . . .	Joh:s Nilsson	10,0	4,0	0,5	4,5	—	1	—	—	—	—	—	—	—
Onsala s:n.														
Häcklehagen . . .	M. H. Clase	10,0	23,0	2,0	25,0	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Viken 5 och 6 . . .	U. Th. Clase	3,0	1,0	1,5	2,5	—	—	—	—	1	—	—	—	—
Råö 2	H. Andersson	10,0	1,5	1,5	3,0	—	—	—	—	1	—	—	—	—
» 2	Paulina Dannberg . . .	10,0	1,0	2,5	3,5	—	—	—	—	1	—	—	—	—
Eneskogsbräcka . .	A. J. Larsson	10,0	3,0	1,5	4,5	—	1	—	—	—	—	—	—	—
Wallda s:n.														
Wallda 10 Styret . .	And. Almqvist	10,0	—	4,0	4,0	—	—	—	—	—	1	—	—	—
Lindome s:n.														
Anderstorp	H. A. Werner	5,0	3,0	7,0	10,0	—	—	—	—	1	—	—	—	—
Landa s:n.														
Nortorp 5	Börjesson & Nilsson . . .	40,0	1,5	3,0	4,5	—	—	—	1	1	—	—	—	—
	Summa	115,5	42,5	25,0	67,5	2	2	—	1	5	1	—	—	—
Viske härad.														
Varö s:n.														
Ambjörnstorp 1 . .	S. Aug. Bengtsson . . .	13,0	15,0	0,6	15,6	1	—	—	—	—	—	—	—	—
» 1	C. J. Andersson	16,0	15,0	3,0	18,0	1	—	—	—	—	—	—	—	—
» 2	Ch. Kristiansson ¹ . . .	4,0	5,0	—	5,0	1	—	—	—	—	—	—	—	—
» 3	C. J. Henriksson	20,0	15,0	1,5	16,5	1	—	—	—	—	—	—	—	—
» 6	Joh. A. Johansson	20,0	15,0	2,0	17,0	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Ryet	A. Berndtsson	2,0	3,0	1,4	4,4	1	—	—	—	—	—	—	—	—
	Transport	75,0	68,0	8,5	76,5	6	—	—	—	—	—	—	—	—

¹ Hjelpplanteradt 1896.

Härad, socken och hemman.	N a m n.	Till skogsodling upplåten areal.	Under föregående år skogsodlad areal.	Under 1896 skogsodlad areal.	Summa skogsodlad areal.	Skogsodlingsförbindelser ingångna år								
						1890.	1891.	1892.	1893.	1894.	1895.	1896.		
		Har.	Har.	Har.	Har.									
Ås s:n.	Transport	75,0	68,0	8,5	76,5	6	—	—	—	—	—	—	—	—
Bjurum 1	C. Andersson	15,0	2,5	1,5	4,0	—	—	1	—	—	—	—	—	—
» 2	A. Andreasson	18,0	3,0	2,0	5,0	—	—	1	—	—	—	—	—	—
» 6	A. Andersson	15,0	6,0	1,5	7,5	—	—	1	—	—	—	—	—	—
» 5 och 7	C. E. Strömquist	50,0	10,0	2,5	12,5	—	—	1	—	—	—	—	—	—
Stengårdshult 1	Joh. B. Andersson	23,0	2,0	1,0	3,0	—	—	1	—	—	—	—	—	—
» 1	C. J. Andersson			4,0	2,0	6,0	—	—	1	—	—	—	—	—
» 2	A. Andreasson	40,0	4,0	1,8	5,8	—	—	1	—	—	—	—	—	—
» 2	A. Johansson			—	1,8	1,8	—	—	1	—	—	—	—	—
Bossgården 2	J. Nilsson	10,0	6,0	1,0	7,0	—	—	1	—	—	—	—	—	—
» 1	Elias Torkelsson	10,0	6,0	1,5	7,5	—	—	1	—	—	—	—	—	—
Åsbro	J. Börjesson	35,0	25,0	7,0	32,0	—	—	1	—	—	—	—	—	—
Ås 2	A. Johansson	30,0	10,0	3,0	13,0	—	—	1	—	—	—	—	—	—
» 8 och 12	Joh. B. Nilsson	30,0	10,0	3,5	13,5	—	—	1	—	—	—	—	—	—
Parten 8	C. J. Andersson	20,0	10,0	8,0	18,0	—	—	—	1	—	—	—	—	—
Vestra Derome 3	A. Andersson	30,0	10,0	2,0	12,0	—	—	—	1	—	—	—	—	—
» 1	E. Johansson	20,0	10,0	2,5	12,5	—	—	1	—	—	—	—	—	—
» 5	E. Börjesson	40,0	10,0	3,5	13,5	—	—	1	—	—	—	—	—	—
» 8	J. B. Bengtsson	10,0	6,0	2,0	8,0	—	—	1	—	—	—	—	—	—
Östra Derome 1	Joh. B. Nilsson	20,0	5,0	1,5	6,5	—	—	1	—	—	—	—	—	—
» 4	B. Andersson	13,0	2,0	1,0	3,0	—	—	1	—	—	—	—	—	—
» 5	A. Jönsson	10,0	1,5	0,5	2,0	—	—	1	—	—	—	—	—	—
» 5	A. Bengtsson	12,0	4,0	1,0	5,0	—	—	1	—	—	—	—	—	—
» 7	J. B. Johnsson	12,0	3,0	1,0	4,0	—	—	1	—	—	—	—	—	—
» 7	N. P. Nilsson	12,0	3,0	1,0	4,0	—	—	1	—	—	—	—	—	—
Sällstorps s:n.														
Holmåkra 1	Joh. Carlsson	10,0	2,0	0,5	2,5	—	—	—	1	—	—	—	—	—
Sälltorp 9	N. A. Börjesson	10,0	2,0	1,0	3,0	—	—	—	1	—	—	—	—	—
	Transport	570,0	225,0	64,1	289,1	6	—	22	4	—	—	—	—	—

Härad, socken och hemman.	N a m n.	Till skogsodling upplåten areal.	Under föregående år skogsodlad areal.	Under 1896 skogsodlad areal.	Summa skogsodlad areal.	Skogsodlingsförbindelser ingångna år								
						1890.	1891.	1892.	1893.	1894.	1895.	1896.		
		Har.	Har.	Har.	Har.									
Weddige s:n.	Transport	570,0	225,0	64,1	289,1	6	—	22	4	—	—	—	—	
Thårstorp 1	K. Johansson	20,0	4,0	2,5	6,5	—	—	—	—	—	—	—	1	
> 3	Joh:s Andersson	8,0	—	2,5	2,5	—	—	—	—	—	—	—	1	
> 3 och 4	Joh:s Andreasson	8,0	—	2,0	2,0	—	—	—	—	—	—	—	1	
> 4	Joh. Karlsson	10,0	1,5	2,5	4,0	—	—	—	—	—	—	—	1	
> 4	Joh. Karlsson d. y.	10,0	2,0	2,5	4,5	—	—	—	—	—	—	—	1	
Wallby 7	J. B. Andersson	75,0	—	1,5	1,5	—	—	—	—	—	—	—	1	
> 10	A. Eriksson			1,0	1,0	—	—	—	—	—	—	—	—	1
> 10	Joh. Andreasson			1,0	1,0	—	—	—	—	—	—	—	—	1
> 11	Gunne Nilsson			2,0	2,0	—	—	—	—	—	—	—	—	1
	Summa	701,0	232,5	81,6	314,1	6	—	22	4	—	—	—	9	
Himle härad.														
Torpa s:n.														
Kärra 1	G. Andersson	20,0	7,0	3,5	10,5	1	—	—	—	—	—	—	—	
> 5	Olof Bengtsson	20,0	6,0	6,5	12,5	—	—	—	1	—	—	—	—	
Torpa 1	J. A. Johansson	10,0	20,0	2,5	22,5	1	—	—	—	—	—	—	—	
> 1	B. S. Bernandersson	10,0	18,0	3,0	21,0	1	—	—	—	—	—	—	—	
> 2	Lars Larsson	10,0	9,0	1,0	10,0	1	—	—	—	—	—	—	—	
> 2	N. G. Berntsson	10,0	6,0	0,5	6,5	1	—	—	—	—	—	—	—	
Stannareds s:n.														
Måsagård 4	Joh:s Bengtsson	10,0	1,5	1,5	3,0	—	—	—	1	—	—	—	—	
Stannared 6	M. Niklasson	10,0	1,0	1,0	2,0	—	—	—	1	—	—	—	—	
> 7	J. B. Svensson	10,0	1,0	0,5	1,5	—	—	—	1	—	—	—	—	
Lindbergs s:n.														
Berg 2	Bernt Bengtsson	10,0	9,0	1,5	10,5	1	—	—	—	—	—	—	—	
Måsarp 1	J. A. Andersson	10,0	7,0	1,5	8,5	1	—	—	—	—	—	—	—	
	Transport	130,0	85,5	23,0	108,5	7	—	—	4	—	—	—	—	

Härad, socken och hemman.	N a m n.	Till skogsodling upplåten areal.	Under föregående år skogsodlad areal.	Under 1897 skogsodlad areal.	Summa skogsodlad areal.	Skogsodlingsförbindelser ingångna år							
						1890.	1891.	1892.	1893.	1894.	1895.	1896.	
		Har.	Har.	Har.	Har.								
Rolfstorps s:n.	Transport	130,0	85,5	23,0	108,5	7	—	—	4	—	—	—	—
Ugglarp 1	A. Andersson	15,0	9,0	1,0	10,0	—	—	1	—	—	—	—	—
Ahleslöf 2	Edv. Svensson		5,5	1,5	7,0	—	—	1	—	—	—	—	—
Djunarp 1	Anders Eriksson		5,5	1,5	7,0	—	—	1	—	—	—	—	—
Hafstorp 1	J. A. Larsson		35,0	5,5	0,5	6,0	—	—	1	—	—	—	—
» 3	N. Joh. Andersson	4,0		0,5	4,5	—	—	1	—	—	—	—	
» 3	Adolf Gunnesson	3,5		0,5	4,0	—	—	1	—	—	—	—	
» 3	E. Bertholdsson	1,0		1,0	2,0	—	—	1	—	—	—	—	
Rolfstorp 5 och 7	Håkan Larsson	4,0	5,5	2,5	8,0	—	—	1	—	—	—	—	
» 6 och 7	Hj. Dahlqvist	4,0	2,5	2,0	4,5	—	—	1	—	—	—	—	
Mute 5	Janne Johansson	10,0	6,0	1,0	7,0	—	—	1	—	—	—	—	
» 2 och 3	Olaus Svensson	20,0	12,0	1,5	13,5	—	—	1	—	—	—	—	
» 4	J. Aug. Johansson	10,0	6,0	2,0	8,0	—	—	1	—	—	—	—	
» 7	S. Otto Johansson		2,0	1,0	3,0	—	—	1	—	—	—	—	
» 8 och 9	Josefina Nilsson		2,0	1,5	3,5	—	—	1	—	—	—	—	
» 10.	Anders Svensson		3,0	0,5	3,5	—	—	1	—	—	—	—	
» 11.	M. A. Magnusson	10,0	2,0	1,0	3,0	—	—	—	—	—	1	—	
Linnarp 1	Sven A. Johansson	25,0	2,5	0,5	3,0	—	—	1	—	—	—	—	
Obbhult 1	B. J. Johansson	25,0	1,5	0,5	2,0	—	—	1	—	—	—	—	
» 1	Nils Johansson	25,0	1,5	0,5	2,0	—	—	1	—	—	—	—	
Haxered.	Aug. Magnusson	10,0	3,5	0,7	4,2	—	—	—	1	—	—	—	
Skärte 4 och 5	J. E. Johansson	50,0	5,0	1,0	6,0	—	—	—	—	—	—	—	
	Summa	373,0	174,5	45,7	220,2	7	—	18	5	—	1	—	
Faurås härad.													
Ljungby s:n.													
Töllstorp	Otto Carlsson	20,0	6,0	2,0	8,0	—	1	—	—	—	—	—	
Lastad 2	N. A. Persson	10,0	1,0	1,7	2,7	—	—	—	—	—	1	—	
» 2	Olof Svensson	10,0	0,5	1,7	2,2	—	—	—	—	—	1	—	
» 2	Alfred Svensson	10,0	0,7	0,7	1,4	—	—	—	—	—	1	—	
» 4	S. J. Svensson	10,0	0,7	0,7	1,4	—	—	—	—	—	1	—	
Lyngen	P. Aug. Andersson	30,0	—	2,5	2,5	—	—	—	—	—	—	1	
	Transport	90,0	8,9	9,3	18,2	—	1	—	—	—	4	1	

Härad, socken och hemman.	N a m n.	Till skogsodling upplåten areal.	Under föregående år skogsodlad areal.	Under 1896 skogsodlad areal.	Summa skogsodlad areal.	Skogsodlingsförbindelser ingångna år								
						1890.	1891.	1892.	1893.	1894.	1895.	1896.		
		Har.	Har.	Har.	Har.									
Köinge s:n.	Transport	90,0	8,9	9,3	18,2	—	1	—	—	—	—	4	1	
Hakestad	A. J. Carlsson	50,0	6,5	0,8	8,3	—	—	—	—	—	—	—	1	
Okome s:n.														
Räfvige	Joh. Andersson	10,0	11,0	2,5	13,5	—	—	1	—	—	—	—	—	
Backagård	J. A. Persson	10,0	15,0	0,5	15,5	—	1	—	—	—	—	—	—	
»	C. Andersson	10,0	12,0	1,0	13,0	—	1	—	—	—	—	—	—	
Åparp	S. A. Carlsson	40,0	2,5	1,3	3,8	—	—	1	—	—	—	—	—	
Ullareds s:n.														
Hjertared 1	Karl Svensson	10,0	4,0	1,0	5,0	—	—	—	—	—	—	1	—	
	Summa	220,0	60,9	16,4	77,3	—	3	2	—	—	—	5	2	
Årstads härad.														
Sloinge s:n.														
Stenstorp	Chr. L. Christensson	60,0	20,0	5,0	25,0	—	—	1	—	—	—	—	—	
Asige s:n.														
Slättelynga	And. Andersson	80,0	5,0	0,5	5,5	1	—	—	—	—	—	—	—	
Eftra s:n.														
Ågård	S. J. Larsson	30,0	15,0	1,5	16,5	—	—	—	1	—	—	—	—	
	Summa	170,0	40,0	7,0	47,0	1	—	1	1	—	—	—	—	
Halmstads härad.														
Slättåkra s:n.														
Håshult	B. Christensson	10,0	3,0	3,0	6,0	—	—	—	1	—	—	—	—	
Harplinge s:n.														
Särdal 10	P. J. Jönsson	10,0	6,0	0,7	6,7	—	—	—	1	—	—	—	—	
	Transport	20,0	9,0	3,7	12,7	—	—	—	2	—	—	—	—	

Härad, socken och hemman.	N a m n.	Till skogsodling upplåten areal.	Under föregående år skogsodlad areal.	Under 1896 skogsodlad areal.	Summa skogsodlad areal.	Skogsodlingsförbindelser ingångna år							
						1890.	1891.	1892.	1893.	1894.	1895.	1896.	
		Har.	Har.	Har.	Har.								
Steninge s:n.	Transport	20,0	9,0	3,7	12,7	—	—	—	2	—	—	—	—
Hulabäck	L. Bengtsson	10,0	1,0	1,0	2,0	—	—	—	1	—	—	—	—
Elofsgård	Ang. Persson	10,0	3,5	0,6	4,1	—	1	—	—	—	—	—	—
	Summa	40,0	13,5	5,3	13,8	—	1	—	3	—	—	—	—
Tönnersjö härad.													
Breareds s:n.													
Winnalt	Breareds kommun	10,0	2,0	3,5	5,5	—	—	—	—	1	—	—	—
Enslöfs s:n.													
Amböke	Sv. Håkansson	30,0	1,0	2,5	3,5	—	—	—	1	—	—	—	—
›	Alex. Bengtsson	10,0	1,0	1,5	2,5	—	—	—	1	—	—	—	—
›	Benedikta Jönsdotter	—	1,0	1,5	2,5	—	—	—	1	—	—	—	—
Sten	J. A. Bengtsson	30,0	—	6,0	6,0	—	—	—	1	—	—	—	—
›	C. H. Sjödahl	50,0	—	2,0	2,0	—	—	—	1	—	—	—	—
›	Carl Settergren	10,0	—	4,5	4,5	—	—	—	1	—	—	—	—
›	Per Persson	20,0	—	2,5	2,5	—	—	—	1	—	—	—	—
Snöstorps s:n.													
Röinge	Birger Pettersson	15,0	15,0	1,5	16,5	—	—	—	—	1	—	—	—
	Summa	175,0	20,5	25,5	45,5	—	—	—	7	2	—	—	—
Höks härad.													
Laholms s:n.													
Kattarp	Johs Nilsson	25,0	—	1,5	1,5	—	—	—	1	—	—	—	—
Åmot	Sven Eliasson	10,0	4,0	1,5	5,5	—	—	—	—	—	1	—	—
V. Mellby	Per Johansson	10,0	1,5	2,0	3,5	—	—	—	—	—	1	—	—
›	Gunne Svensson	10,0	2,5	3,0	5,5	—	—	—	—	—	1	—	—
Renneslöfs s:n.													
Stäme 2	M. Bengtston	10,0	0,7	0,8	1,5	—	—	—	—	—	1	—	—
› 2	B. Nilsson	10,0	3,0	1,6	4,6	—	—	—	—	—	1	—	—
› 5	Jöns Persson	40,0	1,3	1,2	2,5	—	—	—	—	—	1	—	—
	Transport	95,0	13,0	11,6	24,6	—	—	—	1	—	6	—	—

Härad, socken och hemman.	N a m n.	Till skogsodling upplåten areal.	Under föregående år skogsodlad areal.	Under 1896 skogsodlad areal.	Summa skogsodlad areal.	Skogsodlingsförbindelser ingångna år							
						1890.	1891.	1892.	1893.	1894.	1895.	1896.	
		Har.	Har.	Har.	Har.								
Woxtorps s:n.	Transport	95,0	13,0	11,6	24,6	—	—	—	1	—	6	—	
Windrarp 1	M. Knutsson	10,0	1,5	1,0	2,5	—	—	—	—	—	1	—	
Pershult 3	Lars Persson	10,0	0,5	1,5	2,0	—	—	—	—	—	1	—	
Horsabäck	Nils Svensson	10,0	2,0	2,5	4,5	—	—	—	—	—	1	—	
Hishults s:n.													
Hishult 2	L. P. Johansson	10,0	0,5	0,5	1,0	—	—	—	—	—	1	—	
Weinge s:n.													
Skogaby	A. Bengtsson	10,0	4,0	2,5	6,5	—	—	—	—	—	1	—	
	Summa	165,0	21,5	19,6	41,1	—	—	—	1	—	11	—	

S a m m a n d r a g.

H ä r a d.	Antal förbindelser.	Till skogsodling upplåten areal.	Förut skogsodlad areal.	Under 1896 skogsodlad areal.	Summa skogsodlad areal.	Skogsodlingsförbindelser ingångna år							
						1890.	1891.	1892.	1893.	1894.	1895.	1896.	
		Har.	Har.	Har.	Har.								
Fjäre	11	115,0	42,5	25,0	67,5	2	2	—	1	5	1	—	
Wiske	41	701,0	232,5	81,6	314,1	6	—	22	4	—	—	9	
Himle	32	373,0	174,5	45,7	220,2	7	1	18	5	—	1	—	
Faurås	12	220,0	60,9	16,4	77,3	—	3	2	—	—	5	2	
Årstads	3	170,0	40,0	7,0	47,0	1	—	1	1	—	—	—	
Halmstads	4	40,0	13,5	5,3	18,8	—	1	—	3	—	—	—	
Tönnersjö	9	175,0	20,0	25,5	45,5	—	—	—	7	2	—	—	
Höks	12	165,0	21,5	19,6	41,1	—	—	—	1	—	11	—	
	Summa	124	1959,0	605,4	226,1	81,5	16	7	43	22	7	18	11

kunskap i förfarandet vid skogsodlingarna, bättre nu än förr lyckas i sina skogsodlingsföretag. Vid dessa kontrollresor hafva dels påvisats begångna fel vid kulturarbetena, hvilka fel vanligtvis bestått uti, för sådden: för mycket frö i hvarje ruta, för små rutor samt för djupt nedmylladt frö; för planteringen: för små plantgropar, för djupt och för löst satta plantor, samt å ett ställe plantrutorna för tätt; dels ock lemnats upplysningar för plantväxtens vidare vård, såsom om behöflig och nyttig hjälpkultur, hjälpgallring o. d.

Derjemte har ock vid dessa tillfällen sökts att förmå närliggande grannar att påbörja skogsodling invid de redan verkställda, så att de skogskultiverade områdena må blifva så stora som möjligt, hvarigenom dels skogsväxten skulle i väsentlig grad förbättras, tillfölje det ökade skyddet, dels ock utmarksegarne få större intresse af att gemensamt vårda och skydda sina planteringar.

Då i allmänhet kulturfälten inom Halland utgöras af torra, ofruktbara ljungedar med en för plantrötterna mindre lämplig jordmån, den s. k. ljungjorden, kan icke nog ofta påpekas det nödvändiga uti att året före skogskulturen verkställa upphackning af plantgropar, hvilka göras så djupa att underliggande jordlager eller alfven blir blandad med ljungjorden. Genom luftens och frostens inverkan förlorar ljungmyllan sina skadliga egenskaper och gör nämnda jord tjenlig för plantornas rötter.

Under årets kultur hafva hufvudsakligen 2-åriga plantor af såväl tall och gran som bergtall användts; derjemte hafva försök att utplantera 1-åriga kraftiga furuplantor äfven lyckats väl. Dessa smärre plantor få dock icke användas på eller i närheten af flygsandsfält, der de genast blifva af sanden begrafna. Utmarksegarne, som för några år sedan i allmänhet hyste ett visst misstroende till grankulturer, hafva nu kommit till insigt om, att detta trädslag å lämpliga platser icke är att förakta och har plantering af gran detta år vunnit en betydligt större utsträckning än föregående år, hvilket är att lyckönska, då nemligen granen å passande lokaler, såsom å fuktiga och för den starka hafsvinden oåtkomliga lägen icke allenast växer fort utan äfven lemnar ett värderikt virke, och är derjemte mindre utsatt för parasitsvampar och skadeinsekter än tallen. Blandning af tall och gran är mycket önskvärd, dels emedan härigenom, å de i allmänhet smärre hemmanen, olika virkessortiment erhållas, dels ock marken för framtiden bibehålles bättre beskuggad och i växtkraft samt angrepp af skadeinsekter och parasitsvampar icke så ofta inträffa i ett blandadt som i ett rent bestånd. Det rena tallbeståndet rensar sig mycket tidigt och ställer sig tidigt glest, hvilket förhållande deremot motväges af granens förmåga att bibehålla full slutenhet genom sin rikedom på barr och grenar och sin fördragsamhet mot beskuggning.

På de stora magra ljungmarkerna bör dock grankultur icke ega rum, utan planteras tallen derstädes ensamt.

Skador å kulturfälten.

Förutom å de förut nämnde hemmanens utmarker, der betning egt rum, hafva skador genom ollonborrar iakttagits å följande kulturfält, nemligen:

- i Himle härad å Jernmölle hos Sven Carlsson, der å 2 har 1—3-åriga tall- och granplantor blifvit till största delen förstörda, samt hos Carl Larsson i Bönarp, der likaledes å 0,25 har tall- och granplantor förstörts;
- i Årstads härad i Assarp hos Joh:s Persson;
- i Halmstads » i Särdaal hos Gunnar Mårtensson å 0,10 har;
- i » » i Skattagården hos J. Hallander.

Parasitsvampar hafva äfven under året uppträdt å ett par kulturfält, nemligen: hos Adolf Larsson i Hörsås, i Getinge socken, der ett tallbestånd om 8 års ålder på cirka 1,5 har, troligen var angripet af *Lophodermium pinastri* samt å ett hemman Höghult i Gunnarps socken, der såväl den äldre som den yngre granens barr voro angripna af granrosten *Chrysomyxa abietis*.

Utställning af plantskolealster m. m.

Vid XVIII:de allmänna svenska landtbruksmötet i Malmö hade komitén låtit anordna en utställning af icke blott plantor af olika slag och åldrar, omskolade och oomskolade, utan äfven prof på de mest karaktäristiska kulturfälten inom länet. Sålunda fann man här bundna och obundna flygsandsfält, bergmark, jemn och stenbunden mark, sidländ mark samt bokskogsmark.

Utställningen belönades ock — med särskildt afseende fästadt på den gagnande verksamhet för skogsodlingens befrämjande, som komitén utöfvar inom Halland — med den högsta utmärkelsen, som stod att här vinna, nemligen hederspris, bestående af guldmedalj och hedersdiplom.

Skogskomiténs åtgärder för trädgårdsskötseln.

I likhet med hvad föregående år egt rum har sällskapet ställt 1,800 kronor till skogskomiténs förfogande mot det att komitén i vanlig ordning kostnadsfritt utdelade 1,500 st. fruktträd och tillhandahölle reqvirenterna biträde af en läns-trädgårdsmästare, som af komitén i lön uppburit 700 kronor, deraf 100 kronor för arbeten i och skötsel af fruktträdskolan i Laholm. Skogskomiténs i Laholm anstälde tillsyningsman vid dervarande plantskola har likaledes uppburit 50 kronor för tillsyn öfver fruktträdsskolan.

Länsträdgårdsmästaren Åke Ohlsson har under ifrågavarande år biträdt reqvirenter dels vid trädbeskärningar, hvilket egt rum under tiden 11—28 febr. hos 17 reqvirenter, dervid sammanlagdt 855 st. fruktträd beskurits, dels emellan den 8 april och 2 maj hos 14 reqvirenter verkställt planteringar af träd och buskar, samt under hösten hos 13 personer utstakat och anlagt nya trädgårdar.

Länsträdgårdsmästarens biträde har under året tagits i anspråk af 40 reqvirenter under sammanlagdt 48 förrättningsdagar.

Uti komiténs fruktträdsskola i Laholm hafva under våren af länsträdgårdsmästaren utplanterats 5,000 st. 2-åriga omskolade vildstammar, inköpta från Landtbruksakademiens Experimentalfält vid Albano, hvilka stammar sedermera under augusti månad med få undantag okulerats. Ympning å en del af de våren 1895 utplanterade stammarne, hvarå okuleringen misslyckats, har under sistlidne maj månad verkstälts.

Uppgift å de under år 1895 och våren 1896 förädlade fruktträden i Laholms fruktträdsskola.

Fruktträd.	Förädlade st.	Misslyckade okuleringar att nästa år ympas st.	Summa st.
Åkeröpplen	1,504	350	1,854
Brunnsäpplen	1,552	578	2,130
Grand Richard.	1,334	555	1,889
Melonäpplen	1,260	884	2,144
Summa	5,650	2,367	8,017

Orsaken hvarför så många okuleringar slagit fel är troligen att söka deruti, att en del af vildstammarna under sommaren 1895 angripits af bladlöss.

Af de till ett antal af 13,000 st. i fruktträdsskolan utsatta vildstammarne hafva högst få gått ut.

Ogräsrensningar och i sammanhang dermed verkställd uppluckring af jorden emellan fruktträdsstammarna hafva egt rum 4 gånger under sommarens lopp.

Den nya del af fruktträdsskolan, som nästa år kommer att användas för utplantering af vildstammar, har under sommaren varit, efter verkställd gödsling med ladugårdsgödsel, använd till odling af rotfrukter.

Halmstad den 15 januari 1897.

Ernst von Porat.

Till Konungens Befallningshafvande i Hallands län.

Såsom mig uti skrifvelse den 16 sistlidne december affordradt yttrande rörande den betydelse, trävarurörelsen haft och för närvarande har för fögderiets befolkning, får jag anföra, att, då de enskilde personer tillhöriga skogar under en längre tid lemnat och fortfarande lemnar en ringa tillgång till det för ortens befolkning erforderliga husbehofsbränslet, och då någon afverkning å de inom fögderiet befintliga kronoparkerna ännu icke egt rum, trävarurörelsen synes mig hvarken haft eller för närvarande har någon nämnvärd betydelse för befolkningen inom detta fögderi.

Halmstad å Laholms fögderis kronofogdekontor den 22 februari 1897.

K. Sundin.

Till Konungens Befallningshafvande i Hallands län.

Till svar å order den 16 december att inkomma med yttrande rörande den betydelse trävarurörelsen haft eller har för befolkningen inom detta fögderi, får jag anföra, att som inom fögderiet finnes ringa tillgång på skog, anser jag trävarurörelsen icke haft eller har någon betydelse för ortens befolkning.

Halmstads fögderis kronofogdekontor den 28 januari 1897.

O. Billing.

Till Konungens Befallningshafvande i Halmstad.

Uti skrifvelse den 16 sistlidne december affordradt yttrande rörande den betydelse trävarurörelsen haft och för närvarande har för befolkningen inom fögderiet, får jag ödmjukligen meddela:

För några socknar såsom Gunnarp, Gällared, Fagered och Ullared här allt sedan jernvägen Kinnared—Fägen—Åtran samt Falkenberg—Elfsered kommit till stånd, trävarurörelsen haft en ganska stor betydelse såväl för fastighetsägare som kroppsarbetare. Inom öfriga socknar finnas inga skogar, till följd hvaraf någon trävarurörelse ej kan bedrifvas, hvaraf följer, att sådan rörelse icke har något inflytande på befolkningens lif och verksamhet i ena eller andra afseendet. All byggnadsmateriel, som är af trä, ditföres från andra orter och befolkningen är hufvudsakligen jordbrukande.

Varberg i kronofogdekontoret den 20 februari 1897.

C. F. Bruno.

Till Konungens Befallningshafvande i Hallands län.

I ordres af den 16 sistlidne december har Konungens Befallningshafvande anmodat mig inkomma med yttrande rörande den betydelse trävarurörelsen haft och för närvarande har för befolkningen inom detta fögderi; och får jag med anledning häraf värdsamt anföra följande.

Då fögderiet, i sin helhet taget, är skogfattigt och, der någon skog till afsalu finnes, såsom i Förlanda och Idala socknar samt delvis i Fjärås, denna endast afverkas i afsigt att försäljas till ved, kan sägas att någon egentlig trävarurörelse icke bedrifves i fögderiet, hvarföre och då ej heller skogfattigdomen är vållad af afverkning, jag ej är i tillfälle att meddela något yttrande i det afseende åberopade ordern omförmäler.

Kungsbacka fögderis kronofogdekontor den 26 februari 1897.

Gustaf W. Johanson.

Konungens Befallningshafvande i Göteborgs och Bohus län.

---

1. Hushållningssällskapet.

Sällskapet verksamhet för framkallande af skogsodling i större skala kan sägas ha börjat egentligen först från och med år 1866, om än äfven dessförinnan åtskilligt blifvit försökt i denna riktning genom meddelande af råd och upplysningar om skogsodling, utdelning af frö m. m. och har sedan fortgått och fortgår i så stor omfattning, att detta läns hushållningssällskap ostridigt i detta hänseende nedlagt mera arbete och kostnader, än något inom hela riket.

Hushållningssällskapet verksamhet i denna riktning har varit af flera olika slag. Så öfvertogs till en början år 1866 under vanliga arrendevilkor en statens egendom »Underslös», der sällskapet verkstälde skogsodling i hela utegområdet, omkring 170 hektar, hvarefter egendomen vid arrendetidens slut frånträddes. Sedan började sällskapet från och med år 1868 att från enskilda jordegare öfvertaga på i allmänhet tjugufemårig upplåtelse lämpliga områden, som under denna tid på sällskapet bekostnad besåddes och planterades med skog, utan någon som helst utgift från jordegarens sida utom för uppförande och vidmakthållande af hägnader, i många fall till en början till och med i förening med lemnande åt egaren af en mindre ersättning för det genom upplåtelsen förlorade betet, och återgingo sedan vid upplåtelseperiodens slut dessa då med ungskog bevuxna marker kostnadsfritt till hemmanens egare. Totalarealen af på detta sätt skogsodlad, enskilde personer tillhörig mark uppgår till omkring 2,300 hektar. Jemväl har på grund af upplåtelse från vederbörande arrendatorer eller boställshafvare omkring 300 hektar utmark skogsodlats å dels militie- dels prestboställen. Vidare har sällskapet genom direkta anslag understött tre särskilda större skogsodlingsföretag inom länet, nämligen å Herrestadsfjellet i närheten af Uddevalla och å berget »Fontin» vid Kungelf med sammanlagdt omkring 5,000 hektar, som nu äro i sin helhet besådda, och nu senast i länets sydligaste del,

der inom Frölunda socken en förening bildats för gemensam odling af omkring 1,000 hektar sammanhängande utegor.

Från och med år 1869 började sällskapet i olika delar af länet inköpa och för egen räkning odla skog å ganska stora arealer, af hvilka bildats de fyra skogsparker sällskapet ännu eger och hvilka nu kunna anses fullplanterade. Vid dessa har sällskapet sin fasta personal af plantörer bosatte, och der drifvas plantskolorna, från hvilka största delen af de plantor tagas, som årligen till enskilda skogsodlare fritt utdelas. De områden, som hertill inköptes, voro dels utmarkslotter belägna så, att flera lämpligen kunde sammanslås, dels numera till större del eller helt och hållet afröjda skogshemman. Genom omkring 50 olika köp, började år 1869, men till största delen verkställda 1875—1880, har för detta ändamål inköpts nuvarande parkerna Ingetorp, Svartedalen, Ödsmål och Tormoseröd med en sammanlagd areal af omkring 3,700 hektar, som i inköp kostat omkring 180,000 kronor, dervid dock bör anmärkas dels att åtskilliga bland de inköpta områdena varit bebygda, dels att i köpen gifvetvis ingått åtskilliga numera särskildt utarrenderade inegoområden.

Vidare har sällskapet sökt att genom anslag till enskilda skogsodlingsföreningar framkalla och vidmakthålla intresset för skogsodling och har för detta ändamål under de senaste fjorton åren utgifvits i medeltal omkring 1,000 kronor årligen, de senare åren ungefär 2,000 kronor.

Slutligen har sällskapet till hvarje egare eller innehafvare af inom länet belägen, för skogsodling tjenlig mark, som sådant skriftligen begärt, underlättat skogsodlingsarbetet ej blott genom att kostnadsfritt tillhandahålla kringresande undervisare eller så kallade plantörer, utan äfven genom kostnadsfri utdelning af skogsfrö och trädplantor, hufvudsakligast barrträd.

Detta sätt att gå till väga har visserligen för sällskapet medfört högst betydliga utgifter, hvilkas storlek bäst torde bedömas af de till enskilde rekvirenter utdelade kvantiteterna frö och plantor, som för senaste trettio åren enligt räkenskaperna belöpa sig till omkring 37,000 kilogram frö och 18,000,000 plantor, men så är ock numera hågen för skogsodling ganska allmänt väckt inom länet, hvilket bäst bevisas deraf, att antalet enskilde rekvirenter, som år 1867 var endast 11 och år 1877 ännu blott 82, från och med år 1887 vexlat mellan lägst 578 och högst 860 årligen.

Den areal, som under trettioårsperioden af enskilde, men genom hushållningssällskapets mellankomst sålunda blifvit besädd eller planterad, belöper sig enligt rekvirenternas lemnade uppgifter till omkring 18,900 hektar, hvaraf dock en ej ringa del, möjligen ända till en tredjedel, torde böra frånräknas på grund deraf, att dessa uppgifter omfatta jemväl de arealer, der omsäning och mera betydande hjälpkulturer måst verkställas. En areal af 12,600 hektar skulle sålunda återstå såsom af enskilde personer skogsodlad. Hushållningssällskapets

direkta utgifter för de årliga skogsodlingsarbetena i sin helhet, häri medräknad aflöningen åt skogsförvaltaren, sju fast anställda och ett vexlande antal extra plantörer, inköp af frö, arbetskostnader för skogsodlingen och plantskoleskötsel å sällskapets egna och upplåtelsemarker, husunderhåll vid plantörsboställen m. m. hafva för trettioårsperioden utgjort sammanlagdt omkring 560,000 kronor, deraf dock under de första tio åren tillsammans blott 80,000 kronor eller i medeltal för år omkring 18,600 kronor; och beräknas för nu löpande året till 25,000 kronor.

Såsom en sammanfattning af hvad nu blifvit anfördt framgår således:

att Göteborgs och Bohus läns hushållningssällskap under de sistförflutna trettio åren för skogsodlingens inom länet främjande af sina tillgångar användt omkring 740,000 kronor;

att af detta belopp användts omkring 180,000 kronor för inköp af skogsodlingsområden, af hvilka fyra stamparker blifvit bildade;

att för skogsodling å såväl sällskapets egna som enskildes marker användts omkring 560,000 kronor;

att för skogsodling hos enskilde under tiden utdelats omkring 37,000 kilogram diverse skogsfrö och omkring 18,000,000 diverse i sällskapets plantskolor uppdragna skogsträdsplantor, och

att under nämnda tid en totalareal af omkring 25,000 hektar, förut till stor del nästan värdelös mark, blifvit genom sällskapets åtgärd och till stor del å dess bekostnad inom detta län gjord skogbärande.

2. Landstinget.

Landstinget har dels på grund af beslut den 24 september 1885 låtit föranstalta om utgifning af en utaf e. o. jägmästaren Th. Örtenblad författad skrift: »Några ord om skogsskötsel för folkskolans ungdom m. fl.», hvilken skrift sedermera i tusental exemplar utdelats såsom premie bland folkskolebarnen i länet, dels ock alltsedan år 1887 årligen utdelat premier till folkskolelärare och lärarinnor inom länet, som åt skolbarn meddelat praktisk undervisning i skogssådd och skogsplantering; uppgående den summa, som under åren 1887—1896 i premiebelopp om minst 15, högst 40 kronor sålunda utdelats, till sammanlagdt 8,094 kronor.

3. Göteborgs fögderi.

Trävarurörelsens inom detta fögderi betydelse är dels skogsafverkningen inom Landvetters och Härryda socknar, der den, ehuru i och för sig ringa, något tilltagit efter Göteborg—Boråsbanans tillkomst, dels att varornas förädling vid

fabriker inom fögderiet sysselsätter rätt många arbetare, utgörande, enligt uppgifterna till 1896 års näringsstatistik, 1,099 personer.

4. Inlands fögderi.

Den södra delen af Inlands fögderi är i allmänhet skoglös och försäljning af trävaror derifrån sker i högst ringa omfång och utan att bereda ortens befolkning någon nämnvärd vinst. I norra delen af fögderiet deremot finnas ganska skogrika trakter. Från Inlands Torpe härad samt de delar af Inlands Nordre härad, der skog finnes, lemnar dock skogstillgången icke någon större virkesmängd till afsalu utöfver husbehovet. De skogsprodukter, hvilka från dessa bygder afyttras, utgöras af det timmer och famnved, som försäljas inom orten och skärgården, men endast ett fåtal af befolkningen kan anses hafva någon egentlig inkomst deraf, helst afverkningen merendels utgöres af skogsegarnes egna torpare och drängar. Inom Inlands Fräkne härad synas förhållandena i detta hänseende ställa sig annorlunda. Der afverkas äfven hufvudsakligen famnved samt något timmer och pitprops, men en stor del af hemmansegarne inom detta härad äro till sin existens beroende af den inkomst, försäljningen af sagde skogsprodukter bereder, för utgörande af skatter och räntor samt anskaffande af förnödenheter. Afverkningen medför jemväl gagn för orten derutinnan, att den bereder god arbetsförtjenst vintertiden åt en mängd personer, och varan betalas i allmänhet högre der än på andra orter, beroende på granskapet till skärgården, som är traktens förnämsta afnämare.

Inom fögderiet finnas två större trävaruaffärer, den ena å Rörtången i Solberga socken, hvilken eges af handlanden K. Backman i Ödsmål, och den andra å Stenungssund, som innehafves af handlanden Isak Olsson i Kungelf. Den förstnämnda affären grundades för omkring tjugu år sedan och den sistnämnda i början af åttioalet. Af de upplysningar, som erhållits rörande ifrågasvarande affärer, har framgått dels att från hvar och en af dem årligen försålts omkring 2,000 tolfter plank och bräder, hvilka till större delen köpts af ortens befolkning, och dels att omkostnaderna för lossning, sortering och uppläggning af virket, hvilka arbeten verkstälts af personer i orten, uppgått för den förstnämnda affären till 10 öre och för den sistnämnda till 25 öre per tolft eller tillhoppa 700 kronor. Vidare inhemtas, att särskildt beträffande affären å Stenungssund en stor del af der försålda bräder och plank, som inköpts från Vermland, afyttrats till personer inom skogstrakterna, hvaraf kan slutas till att inköp af den förädlade varan ställer sig billigare för landtmannen än att sjelf af egen råvara förfärdiga den; och torde derföre ofvannämnda två trävaruaffärer under den tid de pågått och i synnerhet under de senare åren, haft för ortens befolkning en icke ringa betydelse i ekonomiskt hänseende.

5. Orusts och Tjörns fögderi.

Enär skogstillgången inom fögderiet är med få undantag otillräcklig för invånarnes behof, måste största delen af det virke, befolkningen behöfver för sin byggnads- och snickeriverksamhet, köpas från andra orter. Detta sker på det sätt, att personer, boende vid hafvet, såsom vid Nösund, Henån, Ellös, Gullholmen, Svanesund, Höviksnäs och en del andra ångbåtsstationer uppköpa och hålla till salu virke, hufvudsakligen plankor och bräder. Lägges härtill, att många båtskeppare under sommarmånaderna eftersegla och vid stränderna tillhandahålla de förråd af ved, som inom orten erfordras, så är hela omfånget af ortens trävarurörelse angifvet. Den är af jemförelsevis ringa omfattning, men för orten af rätt stor betydelse. I dessa hänseenden hafva förhållandena inom fögderiet under många år varit oförändrade.

6. Sunnervikens fögderi.

Någon egentlig sågverksrörelse hvarken har bedrifvits eller bedrifves för närvarande på annat ställe inom fögderiet än vid Torps sågverk i Häby socken. De vid detta sågverk bearbetade sågblocken uppköpas hufvudsakligen i Vermeland och Dalsland samt flottas till Vestra Ed vid södra ändan af sjön Stora Lee, hvarifrån de sedan forslas till Örekilselven och vidare medelst flottning i sagde elf till sågverket. Af det försågade virket säljes en del vid sjelfva sågverket och en del forslas till lastageplats vid Qviström för försäljning eller utskippning. Då orten egentligen är skogfattig, är det af stor betydelse att denna rörelse bedrifves, då befolkningen derigenom lätt kan få köpa sitt behof af sågade trävaror och då såväl genom den verksamhet, som vid sjelfva sågverket utöfvas som ock genom de långa transporter af virket arbetsförtjenst af flera slag äfven beredes åt ortens befolkning, torde alltså ifrågavarande sågverk anses vara till stor nytta för orten.

7. Norrvikens fögderi.

Största delen af fögderiet är skoglös. Endast i Bullarens härad finnes ännu någon skog, som i regel säljes till norrmän, hvilka vanligen utdrifva den med tillhjälp af ortens befolkning, som derigenom har god arbetsförtjenst. I någon större skala sker emellertid ej denna skogsbedrift och kan sålunda ej för ortens befolkning hafva någon nämnvärd betydelse.

8. Göteborg.

Känt är, att Göteborg sedan lång tid tillbaka intagit ett framstående rum bland vårt lands exportorter för trävaror. För att visa i hvilken omfattning export af sådana varor derifrån förekommit under de sista fem åren har uppgjorts bifogade tabell, af hvilken framgår, att denna export varit mycket betydande, särskildt beträffande trämassa, grufstolpar och snickeriarbeten, af hvilka varuslag under år 1896 utfördes 81,058,768 kilogram trämassa, 294,243 kubikmeter grufstolpar samt snickeriarbeten till ett värde af 3,129,626 kronor. I medeltal har under de fem åren exporterats årligen 64,547,485 kilogram trämassa, 324 kubikmeter bjelkar och sparrar, 415 kubikmeter botten- och laggstäfver, 299 kubikmeter plank- och brädstup, 313,965 kubikmeter grufstolpar, 188,785 kubikmeter plankor, battens och bräder, 12,147 kubikmeter syllar, 749 kubikmeter spiror samt snickeriarbeten till värde af 2,259,171 kronor och takstickor till värde af 562,012 kronor.

Att utreda huru många personer, som i den i Göteborg bedrifna trävarurörelsen hafva sin utkomst, har icke varit möjligt under den korta tid, som varit tillmätt för afgifvande af detta yttrande. Men för att åtminstone gifva någon ledning för bedömandet deraf kan nämnas, att enligt upplysningar, som inhämtats från ett tjugutal af de största exportörerna, hos dem finnas på platsen anstälde öfver 2,300 fasta arbetare förutom kontorspersonal, hvars antal naturligtvis är ganska stort. Härtill kommer den mängd af lösa arbetare, som har sysselsättning vid trävarors mottagande, transporterande inom hamnområdet och inlastningen vid afskeppningen. Tillsammans utgöra alla dessa, hvilka sålunda direkt hafva sin utkomst af trävarurörelsen, ett betydligt antal.

Men det bör icke heller förbises, att denna rörelse återverkar på andra områden och medelbart ger bergning åt många andra personer från staden och orten. Särskildt torde af dessa böra nämnas en talrik skara befäl och besättningar å fartyg, som uteslutande eller mestadels upptagas med transporter af trävaror till eller från Göteborg.

9. Kungälf.

Under de sista tjugu åren har trävarurörelse öfvats först af enskild person och sedan af Kungälf's trävaruaktiebolag, som började sin verksamhet år 1884 och ännu fortsätter densamma. Att denna rörelse har sin betydelse för ortens befolkning torde vara otvifvelaktigt, ty derigenom beredes befolkningen tillfälle att på närmare håll åtkomma dessa varor, som af bolaget inköpas från

Vermland. Sjelfva trävarupriset är, till följd af täflan å närliggande platser, mycket nedpressadt, hvarigenom bolagets vinst på trävarurörelsen varit ringa. Rörelsens fortsättande under sådana förhållanden synes sålunda mindre befogas af den direkta vinsten af densamma än af den indirekta fördel rörelsens tillvaro lemna derigenom, att den drager befolkningen till staden och sålunda befordrar omsättning af andra varor.

10. Marstrand.

Trävarurörelsen har aldrig varit eller för närvarande är af någon betydelse för stadens befolkning.

11. Uddevalla.

Den trävarurörelse, som under senare tiden bedrivits och numera bedrivs i Uddevalla, har betydligt aftagit mot hvad den i forna tider utgjorde. De trävaror, som numera forslas till staden, ankomma hufvudsakligen med Uddevalla—Venersborg—Herrljunga samt Uddevalla—Lelångens jernvägar och bestå af klenare virke eller så kallad »pitprops». Dessa varor uppköpas af exportörer i Uddevalla samt bearbetas till lämpliga dimensioner och utskeppas sedan till utlandet. Genom detta arbete samt aflastning af varan tillfaller stadens och ortens arbetsfolk icke obetydlig förtjenst och, då befraktningen sker med Uddevalla rederiers fartyg, tillfaller förtjensten deraf ortens invånare.

För öfrigt idkas å en anlagd snickerifabrik förädling af virke, som deretter exporteras, hvarigenom handels- och arbetsförtjenst tillfaller affärsmän och arbetsfolk.

På denna grund kan sägas, att trävarurörelsen haft och för närvarande har icke ringa betydelse för ortens befolkning.

12. Strömstad.

Till följd af bristen på jernvägskommunikationer med det inre landet och då orten omkring Strömstad är fattig på skog, existerar för närvarande ingen trävarurörelse i staden, utan måste staden och Norrviken från Norge importera största delen af sitt behof af ved, plank och bräder. Blevve jernvägsförhållandena bättre, skulle med tillförsel från Nordmarks härad i Vermland, Dalsland och Bullarens härad utan tvifvel uppkomma en ej obetydlig trävarurörelse såväl

för tillfredsställelse af lokalbehovet som ock för export öfver Strömstads isfria hamn. För närvarande importeras årligen via Strömstad omkring 25,000 kubikmeter ved för stadens och ortens behof.

Göteborg å landskansliet den 6 april 1897.

G. Snoilsky.

Henr. Westin.

---

blifvit af länets landsting och hushållningssällskap vidtagna. Sedan, allt från år 1868, mindre anslag af landstingsmedel årligen utgått för inköp och utdelning af skogsfrö, hafva nämligen från och med år 1880 landstinget och hushållningssällskapen för det ifrågavarande ändamålet anvisat medel till belopp, som sistnämnda år uppgick till 4,500 kronor, men under de öfriga åren vexlat mellan 7,000 och 9,000 kronor. Under jägmästarnes i länet öfverinseende hafva dessa medel användts till enskild skogsodling i sådan ordning, att jordegare, som der-till sig anmält, egt att erhålla plantor och frö äfvensom biträde af plantör, utan annan skyldighet att deltaga i utgifterna för skogskulturen å sina egor, än att under arbetet dermed tillsläppa handtlangning och bestå kost åt plantören. Då den sålunda anordnade, nästan kostnadsfria skogskulturen ansetts företrädesvis böra komma de mindre obemedlade jordegarna till godo, har iakt-tagits, att hvarje reqvirent i regel icke årligen erhållit större myckenhet plantor och frö än 15,000 stycken af de förra och 6 skålpund af det senare. Någon mindre del af medlen har fått användas för att kostnadsfritt tillhandahålla frukt-träd åt obemedlade. De kulturarbeten, som under perioden blifvit med de ifrå-gavarande medlen bestridda, inhemtas af nedanstående tabell H.

Tab. H. Enskild skogsodling med anslag från landsting och hushållnings-sällskap åren 1886—1890.

År	Revir	Skogsod-lad areal hektar	Hvarför användts		Ut-lemnade fruktträd. Styck.	Kostnads-summa. Kronor.	Slutsumma årligen. Kronor.
			Plantor af tall, gran och löfträd. Styck.	Frö af tall och gran. Kg.			
1886	Hunnebergs	98	151,755	97	—	1,196,07	8,424,60
›	Svältornas	134	119,133	244	100	2,500,—	
›	Marks	285	810,975	262	100	4,090,83	
›	Dalslands	52	81,020	52	—	637,70	
1887	Hunnebergs	131	334,580	86	—	1,047,26	6,690,36
›	Svältornas	231	232,540	338	—	2,500,—	
›	Marks	211	664,999	173	375	2,631,47	
›	Dalslands	64	136,414	51	—	511,63	
1888	Hunnebergs	84	258,781	41	257	1,069,69	2,000,—
›	Svältornas	168	270,565	322	300	2,000,—	
	Transport	1,458	3,060,762	1,666	1,132	18,184,66	15,114,96

År	Revir	Skogsod- lad areal hektar	Hvarför användts		Ut- lemnade fruktträd. Styck.	Kostnads- summa. Kronor.	Slutsumma årligen. Kronor.
			Plantor af tall, gran och löfträd. Styck.	Frö af tall och gran. Kg.			
	Transport	1,458	3,060,762	1,666	1,132	18,184,65	15,114,96
1888	Marks	272	822,554	250	449	3,244,14	} 6,746,79
›	Dalslands	34	48,150	36	—	432,96	
1889	Hunnebergs	70	160,549	51	—	860,32	} 7,620,45
›	Svältornas	248	151,724	332	—	2,500,—	
›	Marks	329	888,066	333	440	3,645,62	
›	Dalslands	50	87,483	48	—	614,51	
1890	Hunnebergs	107	256,880	77	—	1,096,34	} 8,144,35
›	Svältornas	230	194,061	355	—	2,604,66	
›	Marks	383	910,741	361	368	3,745,67	
›	Dalslands	72	98,090	76	—	697,68	
	Summa	3,253	6,679,060	3,585	2,389	37,626,55	37,626,55

Rätt afskrifvet, betygar Venersborg, i landskansliet, den 20 augusti 1897.

Ex officio:

Tage von Schéele.

Till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Venersborg.

Till följd af order den 25 sistlidne januari att afgifva utlåtande rörande den betydelse trävarurörelsen haft och för närvarande har för ortens befolkning, får jag värdsamt anföra:

Då betydelsen af denna rörelse för ortens befolkning gifvetvis är beroende på skogstillgången inom orten, torde det vara lämpligt att först redogöra för densamma inom de olika häraderna.

Wäne Härad:

Tunhems socken: Kronoparken Halle och Hunneberg är till största delen belägen inom socknen, varande öfriga delen af parken belägen inom angränsande socknar af Skaraborgs län. Förutom berörde kronopark finnes inom socknen obetydligt skogsmark, belägen utmed stranden af sjön Venern. De flesta hemman sakna skog och måste köpa till virkes- och bränslebehof.

Gerdhems socken: Under sista tioårsperioden har visserligen från några hemman öfverafverkning skett, så att dessa gårdar numera sakna skog, men skog finnes ändock tillräckligt för socknens behof och måhända äfven något till afsalu, men ej i afsevärd myckenhet.

Wäne, Åsaka, Björke, Wassända-Naglums och Ryrs socknar ega likaledes tillräcklig skog för orternas behof, men någon trävarurörelse af betydelse för ortens ekonomi finnes icke.

Bjerke härad:

Mellby socken: Inom denna socken är häradsallmanningen Kuleskog belägen, som nu står under jägeribetjeningens tillsyn. Förutom denna allmanning finnes en mindre sådan, men dessa lemna obetydlig skogsfångst.

Magra och Lagmanseredes socknar samt den del af *Erska socken*, som lyder under Gräfsnäs gods, hafva god skogstillgång, men afägset läge från afsättningsorter försvårar trävarurörelsen, hvilken till största delen består af försäljning af ved. Rörelsen synes icke haft eller hafva någon afsevärd betydelse för orten.

Flundre härad:

Upphärads socken eger god skogstillgång och sedan station å Bergslager-nas jernväg kommit till stånd, har skogsförsäljningen mycket underlättats; men äfven här synes försäljning af ved vara hufvudsak.

Fuxerna socken: Äfven inom denna socken finnes skog för afverkning öfver eget behof, men äfven här är vedförsäljning hufvudsaken.

Romeled, Fors och Åsträcka socknar torde ega skog för eget behof.

Ale härad:

Inom *Hålanda, Östad och Kilanda socknar* samt delar af *Ale, Sköfde* och *Skepplanda socknar* finnes skog till afsalu. Hålanda socken torde emellertid vara den enda socken, der skogsförsäljning haft och har betydelse för befolkningen. Afsättningsorter äro Nygårds station å Bergslager-nas jernväg samt Gamla Lödöse lastageplats vid Göta elf.

Öfrige socknar inom häradet: *Tunge, St. Peder*, delar af *Skepplanda, Stenkärr* och *Nödinge socknar* äro belägna utmed Göta elf och sakna skog till afsalu. Vid Elfängens lastageplats har under senare åren anlagts en ångväg, men förädlingen der af skogsalster från orten är ej af stor betydelse.

Wädde härad:

Skallsjö och Lundby torde vara de socknar, från hvilka skog kan försäljas. Då emellertid de skogproducerande hemmanen inom dessa socknar till största

delen äro sammanförda på några få egare, kan ej den försäljning, som årligen sker från berörda skogstrakter, anses hafva någon betydelse för ortens befolkning i öfrigt.

Öfriga häradets socknar *Lerum*, *Bergum* och *Angered*, åtminstone de båda sistnämnda, sakna skog till afsalu.

Af hvad jag sålunda anfört framgår, att någon trävarurörelse icke finnes inom fögderiet af någon betydelse och har förhållandet varit sådant under de närmast föflutna årtiondena. Hufvudsakligaste försäljningen har varit och är försäljning af ved till Trollhättan och Göteborg.

Såsom svar å ofvanberörda order af den 25 sistlidne januari anser jag mig alltså böra meddela: att trävarurörelsen inom fögderiet hvarken haft eller har någon betydelse i afsevärd grad för ortens befolkning.

Venersborg, Wäne kronofogdekontor den 18 mars 1897.

T. W. Forsell.

Till Konungens Befallningshafvande i Elfsborgs län.

Med anledning af ordres den 25 sistlidne januari att inkomma med utlåtande rörande »den betydelse trävarurörelsen inom fögderiet haft och för närvarande har» får jag vördsamt anföra:

Då detta är ett såväl till tid som innehåll synnerligen omfattande ämne, och jag hvarken genom kännedom om anledningen hvarföre den i nämnda ordres omförmälda skogskomité blifvit tillsatt eller i öfrigt erhållit någon ledning för bedömande af hvad som härmed närmast afses, får jag inskränka mig till följande:

För ett rätt bedömande af hithörande förhållanden torde först och främst utredning böra lemnas om tillgången på råvaran och dess — d. v. s. skogarnes utbredning. Och får jag i sådant hänseende meddela, att inom Kullings härad förekomma de största och värdefullaste skogstrakterna inom Alingsås, Rödene, Bålinge och Långareds socknar, där tillgången är större än ortens behof, samt att inom Ödenäs, Hemsjö och norska skogsbygdsocknar samt socknarne tillhörande Lena och Hools pastorater skog finnes fullt tillräcklig för ortens behof. Inom Alingsås och norska skogsbygdsocknar är häradsallmanningen Brevikshult med en areal af 1,606 har belägen, hvarifrån årligen genom auktion virke försäljes för ett belopp af omkring 10,000 kronor. Öfriga socknar inom Kullings härad sakna deremot skog tillräckligt till husbehof och socknarne tillhörande Herrljunga pastorat äro så godt som utan all skog.

Beträffande Gäsene härad är detta jemväl i allmänhet i saknad af skog utom i Malla och Norunga samt delvis i Ods socknar. Derförutom finnes dock i norra delen af häradet belägna kronoparkerna Edsmären och Allestad, den förra

i areal innehållande 1,380 har och den senare 960 har, hvaraf dock endast omkring 600 har äro bevuxna med afverkningsbar skog och återstoden med nyplanterad ungskog. Från dessa kronoparker försäljes årligen skog å offentlig auktion, nemligen från Edsmären för omkring 4,000 kronor och från Allestad för omkring 1,200 kronor till stor hjälp för omkringliggande skogfattiga orter. I Norunga socken är kronoparken Trenningshult med en areal af 416 har belägen. Inom häradet finnas jemväl kronoparkerna Stora och Lilla Svältan belägna, den förra med en areal af 531 har och den senare med en areal af 305 har, men är den derå växande skogen ännu ej afverkningsbar, utan försäljes derifrån endast en del gallringsvirke, som af de närboende användes till stängsel och vedbrand. I sammanhang härmed torde äfven böra nämnas, att den del af befolkningen, som är boende på gränsen emot Wedens härad, inköper och förädlar en del virke från Wedens kronopark i Marks fögderi.

Inom Ås härad saknas skog endast i Rängedala socken, hvaremot södra delen af häradet eger skog till afsalu i nämnvärd grad, och öfriga delar skog till fullt husbehof.

Såsom häraf framgår är det endast få delar af fögderiet, der skog finnes för export och der således någon trävarurörelse i inskränkt mening kan ifrågakomma; i allmänhet användes skogen för husbehof, och kan derföre trävarurörelsen inom fögderiet, sedd i sin allmännaste betydelse, hufvudsakligast sägas medföra den nytta, att dels ortens och dels städerna Alingsås och Borås behof af bränsle och byggnadsvirke blifver deraf till största delen tillgodosedt.

Pitpropsafverkningen, som förr bedrefs i en för skogarnes bestånd oroväckande grad, har numera alldeles upphört.

Till förädling af skogen finnas inom fögderiet en bobinfabrik och en trämassfabrik, båda vid Hökerum i Vings socken, samt 56 sågverk, och enligt de angående dessa verk nu ingångna uppgifter utgjorde tillverkningsvärdet sistlidet år vid bobinfabriken 14,513 kronor, vid trämassefabriken 4,500 kronor och vid sågarne omkring 35,000 kronor, deraf endast 7 stycken haft ett tillverkningsvärde öfver 1,000 kronor.

Slutligen torde äfven böra omnämnas den hemslöjd, som i stor skala bedrifves inom Ödenäs och Hemsjö socknar, bestående i tillverkning af kolkorgar, mattor och kassar af trä till ett värde af omkring 100,000 kronor.

Alingsås i Kullings kronofogdekontor den 10 mars 1897.

Carl Almgren.

Till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande öfver Elfsborgs län.

Jemlikt order den 25 nästlidne januari ifråga om den betydelse trävarurörelsen inom fögderiet haft och för närvarande har för ortens befolkning får jag, efter inhemtade upplysningar, såsom utlåtande afgifva följande. Dylik rörelse har för ganska långa tider tillbaka drifvits inom fögderiet och varit af stor betydelse för befolkningen, dock ej så mycket förr som nu i senaste tider, då skogsprodukter börjat röna en liflig efterfrågan. Sedan flottleder börjat användas och jernvägar blifvit byggda, hafva skogsprodukterna lättare kunnat afyttras än fordom, och som afkastningen af så väl gammal fullmogen som ung skog användes till mångfaldiga ändamål, så anlitas skogarna flitigt, lemnande en lönande förvärfvskälla åt egare och arbetare. För skogstrakterna med dess i allmänhet karga natur har trävarurörelsen från tiden för jernvägarnes tillkomst varit af största betydelse för befolkningen, hvilken dock hittills icke förstätt taga vara på de rikedomar skogarne kunnat bereda dem, utan dels bedrifvit afverkningen utan att befordra återväxten, dels genom oerfarenhet inlåtit sig i aftal med köpare, de der för ringa betalning genom otydligt uppställda kontrakt tillvällat sig värdefulla skogsområden, dels nödgats anlita allt för många mellanhänder vid försäljningarne, hvarigenom prisen blifvit allt för mycket nedtryckta och dels haft dryga omkostnader för varans framforslande till försäljningsorten, ett förhållande som i sistnämnda hänseende haft och ännu har den påföljd, att en från lättare kommunikationer aflägsset boende skogsegare mången gång ej erhåller större ersättning för sitt virke än som motsvarar forslingskostnaden, men som en dylik landtman ej eger stort annat att afyttra från sin egendom, så har likväl skogen detta oakadt för honom en inkomst, fastän ringa. Då i den enskilda skogsvården för närvarande råder nästan obegränsad frihet och skogsåterväxten icke nämnvärdt befrämjas efter skedd afverkning utan nästan helt och hållet får reglera sig sjelf, utan att uppfredas, har följden blifvit att skogstillgången betydligt minskats under senare tid; men om det än kan sägas att en ganska stor del hemman i orten sakna skog för afsalu, finnas dock betydliga och värdefulla skogar kvar i enskildas ego inom fögderiet; och som en lugnare besinning vid afverkningen gjort sig gällande, erfarenheten med afsättning af trävaror ökats, så är det att hoppas att skogen fortfarande skall komma att förblifva en varaktig hjälpkälla till befolkningens bergning. Å en del områden inom fögderiet bedrifves sedan många år tillbaka en ganska betydlig hemslojd med tillverkning af olika slags trävaror, hvarigenom en viss välmåga hos arbetarebefolkningen är rådande i de trakterna; och vid de många grofbladiga sqvaltsågar, som finnas, hafva många arbetare sysselsättning med försågning af 1,000-tals tolfter bräder och plank, hvarmed snickare och slöjdare förses; i andra delar åter låta skogsegare upptimra mindre boningshus och ladugårdar, hvilka sedan nedtagas och

forslas till angränsande skogfattiga trakter, der de sedermera uppföras och inredas. Genom uppköpare, hvilka merändels äro ortens handlande, blifva äfven de mindre hemmansägarna i tillfälle att försälja sina skogsprodukter. En vigtig inkomst för skogsegare är försäljningen af jernvägssyllar och famnved, genom handel hvarmed flera personer skaffat sig en välbergad, ja till och med förmögen ställning.

Genom de betydande virkesmängder af alla möjliga slag, som användas till snickeri och hemslöjd, till byggnader, jernvägssyllar, pålningsvirke, bräder och plank och som afyttras från fögderiet icke allenast till orter inom landet utan jemväl till utländska orter, kan med fullt skäl uttalas det omdöme att trävarurörelsen haft och har så stor betydelse för orten att den i de så kallade skogstrakterna, hvilka äro de öfvervägande, i väsentlig mån bidrager till befolkningens uppehälle.

Borås, i Marks kronofogdekontor, den 25 februari 1897.

F. Lindedal.

Till Konungens Befallningshafvande i Elfsborgs län.

I skrifvelse af den 25 sistlidne januari har Konungens Befallningshafvande anmodat mig att afgifva utlåtande rörande den betydelse, trävarurörelsen inom fögderiet haft och för närvarande har för ortens befolkning; och får jag i anledning häraf vördsamt andraga:

Hvad först Redvägs härad vidkommer, har trävarurörelsen derstädes numera ej synnerlig betydelse. Norra Åsarps och Smula socknar äro nästan skoglösa, så att invånarna derstädes måste inköpa nödigt byggnads- och stängselvirke äfvensom bränsle, i den mån bränntorf icke användes. I Kölaby, Solberga, Börre och Knätte socknar torde skogstillgången vara tillräcklig för befolkningens egna behof och från vissa hemman lemna något till afsalu, hvarjemte å säteriet Lundby, i Kölaby socken, under senare åren afverkats rätt mycken skog, som, efter vid eget sågverk undergången förädling, i form af plank och bräder försålts hufvudsakligen till Göteborg. Inom Liareds, Kylingareds och Fifflereds socknar är skogstillgången något större, så att ej obetydlig skogsförsäljning der eger rum. De produkter, som afyttras, utgöras af timmer, massved, bränsleved och något pitprops samt levereras och försäljas hufvudsakligen vid Mullsjö och Sandhems jernvägsstationer. Då inom sistnämnda tre socknar jordbruket till följd af åkerjordens ringa areal och sämre beskaffenhet icke lemna någon större afkastning, utgör skogen en vigtig inkomstkälla för bestridande af befolkningens skatter och andra nödiga utgifter. Dels till följd af lång transport och dels på grund deraf, att trävaruprisen hittills varit låga, har afverkning icke skett i sådan utsträckning,

att någon skada för skogsbeståndet uppkommit. Då emellertid prisen å skogsalster numera ställa sig 25 procent högre än för ett par år sedan, torde skogsafverkningen i ifrågavarande socknar blifva allt lifvigare.

Vidkommande socknarne i Redvägs härads södra länsmansdistrikt har, sedan ångsågarne å Sjögarred, Tissered och Gullered för flera år sedan avslutat sin verksamhet, trävarurörelsen inom detta distrikt varit inskränkt till en och annan försäljning af skogsparker till aktiebolaget Åsunden vid Ulricehamn; och har väl vid afverkningen af dessa skogsparker arbetsförtjenst beredts åt en del af ortens befolkning såväl vid skogseffekternas fällande som vid deras transporterande till sagde ångsåg, men då dessa tillfällen till arbetsförtjenst dels varit mindre omfattande dels ock snart öfvergående, kunna de ej heller anses haft någon större betydelse för ortens befolkning i afseende å arbetsförtjenst. Den numera mest gängse trävarurörelsen inom distriktet inskränker sig till försäljning af ved, timmer och pitprops från sådana personers hemman, der skog ännu finnes kvar; och afverkas dessa skogseffekter af egarne sjelfva med deras husfolk samt forslas hufvudsakligast till Ulricehamn, der de försäljas. Under den period på 1880-talet, då ofvannämnda tre ångsågar voro i verksamhet, afverkades skog i sådan omfattning, att i deras närhet högst få hemman numera hafva skog ens till husbehof; och är det endast ett fåtal hemmansegare, som varit betänkta på återplantering.

Då sålunda trävarurörelsen för Redvägs härads befolkning i allmänhet ej kan sägas vara af någon betydelse, ställer sig saken helt annorlunda med förhållandena i Kinds härad.

Med den i allmänhet rika tillgång på barrskog till afsalu, som ännu förefinnes inom så godt som alla socknar inom sistnämnda härad, torde man med fog kunna säga, att trävarurörelsen haft och fortfarande har en mycket stor betydelse för denna ort. Såsom näringsgren betraktad utgör den för landtmannen, särskildt den mindre, som med svårighet har sin utkomst endast af landtbruket, en mycket viktig inkomstkälla och bidrager i väsentlig mån för honom att under tryckta jordbrukskonjunkturer med jemnmod kunna bära oundvikliga skatter och dylikt. I skogen har befolkningen en samlad penning att tillgripa, men äfven för den arbetslösa befolkningen i orten har trävarurörelsen betydelse, i det att densamma under stor del af året har lätt att få god och lönande arbetsförtjenst genom skogskörslor och virkesflottningar samt vid de talrikt uppväxande ångsågarne, som förefinnas, isynnerhet der kommunikationerna äro lättare. Särskildt i trakten omkring Svenljunga och vid några andra stationer å Kinds härads jernväg hafva på senare tider en synnerligt lifvig trävarurörelse kommit i gång, hvilket jemväl torde framgå af bilagda uppgift rörande det virke, som afsändts från stationerna under åren 1892—1896; och har isynnerhet under innevarande vinter ett stort uppsving i trävarurörelsen visat sig, hvarjemte en be-

tydlig prisstegring å virket inträdt. Här torde särskildt framhållas den stora rörelse, som drifves af Mölneby aktiebolag samt Åtrafors och Axelfors trämassefabriker, af hvilka de två förstnämnda uppköpa virket i Kinds härad och derefter flotta detsamma till Falkenbergs ångsåg och Åtrafors, der det sedermera förädlas.

Den sålunda under senare tiden i Kinds härad ökade skogsafverkningen börjar dock allt mera utan plan och beräkning bedrifvas, utan att tillräcklig hänsyn tages till framtida behof, vid hvilket förhållande kalmarkernas ytvidd alltjemt ökas, och tillgången på mogen och afverkningsbar skog märkbart minskas.

Då bland ortens befolkning intresset för skogskultur är högst obetydligt, oakadt ifrån hushållningssällskapets sida erbjudanden göras till underlättande af återplantering af skog, synes det vara af behofvet påkalladt att, på det icke skogsbrist i en allt för aflägsen framtid måtte inträffa, en lag om återplantering å enskildes skoglösa marker blefve införd.

Svenljunga, i Kinds kronofogdekontor, den 28 februari 1897.

G. F. Andersson.

Uppgift å afsändt virke, alla slag, åren 1892—1896, å Kinds härads jernväg.

Från	År 1892.	År 1893.	År 1894.	År 1895.	År 1896.	Summa.
	K i l o g r a m.					
Svenljunga	1,245,295	3,194,774	3,085,238	5,365,823	6,752,485	19,643,615
Ringstena	381,995	1,010,830	404,850	312,200	439,960	2,549,835
Sexdrega	1,268,325	2,669,209	2,266,225	2,310,357	1,682,925	10,197,041
Hillared	2,527,270	1,246,350	1,027,310	2,152,300	2,249,800	9,203,030
Roppered	1,261,400	1,531,900	1,278,700	2,067,200	2,162,600	8,301,800
Summa kg.	6,684,285	9,653,063	8,062,323	12,207,880	13,287,770	49,895,321

Dessutom har å linien vid Norlidens lastplats lastats en del virke inom Kinds härads område, men vigtmängden häraf kan ej uppgifvas.

Borås den 15 februari 1897.

J. Jansson.
Trafikchef.

Till Konungens Befallningshafvande i Elfsborgs län.

Enligt föreskrift i order den 25 sistlidne januari får jag härmed vördsamt afgifva utlåtande rörande den betydelse trävarurörelsen inom fögderiet haft och för närvarande har för ortens befolkning:

Hvad först beträffar det nästan skoglösa *Sundals härad* kan man säga, att icke någon trävarurörelse derstädes idkas, utan nödgas befolkningen dels från de få skogstrakter, som finnas inom häradet, och dels från andra orter anskaffa byggnadsmaterialier och ved till husbehof.

Innan Dalslands kanal samt Bergslagernas och Dalslands jernvägar öppnades för allmän trafik, hade trävarurörelsen inom *Nordals härad* icke på långt när den betydelse för befolkningen som nu, till följd deraf, att kommunikationer till större afsättningsorter saknades.

Visserligen kolades på den tiden rätt mycket så länge jernverken drefvos, synnerligast inom Dalskogs socken, men för öfrigt utgjorde endast närliggande slättbygder, isynnerhet *Sundals härad*, de förnämsta afsättningsorterna för ortens trävaror, såsom ved och byggnadstimmer.

Genom öppnandet af berörda kommunikationsleder kom häradet deremot lätt i förbindelse med mera betydande afsättningsorter, såsom Göteborg och Norge, till följd hvaraf trävarurörelsen började bedrivas i mycket större skala än förut och lemnade, förutom hvad som erhöles för sjelfva varan, ortens befolkning en god inkomst för skogshuggning och skogskörslor.

Sedermera anlades såväl inom häradet som i dess närhet fabriker för tillverkning af pappersmassa och sågar för export af plank och bräder m. m., hvilka i icke ringa mån bidraga att öka betydelsen af rörelsen, isynnerhet för befolkningen inom Dalskogs och Skålleruds socknar, der jordbruket är obetydligt.

Till en början uppgick därför med all säkerhet den årliga försäljningssumman af skog inom häradet till 50 å 60,000 kronor, något år möjligen till högre belopp, men äfven till mindre, beroende på konjunkturerna. Men lättheten att afyttra skog gjorde äfven, att tillgången med stor hastighet minskades, och att trävarurörelsen under senare åren betydligt aftagit. För närvarande är det endast Dalskogs socken, som till försäljning har skog af mera betydenhet, men äfven inom de öfriga socknarne af häradet finnas hemman, som ega skog till afsalu.

Den årliga försäljningssumman för skog inom häradet torde för närvarande kunna beräknas till 15 å 20,000 kronor, så att trävarurörelsen ännu ej har så ringa betydelse för ortens befolkning.

Äfven inom *Valbo härad* har trävarurörelsen haft och har ännu stor betydelse för ortens befolkning, i det den, isynnerhet under för jordbruket dåliga år, gifvit skogsegare ett väsentligt tillskott i deras inkomster och arbetarne behöflig arbetsförtjänst, synnerligast under vintertiden.

Afsättningen af trävaror har hittills skett med dragare till Uddevalla, men förnämligast genom flottning på Valboån till Munkedals aktiebolags pappersfabrik. Genom Uddevalla—Lelångens jernvägs öppnande för trafik har afsättningen på Uddevalla betydligt underlättats och under innevarande års vinter har en massa trävirke utforslats till jernvägsstationerna i och för afsättning åt skilda håll, synnerligast Uddevalla.

Till följd af de goda konjunkturer i fråga om trävaror, som i jemförelse med öfriga ortens produkter alltjemt synes vara rådande, torde man, sedan Uddevalla—Lelångens jernväg öppnats, kunna förutse, att utförseln under den närmaste framtiden ej kommer att aftaga utan i stället så ökas, att, derest ej kraftiga åtgärder vidtagas för skogarnes vårdande, jemväl så att återväxt befordras, fara förefinnes att trävarurörelsen inom en icke afägsen framtid kommer att sakna nämnvärd betydelse för denna ort.

Venersborg, i Sundals fögderis kronofogdekontor, den 5 mars 1897.

Herman Falk.

Till Konungens Befallningshafvande i Elfsborgs län.

I anledning af order den 25 sistlidne januari att inkomma med yttrande, rörande betydelsen af trävarurörelsen inom fögderiet för ortens befolkning, får jag vördsamt anföra:

I ingen del af Dalsland torde skogsrörelsen hafva större betydelse för befolkningen inom Wedbo fögderi och särskildt i den del af fögderiet, som, med undantag af Rölanda pastorat, utgöres af Wedbo härad, der skogsskötseln varit och ännu är den öfvervägande hufvudnäringen. Det till Wedbo härad hörande Rölanda pastorat jemte hela Tössbo härad har haft och har ännu ej obetydliga skogar; men då å ena sidan skogsafverkningen under de senare åren här tagit allt mera fart, och å andra en allt större omsorg börjat nedläggas på jordbruket, torde dock åkerbruket i dessa delar af fögderiet såsom näringsgren kunna ställas icke allenast bredvid utan snarare öfver skogsbruket. Bördigare jord och, i följd deraf kraftigare växtlighet, frambringa här på samma areal en jemförelsevis större qvantitet spanmål men också en snabbare skogsväxt än i det mera bergiga och med mossar uppfyllda Wedbo härad.

För hela fögderiets befolkning har således skogsbruket en högst väsentlig betydelse, dels genom den direkta inkomst, skogen, förädlad eller oförädlad, tillskyndar sin egare, och dels genom den högst betydliga arbetsförtjenst, som vintertid, då jordbruksarbetet hvilar, kommer såväl den lösa arbetsbefolkningen till godo genom huggning, virkesförädling och, på våren, flottning, som ock dem, hvilka för virkets forsling äro i tillfälle att åtaga sig körslor.

På grund af det anförda torde kunna sägas, att skogsrörelsen hittills haft och ännu har den stora betydelse för största delen af fögderiets befolkning att vara en inkomstkälla, utan hvilken hon, såsom ju länge skett och som i än större skala komme att ske, ifall skogsrörelsen upphörde, måste genom utvandring till främmande land söka andra existensmedel.

Önskligt vore derföre, om lagstiftningen, innan det varder för sent, satte en viss gräns för den ohejdade skogssköfling, som under de senaste åren pågått, och som synes taga en allt starkare fart.

Ed i Wedbo kronofogdekontor den 4 mars 1897.

K. v. Wolcker.

Konungens Befallningshafvande i Skaraborgs län.

Kongl. Maj:ts Befallningshafvande får i anledning häraf omförmåla, att länets hushållningssällskap, som år 1869 indragit ett förut under några år utgående arfvode till en skogsplantör, då för att underlätta tillfället till undervisning i skogsskötsel för länets skogsegande innevånare öfverenskommit med de å skogsstaten inom länet anställde öfverjägare, att hvar inom sitt tjenstgöringsområde på anmälan tillhandagå jordegare med besigtningar och undervisning i skogsodling och ordnad skogsskötsel. Den vid samma tid inom skoglösa orter vaknade hägen för skogsplantering har sällskapet derjemte sökt uppmuntra såväl genom direkta anslag för ändamålet som medelst anläggande af plantskolor. Sällskapets utgifter för dessa ändamål hafva under åren 1871—1885 sammanräknade uppgått till omkring 7,800 kronor utöfver de mindre bidrag, som för samma ändamål lemnats af sällskapets kretsafdelningar.

Att genom den sålunda af hushållningssällskapet understödda verksamhet skogshushållningen inom länet dittills icke oväsentligen främjats, är otvifvelaktigt. Men Kongl. Maj:ts Befallningshafvande är nu icke i tillfälle att lemna närmare uppgifter angående beskaffenheten af de skogsodlingsarbeten, som under nämnda tidrymd blifvit verkstälde, eller sammanräknade ytvidden af den mark, som derigenom gjorts skogbärande. Dock föreställer sig Kongl. Maj:ts Befallningshafvande att, äfven om någorlunda tillfredsställande detaljuppgifter härom skulle kunna genom ett långvarigt och mödosamt arbete sammanbringas, desamma skulle blifva till föga gagn för lösande af den uppgift, som blifvit komitén förelagd.

Då emellertid hushållningssällskapets tillgångar voro hårdt anlitade för andra ändamål, väcktes förslag, att länets landsting måtte åtaga sig de för skogshushållningens främjande nödiga utgifter, och beviljade 1885 års landsting för främjande af skogsplantering inom länet ett anslag af 3,000 kronor årligen under fem år, hvilket anslag ställes till hushållningssällskapets förfogande. I öfverensstämmelse med dervid stadgade vilkor lemnades under hvarje af de följande

fem åren till enhvar af kretsafdelningarne 250 kronor att användas dels till anläggning af plantskolor, hvarifrån tvååriga omskolade plantor skulle tillhandahållas allmänheten till pris af 20 öre för 1,000 st., dels till inköp af frö, som reqvirent egde att intill 6 skålpund erhålla för halfva inköpspriset, hvarjemte högst en femtedel af anslaget fått användas till premier för väl vårdad skogsplantering. Sedan derjemte af statsmedel beviljats anslag för år 1889 till belopp af 1,850 kronor och för år 1890 till belopp af 1,807 kronor, blef det förstnämnda anslaget under år 1890 användt för skogsodlingsarbete inom Öster Bitterna socken medelst sådd af blandadt tall-, gran- och lärkträdsfrö.

De sålunda af landstinget och hushållningssällskapets förvaltningsutskott anordnade åtgärder för främjande af skogssådd och återplantering hafva under påföljande år blifvit med nit och kraft fortsatte. Då erfarenheten ådagalagt, att behovet af bidrag inom hushållningssällskapets tolf särskilda kretsafdelningar var mycket olika, och att flera af dem ej hade användning för så stort belopp som 250 kronor, har ny fördelning dem emellan varit gällande, så att af landstingets anslag, som varit nedsatt till 2,000 kronor men från och med innevarande år ånyo utgår med 3,000 kronor årligen, lemnats till kretsafdelningarne sammanräknade 1,500 kronor årligen. Dessutom har till Åse och Viste härads kretsafdelning anslagits dels 400 kronor till fyllande af uppkommen brist, dels 500 kronor för skogsodling å en inom kretsens område befintlig gammal kalmarmark om 70 hektar, benämnd Särestada löt. Utom landstingets anslag har förvaltningsutskottet haft till sitt förfogande för ändamålet de, såsom förut är nämndt, sedan år 1889 utgående statsanslag för skogsodlings främjande inom länet, hvilka anslag till och med år 1895 uppgått till sammanräknade 11,833 kronor. Dessa medel jemte öfverskottet af landstingets anslag hafva användts till kostnadsfri skogsodling genom så kallad rutsådd å gamla kalmarker, der afverkning ej skett under senaste 50 år, mot förbindelse af egarne att under tio år efter sådden freda marken från betning och annan skadegörelse. Så beskaffad odling har företrädesvis egt rum å de så kallade Skaraborgssvältorna inom Lekåsa, Öster och Vester Bitterna samt Larfs socknar, der vid 1895 års slut omkring 900 hektar eller ungefär fjerdedelen af hela arealen blifvit besådda och ingåfvo goda förhoppningar, att det derå nedlagda arbetet skulle bära tillfredsställande frukt. Huru stor sammanräknad areal, som genom kretsafdelningarnes försorg gjorts skogbärande, kan ej uppgifvas, men att denna areal icke är obetydlig, framgår deraf, att exempelvis under år 1893 ensamt från Åse och Viste härads kretsafdelnings 11 plantskolor utlemnats 567,000 plantor till folkskolor och enskilda personer.

De sålunda intill 1895 års slut vidtagna åtgärder för skogshushållningens främjande hafva under år 1896 fortsatts och komma att fortsättas. Derjemte har på föranledande af hushållningssällskapets förvaltningsutskott vid samman-

träde den 21 oktober 1896 bildats en förening, benämnd »Skaraborgs läns skogsodlingsförening», hvars syftemål är att väcka och underhålla ett allmännare intresse för skogsodling, skogs- och trädgårdsskötsel. För vinnande af detta syfte vill föreningen lemna råd och ledning vid skogsodling och trädgårdsanläggning, till billigt pris och i vissa fall afgiftsfritt tillhandahålla frö och plantor samt slutligen anordna föredrag i hithörande ämnen.

Beträffande härefter den framställda frågan, hvad betydelse trävarurörelsen inom länet haft och för närvarande har för ortens befolkning, har Kongl. Maj:ts befallningshafvande infortrat och får härmed öfverlemnna yttrande af domänintendenten i länet, ordföranden i styrelsen för ofvannämnda skogsodlingsförening, kaptenen m. m. M. F. Rodhe.

Uti allt hufvudsakligt instämmer Kongl. Maj:ts Befallningshafvande samt åberopar detta yttrande; och uttalar Kongl. Maj:ts Befallningshafvande således äfven för sin del det omdöme, att trävarurörelsen under senast förflutna trettio år varit af stor betydelse för länet, tillfört detsamma betydande inkomster samt beredt ett stort antal af länets innevånare arbete och bergning.

Då domänintendenten Rodhe uti detta yttrande jemväl uttalat sig beträffande de lagstiftningsåtgärder, som böra vidtagas för åstadkommande af förbättrad hushållning med enskildes skogar, anser sig Kongl. Maj:ts Befallningshafvande böra i fråga härom hänvisa till och åberopa sitt underdåniga utlåtande af den 16 oktober 1895, hvilket torde vara för komitén tillgängligt.

Mariestad, i landskansliet, den 12 februari 1897.

C. A. Sjöcrona.

A. M. Bolinder.

Skaraborgs läns skogsodlingsförening.

Skaraborgs län utgöres af blandad skogs- och slättbygd, och intar skogsbygden något öfver en tredjedel af hela arealen. Enligt Sveriges officiela statistik för 1894 utgör nämligen hela arealen, oberäknadt vatten, 807,412 har, hvaraf 295,205 har är skogbärande mark. Öfvervägande delen af denna skogsareal är belägen å och intill de stora höjdsträckningarne Tiveden och Hökensås i norra och östra delarne af länet, och är återstoden temligen jemnt fördelad, dock är mellersta och sydvästliga delen af länet, bestående af den s. k. Falbygden, inom

vestliga delen af Vartofta samt Gudhems, Vilske och Frökinds härad, samt slättbygden inom delar af Skara, Barne och Lidköpings fögderier öfvervägande skoglösa. Äfven inom dessa senare finnas dock ej obetydliga områden, som fordomtima varit skogbeväxta, men numera äro fullkomligt kala, ehuru de ej lämpa sig för annat än skogskultur. Så synas bergshöjderna i Falbygden, att döma efter de åtal för olaga afverkning af ek, hvarom domböckerna hafva att förmåla, ännu i slutet af förra århundradet hafva egt ej obetydlig skog, och f. d. kronoallmanningen Edsmären, hvaraf största delen eller omkring 4,000 har endast inom Laske härad genom 1824 års riksdagsbeslut öfverlemnades till kringliggande socknar, torde temligen snart hafva blifvit fullständigt afröjd och har, ända till dess länets hushållningssällskap för några år sedan derstädes började skogsodling, varit fullkomlig ödemark utan annan afkastning än ett ringa får-bete, framkalladt genom tid efter annan upprepad ljungränning.

Så länge länet var i saknad af jernvägskommunikationer, var skogsafverkningen i de inre delarne inskränkt till tillgodoseende af eget och slättbygdernas behof, men var det oakadt ej mindre förödande, då den bedrefs på ett mycket oförståndigt sätt, i det att blädning öfverallt användes, hvarigenom glesa och ojemna skogsbestånd uppstodo, samt den hänsynlösaste misshushållning med de nästan som värdelösa ansedda skogsprodukterna gjorde sig gällande. Endast intill de stora vattendragen Vettern och Venern förekommo under denna tid större afverkningar, som genom Göta- och Trollhätte kanaler öfver Göteborg sökte sig väg till världsmarknaden, men, vare sig nu att utdrifningskostnaderna stälde sig alltför höga i jemförelse med det erhållna priset eller att vinsten stannade på mellanhänder, synes någon behållning i regel ej hafva tillfallit skogsegarne, och finnes till och med exempel, der affären för dessa slutat med ren förlust.

Några förädlingsverk funnos ej heller vid denna tid, och de här och der befintliga ytterst primitiva vattensågarne voro endast afsedda för lokala behof. Med stambanans öppnande och ännu mera efter tillkomsten af det enskilda jernvägsnätet inträdde hastigt ett fullständigt omslag i dessa förhållanden. Begär efter skogsprodukter yppades genast och köpare instälde sig opåkallade, hvarjeme tidsenliga sågverk för såväl vatten som ånga hastigt uppstodo.

Efterhand började anläggningar af det ena industriela verket efter det andra, som i ytterligare förädlad form föra skogsprodukterna ut i världsmarknaden. Så finnes för närvarande tvenne tändsticksfabriker, hvaraf den ena med afseende å tillverkningens storlek lär intaga första rummet inom hela riket, ett pappersbruk, som sjelf bereder såväl kemisk som mekanisk massa, äfven detta af betydliga dimensioner, fyra stycken trämassfabriker samt åtskilliga såg- och snickerifabriker jemte åtskillig mindre träindustri, närmast hänförlig till hemslöjd. Kommer härtill ett ej ringa antal virkeshandlare, kan ej förnekas, att länet med afseende på afsättningsförhållandena är synnerligen väl tillgodosedt.

Om än till en början en och annan skogsegare, lockad af utsigten att på en gång erhålla en efter hans förhållanden afsevärd kontant summa, förleddes att till alltför lågt pris afyttra sin skog, så lärde de sig snart att uppskatta värdet af sin vara, hvartill konkurrens köparne emellan i sin mån bidrog, och erhålles nu i regel mycket tillfredsställande priser.

Det lider sålunda ej tvifvel, att trävarurörelsen under senast förflutna trettio år varit af stor betydelse för länet och tillfört detsamma betydande kapitaler, samt beredt ett stort antal af länets innebyggare arbete och utkomst.

Det har också visat sig, att skogsbygden mindre än slättbygden varit berörd af senaste årens tryckta jordbrukskonjunkturer, och hafva de ekonomiska rubbningarne bland skogsbefolkningen varit jmförelsevis sällsynta.

Särskildt gynnade äro de trakter, som ligga i närheten af de stora industriela etablissementen, som ständigt till bestämda höga priser äro afnämare af skogsprodukter af olika dimensioner och beskaffenhet. Det gäller nu blott att genom förständig och planmessig hushållning för framtiden försäkra sig om bibehållande af denna fördel.

I sistnämnda afseende har tyvärr den förflutna tiden ej att uppvisa lika glädjande framsteg. Visserligen har i vissa fall en förständigare hushållning gjort sig gällande, i det att den förderliga blädningen nästan fullständigt öfvergifvits, och större besparing iakttages såväl beträffande bränsleåtgången som framför allt i de skogsödande gärdesgårdarne, men nekas kan ej, att den lätta afsättningen flerstädes förledt egarne att alltför hårdt anlita sina skogstillgångar utan att vidtaga några åtgärder för återväxten. I den egentliga skogsbygden reproducerar sig skogen visserligen så småningom af sig sjelf, och kan man derstädes på många ställen få se synnerligen lofvande sjelfsådda ungsogsbestånd, men så är ej fallet i de skogfattigare delarne. Har marken der en gång blifvit aförd, förblifver den kalmare, till dess människohanden åter sig att underlätta naturens arbete.

Ända till för omkring tjugo år sedan var det, om man undantager länets kronoparker och en och annan större egendom, ytterst sällan man kunde påträffa någon, som kommit på den tanken att i jorden nedlägga ett skogsfrö eller nedsetta en planta, men sedan hushållningssällskapet på senare tid tagit frågan om hand, har ett omslag härutinnan inträdt, och finnas redan nu trakter af länet, der den enskilde temligen allmänt låter sig angeläget vara icke allenast att efter afverkning så fort som möjligt åstadkomma återväxt utan äfven att verkställa skogsodling å gamla kalmarker, som ej lämpa sig för annan kultur. Man är också berättigad att hysa goda förhoppningar, att det vaknade intresset för och insigten om nödvändigheten för den enskilde af en bättre skogshushållning och skogsvård skall sprida sig i allt vidare kretsar, hvartill utan tvifvel den lätta afsättningen och utsigten att inom en ej alltför aflägsen framtid kunna

erhålla skörd mäktigt bidraga. Den skogshushållning, som för närvarande obestriddligen lemnar bästa ekonomiska resultat, är nämligen afverkning af omkring fyrtioårig skog. Med nuvarande pris och med beräkning af ränta på ränta skulle sådant virke vid sågträdsålder komma upp i för närvarande åtminstone otänkbart värde.

Om man sålunda bör kunna hysa förhoppning, att den enskilde skogsegaren i allmänhet mer och mer skall lära sig inse, att det är med egen fördel förenligt att planmessigt hushålla med skogen och framför allt att sörja för återväxten, så komma nog alltid individer att finnas, som ej anse det löna mödan att göra något för efterkommande, och vore det, för att utöfva tvång på sådana äfvensom för att stäfja den affärsverksamhet, som går ut på inköp af skogsegendomar endast i akt och mening att till sista pinnen sköfva skogen och sedan afyttra kalmarken, högligen önskvärdt att lagstadgad föreskrift kommer till stånd, som ålägger hvar och en, som afverkar skog, att inom viss tid draga försorg om återväxten, såvida marken icke odlas.

Mariestad den 20 januari 1897.

M. F. Rodhe,
t. f. domänintendent.

Protokoll,

förda vid skogskomiténs möten med allmänheten år 1897.

Protokoll, fördt vid af skogskomitén utlyst möte med Jemtlands läns allmänhet å länsstyrelsens sessionssal i Östersund den 5 augusti 1897.

§ 1.

Komiténs ordförande, som ledde mötets förhandlingar, helsade de närvarande välkomna, redogjorde för komiténs uppdrag och dess nu avslutade resor inom Jemtlands län samt anhöll, att så många som möjligt behagade under diskussionen yttra sig för att lemna bidrag till utredning rörande de för mötet uppställda frågor, hvilkas antal, om tiden medgäfv, mötesdeltagarne kunde öka.

§ 2.

Första frågan: *Skötas de mot fjellen belägna privatskogarna så, att fjellgränsens nedgående kan befaras? Om så är, hvilka åtgärder till ändring häraf kunna och böra vidtagas?*

Öfverjägmästare E. F. Groth anförde, att afverkning ända upp mot fjellen icke vore allmän utan inskränkte sig till de ställen, der flottleder förefunnes i fjellens närhet. Han trodde derföre icke, att genom nu pågående afverkning fjellgränsens nedgående kunde befaras.

§ 3.

Andra frågan: *Har erfarenheten visat, att för 30 à 40 år sedan afverkade skogsmarker icke genom sjelfsådd erhållit skogsåterväxt?*

Jägmästaren E. Ouchterlony kände från sin 30-åriga praktik länets så väl allmänna som privata skogar och framhöll, att man träffade trakter dels med dels utan nöjaktig återväxt. För 30 à 40 år sedan afverkades likväl skogarna icke så hårdt som nu, hvarföre återväxt vanligen förefunnes å de gamla hyggena. Men då såsom nu är fallet drifningen omfattade t. o. m. 5-tums dimensioner, blefve förhållandena för återväxten ogynsammare.

Riksdagsmannen O. Walter påpekade, att återväxten inom fjellskogarna vore mycket försvårad. Först uppkomme vanligen löfskog, och det kunde dröja mycket länge, innan barrskogsplantor erhöles. Detta manade till försigtighet vid afverkning i fjellgränsen. Denna syntes derjemte af sig sjelf vilja sjunka, hvilket bevisades af förekommande lemningar efter utdöd barrskog å numera kala fjellområden. Lagstadgade föreskrifter till skydd mot afverkning i fjellgränsens skogar vore önskvärda.

Jägmästaren E. Gyllenhammar kände ej från sin praktik några gamla kalmarker nedanför sjelfva fjellen. Återväxten vore i allmänhet nöjaktig.

Jägmästaren E. Ouchterlony anförde, att gamla kalmarker nedanför fjellen förefunnes, t. ex. inom Frostvikens socken.

Öfverjägmästaren E. F. Groth framhöll, att återväxt i allmänhet erhöles, der tillräckliga luckor vid afverkningen åstadkommes.

Som någon talare derefter icke anmälde sig, beslöts att diskussionen skulle utgöra svar på frågan.

§ 4.

Tredje frågan: *Eges någon större del af länets skogar af träförädlade bolag? Råder någon skilnad i skötseln af dessa och hemmansegarnes egna skogar?*

Öfverjägmästaren E. F. Groth hade beräknat, att af länets till omkring två millioner hektar uppgående egentliga skogar tredjedelen egdes af träförädlade bolag. Staten egde 7 % och den jordbrukande allmänheten 60 %. De mest betydande bolagsskogarna egdes af kapitalstarka bolag, hvilka bedrefve uthållig afverkning och skötte skogen väl.

Jägmästaren E. Ouchterlony ville ej erkänna, att någon egentlig skötsel förekomme å länets privatskogar utan endast i bästa fall sparsamhet med skogen, hvarå man såge exempel så väl å vissa bolags som bönders skogar, der dessa senare ej sålt afverkningsrätten. Då så skett, bedrefves i allmänhet formlig sköfling under de senaste åren af upplåtelse tiden, och bolagen sköta då ingalunda skogarna bättre än bönderna.

Förvaltaren Grönlund bad att få nämna, att afverkningsrätt till skog vanligen endast omfattade träd intill viss minimidimension. Blott då upplåtelsen

omfattade all skog kunde det blifva tal om sköfling. Jägmästare Ouchterlonys anförande gälde endast sådana undantagsfall.

Riksdagsmannen O. Walter framhöll, att äfven vid dimensionsafverkning sköfling inträdde, ty småträden ginge ofta förlorade. Han ansåg, att bolagen särskildt inom vestra Jemtland skötte skogarna sämre än bönderna.

Jägmästaren E. Gyllenhammar hade den erfarenhet, att der solida bolag egde både ståndskogen och marken, afverkningen sköttes försigtigt. Men vid dimensionsafverkning och vid afverkning af ved till pappersmassa bedrefves vanligen skogssköfling.

Diskussionen skulle utgöra svar på frågan.

§ 5.

Fjerde och femte frågorna ansågos böra behandlas tillsammans.

Fjerde frågan: *Hvilka anses orsakerna hafva varit dertill, att det af Jemtlands läns landsting antagna förslag till skogslag för länet rönt motstånd inom kommunerna?*

Femte frågan: *Hvilka åtgärder i lagstiftningsväg och utan att allt för mycket inkräkta på den enskildes rätt anses böra och kunna vidtagas för att främja bättre skötsel och vård å privatskogarna?*

Borgmästaren K. J. von Stapelmohr trodde att förnämsta orsaken till motståndet mot landstingets lagförslag inom kommunerna vore att söka uti lagens ingrepp i eganderätten. Derjemte hade kommunerna tagit för liten kännedom om förslaget, och allmänheten hade låtit preparera sig deremot utaf egare till afverkningsrätten. Dessa hade bland annat framhållit, att, i händelse dimensionslag vunne tillämpning inom länet, skulle jordegare kännas skyldig hålla afverkningsrättsinnehafvare skadeslös för det ingrepp i hans rätt dimensionslagen kunde medföra, så framt lagen hindrade honom afverka någon del af det virke upplåtelsen omfattade.

Meningarna äro emellertid ganska samstämmiga derom, att i lagstiftningsväg något bör göras för att hindra skogens vanvård. Men om lagens innebörd och beskaffenhet vore man ej fullt enig. Dimensionslagar hade emellertid framför andra skogslagar den fördel, att de vore pröfvade. Dimensionslagen behöfde icke, såsom från visst håll påståtts, förhindra god skogshushållning. Domänstyrelsens förslag, deri skogens ålder lagts till gräns för afverkningen, hade rönt allmänt motstånd, enär det vore så svårt bedöma växande trädets ålder, att man mot sin vilja kunde komma att blifva lagbrytare, hvaremot hvar och en kunde rätta sig efter en bestämd dimension. Återväxtlag vore här ej lämplig, enär återväxt erhöles genom sjelfsådd, äfven om ett antal år derfor skulle erfordras. Sådan lag vore ej heller lätt att i detta vidsträckta län tillämpa. I hufvudsak

vore Jemtlands läns landstings lagförslag lämpligt, och talaren ansåg allmänhetens motstånd deremot nu vara mindre än tillföre.

Jägmästaren Ouchterlony trodde att motståndet mot lagförslaget finge sökas deri, att det uppfattades vara riktadt mot jordegarna, *icke* mot egare till afverkningsrätt å skog. De åtgärder, som för skogarnes bevarande borde vidtagas, skulle i första rummet innefatta hinder mot öfverafverkning. Detta mål uppfylldes af landstingets lagförslag. Visserligen innebure det ett ingrepp i eganderätten och äfven andra invändningar deremot kunde göras. Men det kunde blifva en god öfvergångslag. Önskvärdt vore, att specialbestämmelser funnes jemväl för skötseln af de skogar, som icke uppnått dimensionslagens minimimått.

Direktör Broman hade funnit motståndet mot lagförslaget bero på missuppfattning rörande vissa delar af dess innebörd. Så trodde man, att äfven husbehovsvirke af smärre dimensioner skulle behöfva utsynas. Nu hade emellertid åsigterna vunnit stadga och mognad, och förslaget skulle icke röna sådant motstånd som vid sitt första framträdande. Komme icke en skogslag snart till stånd, skulle skogarna gå all världens väg.

Landstingsmannen Öberg ville se en af orsakerna till allmogens motstånd mot lagförslaget deri, att, då det inskränkte eganderätten, det skulle samtidigt påskynda hemmansskogarnas försäljning och öfvergång i bolagens händer.

Riksdagsmannen Walter hade den föreställning, att om en dimensionslag skulle vara lämplig, måste den medgifva ganska stort svängrum för skilda delar af länet, ty skogen vore mycket olika vid Storsjöns strand och invid fjellen. Folkets motstånd mot förslaget berodde delvis derpå, att man trodde tjänstemän och myndigheter genom en sådan lag skulle få allt för mycket att säga.

Borgmästaren von Stapelmohr anförde såsom skäl för sin åsigt, att lagförslaget af allmänheten vore missuppfattadt, socknarnas egna utlåtanden deröfver. Skogen vore inom Jemtland mycket olika de nordligare länens. Derför hade ej den för Norr- och Vesterbottens län gällande dimension ansetts passande, men 18 centimeter på 4,75 meters höjd vore för äfven icke växtlig skog en lämplig groflek för afverkningens begränsning. Beträffande Herr Walters förslag, att någon för hela länet gemensam dimension ej skulle fastslås, utan kommunerna hvar för sig afgöra denna fråga, vore detta af flere skäl och särskildt för lagens kontroll olämpligt. Lagen borde ej blott vara lika för hela länet utan helst gemensam jemväl för Vesternorrlands och Gefleborgs län. Likväl vore klokt, att man här ej gaf sig in på detaljer och fastsloge sådana, utan läte jemka med sig, så att en öfverensstämmelse länen emellan blefve möjlig. Vesternorrlands läns landsting hade äfven upprättat ett lagförslag, och önskvärdt vore, om detta kunde sammanparas med Jemtlands. Meningarna kunde i mycket vara delade. Så var fallet t. o. m. bland skogsmän, som dock å ett i Sollefteå hållet skogsmöte uttalat sig för dimensionslag.

Riksdagsmannen Walter sade sig ej vara af den mening, att lagens dimension skulle afgöras af hvarje kommun. Men nämnden skulle ega att vid behof medgifva afverkning af undermålig skog, der så erfordrades.

Borgmästaren von Stapelmohr påpekade, att landstingets förslag redan innehölle ett stadgande af sådan art.

Öfverjägmästaren Groth vore visserligen ingen vän af vare sig landstingets lagförslag eller dimensionslagar i allmänhet, men ifråga om skogar, som upplättes för afverkning på viss tid, vore det önskvärdt, att en minimigräns funnes, under hvilken upplåtelse af rätt till afverkning af växande träd icke finge ega rum. Dyliga skogar äro nu de mest vanvärdade, och man kunde genom en i lag stadgad dimensionsbegränsning åtminstone tillförsäkra dem fröträd, hvarför dimensionen borde bestämmas till 11 å 12 tum vid brösthöjd.

Borgmästaren von Stapelmohr påpekade, att på sätt landstingets lagförslag tänkt sig saken, kostnaderna för lagens kontroll icke behöfva blifva stora. Beträffande afverkningsrätt intill af lag bestämd minimidimension, inbegreps ju detta förslag i landstingets.

Jägmästaren Ouchterlony ansåg inga stora svårigheter möta för införande af en dimensionslag i Jemtlands län. Belåtenheten med Norr- och Vesterbottenslagen vore allmän; så skulle ock här blifva fallet, då man hunnit vänja sig vid sådan lag.

Herr E. Sundin (Hallen): Fördelarna af en dimensionslag kunna företrädesvis framträda, der skog finnes; men der skog saknas, verkar en dimensionslag intet. Lagen skulle i fråga om vattendränkta fjellskogar vara olämplig, ty dessa skogar äro af så ringa värde, att de icke kunna bära några extra kostnader för utsyning eller en lags kontroll. Deremot vore gagnande, om dikningslagen kunde på det sätt ändras, att anslag skulle kunna erhållas för afdikning af sumpmarker för skogsbörd, likasom nu för frostländighets minskande å odlad jord.

Jägmästaren Örtenblad erinrade i anledning af en talares åberopande af skogsmötet i Sollefteå 1894, att beträffande dimensionslag för tall och gran motståndare och anhängare voro lika många, medan några stälde sig ovissa utan att sluta sig till någondera sidan. Deremot fanns majoritet för dimensionslag, tillämpad uteslutande å tall.

Borgmästaren von Stapelmohr omnämnde förslaget angående exportafgift å trävaror, som från landet utfördes. Han ansåg, att en dylik afgift kunde vara till gagn både för staten och den enskilde. Exportafgift å trävaror gjordes icke öfverflödig genom dimensionslag. Afgiften borde användas bl. a. till ersättning för de resor dimensionslagens tillsyningsmän skulle göra, vidare till beredande af återväxt, för afdikning m. m.

Herr Jon Jonsson i Myre ville blott få säga, att han önskade, det en sådan lag måtte komma till stånd, som kunde hindra unge män att tanklöst sköfva

den skog, en gammal man vårdat. Så skedde nu ofta till skada för landet och utan välsignelse för dem, som finge penningar i stället för skogen. Han ansåg landstingets förslag vara i hufvudsak godt och för länet önskvärdt, medan någon skog ännu vore kvar.

Direktör Broman fäste med anledning af den förre talarens yttrande uppmärksamheten på behovet af en dimensionslag för att vid arfskiften hindra skogssköfving. Det hände nämligen då ofta, att den arfvinge, som öfvertog hemmanet, sökte att ur skogen på en gång uttaga lösepenning till sina medarfvingar. Ofta såldes skogarna på afverkningsrätt under längre tid och intill så låg dimension, att sköfving inträdde.

Friherre Chr. Rappe föreslog, att i nu föreliggande fall diskussionen icke måtte få utgöra svar på den afhandlade frågan, utan mötet bestämdt uttala, att för Jemtlands län en dimensionslag, sådan som här framhållits, vore nödig och från allmänhetens synpunkt önskvärd.

Ordföranden trodde, att ett sådant uttalande skulle kunna blifva vilseledande, då endast ett fåtal af länets allmänhet vore närvarande.

Borgmästaren von Stapelmohr afstyrkte likaledes ett sådant uttalande, som det af friherre Rappe föreslagna, och yrkade att äfven i detta fall diskussionen måtte få utgöra svar på frågan, i hvilket yrkande *Herr Sundin* instämde.

Mötet fattade derefter det beslut, att diskussionen skulle få utgöra svar på den afhandlade frågan.

§ 6.

Då någon ny fråga icke till behandling framställdes, afslutade ordföranden mötet genom att *dels* tacka Herr Landshöfdingen, som ej blott besörjt mötets kungörande utan äfven i andra fall främjat skogskomiténs mål samt med komitén gjort resor inom länet och nu särskildt för mötet upplåtit lokal, *dels ock* tacka den närvarande allmänheten, som för dagens frågor visat stort intresse och i diskussionen gjort intressanta inlägg.

Herr Landshöfdingen frambar sin och allmänhetens tacksamhet för att komitén besökt länet och dervid gifvit sig tid att genom särskilda resor inhemta kännedom om skogsförhållandena. Han önskade framgång åt komiténs arbeten under förhoppning, att de måtte blifva till välsignelse för landet och särskildt för Jemtlands län.

Östersund som ofvan

Th. Örtenblad.

Protokoll, fördt vid af skogskomitén utlyst möte med allmänheten i Arvidsjaur den 9 augusti 1897.

§ 1.

Komiténs ordförande helsade de närvarande välkomna och redogjorde för komiténs uppgift, dess resor inom de norrländska länen m. m. samt anhöll, att så många som möjligt måtte genom att deltaga i diskussionen bidraga till utredning af de frågor, som för dagens öfverläggning uppstälts, hvarjemte, om tiden medgafve, nya sådana kunde för dryftning framläggas.

§ 2.

Första frågan: *Kunna byaskogarne bibehållas utan att skiftas mellan byarnes grannar och vore det önskvärdt?*

Jägmästare *Bremberg* erinrade derom, att skiftesstadgan medgafve, att skogen kunde bibehållas oskiftad. Men då oskiftad skog föranledde slöseri med husbehovsvirket, vore det bättre, att skiftet omfattade hemmanen i sin helhet.

Häri instämde herrar *Fjellström* och *Lundström*, den senare med tillägg, att intresset för skogens vård ökas, sedan hvar och en fått sitt, och i vissa fall kunde affdikning af mossar då företagas.

Disponenten Norman instämde äfven med *Bremberg* och antydde, att den höga landtmäteritaxan vore orsaken till, att utskogarna ofta bibehölles odelade, hvarför en jemkning i sagda taxa vore önskvärd.

Häri gjordes ett ganska *allmänt* instämmande.

Jägmästare *Holmgren* ansåg, att endast inegor och ströängar borde blifva föremål för skifte, men skogen bibehållas oskiftad. Dels vore härigenom skogshushållningen för framtiden bättre tillgodosedd, dels föranledde skogens skiftande stundom öfverafverkning genom ståndskogsliqvid, derpå Lappträsk by anfördes

såsom exempel. Slöseri med oskiftad skog kunde förebyggas derigenom, att äfven husbehovsvirket utsynades. — Af socknens hemman, utgörande $34\frac{3}{4}$ mantal, voro $7\frac{3}{32}$ mantal skiftade, medan $27\frac{21}{32}$ mantal voro oskiftade.

Hemmansegaren Fjellström påpekade, att hvad hr Holmgren anfört om Lappträsk icke gäller såsom regel.

Herr Holmgren medgifver detta, men framhåller den ökade lättnaden vid att sköta ett större oskiftadt skogskomplex med koncentrerad afverkning, hvar emot ett flertal skiften föranledde utsyning å spridda ställen.

Herr Lidman replikerar herr Holmgren och antyder fördelen af att hemmansegarna sjelfva få uttaga husbehovsvirket enär de bäst känna till sina skogar. I följd af ombyte af jägmästare är denne ej alltid så väl orienterad å skogarne. Ehuru det vore bäst, att hvar och en finge sitt, afskräcka kostnaderna ofta från att begära skifte å skogen.

Andra frågan: *Huru stor är virkesåtgången för husbehof? På hvilka sätt kunna inskränkningar häri göras?*

Socknens klockare omnämner, att skiftena här vore små, hvarföre bränsllet ofta köptes af honom. Omkring 10 å 12 lass ved åtginge årligen för ett hushåll.

Herr Lindman anser bränsleåtgången för ett bondhushåll vara omkring 30 famnar ved per år.

Jägmästare Holmgren hade beräknat, att för ett hushåll af 10 personer åtginge till underhåll af byggnader 12 kbm., till slöjdvirke, bränsle m. m. 57 kbm., eller tillsammans 69 kbm., utgörande per person 6,9 kbm., allt per år räknadt.

Tredje frågan: *Eges någon större del af socknens skogar af träförädlade bolag? Anses dylikt skogsförvärf för orten lyckligt?*

Jägmästare Bremberg: I Arjepluogs socken hafva sågverksbolag förvärfvat afverkningsrätten å 71 hemman samt evärdlig eganderätt af 17 hemman. Genom försäljning af afverkningsrätten hafva hemmanen kunnat bibehållas åt bönderna, hvilket måste anses gynnsamt. Hufvudsakligen de personer, som ej kunnat sköta jorden och derfor kommit på obestånd, hafva sålt hemmanen.

Inspektör Marklund lemnade en redogörelse för sågverksbolagens skogsförvärf inom Arvidsjaurs socken, af hvars $34\frac{3}{4}$ mantal endast $4\frac{1}{192}$ egdes af bolag afverkningsrätterna häri ej inberäknade. Om bolagen få eganderätt till skogen, ansågs denna blifva väl skött, synnerligast om dispositionsrätten vore fri. Emellertid sköta äfven många bönder sina skogar väl.

Hemmansegaren Sundqvist trodde det vara ett olyckligt förhållande, att bolagen blefve egare af skogen. Förordade ökad stämpling för att förekomma hemmanens försäljning.

Hemmansegaren Lidman ansåg lyckligast, om befolkningen sluppe sälja vare sig afverkningsrätt eller mark, ehuru skuldsättning stundom tvingar härtill.

Ibland säljes dock skogen utan nödtvång, men man har svårt att hushålla med penningar, hvarföre de mest ta slut. Jordbruket är bäst, der bönderna sjelfva ega hemmanen, hvarföre det vore olyckligt, om bolagen blefve egare af dem.

Inspektor Marklund instämmer deri, att jordbruket af bonden skötes bättre än af bolagen, hvaremot så icke vore förhållandet med skogen.

Jägmästare Holmgren upplyste, att träförädlade bolag innehade afverkningsrätt å 13¹⁸³/₁₇₉₄ mantal inom socknen. Inom Norrbottens län egde bolagen 23 % af skogarne. För orten vore bolagens skogsförvärf icke lyckligt.

Hemmansegaren Lidman instämmer med Holmgren och tror, att skogen skötes lika bra af de bofaste som af bolagen.

Socknens klockare anser det vara olyckligt, att skogen säljes på afverkningsrätt till bolagen.

Disponenten Norman anmärkte, att ett ensidigt klander egt rum mot bolagen, och att deras verksamhet varit i flera afseenden för orten gagnande.

Herr Fjellström påpekar många exempel derpå, att bolagen upphjelp både byggnaderna och odlingen å hemmanen.

Jägmästare Holmgren erinrar i anledning deraf, att detta skett för att er hålla skattelösen å nybyggen.

Jägmästare Bremberg omnämner, att skuldsättningen är allmän bland hemmansegarne. Det är då lyckligare att till ett bolag kunna sälja afverkningsrätt å skogen än att tvingas sälja hemmanet.

Kyrkoherde Berlin instämmer i det afseende med Bremberg, att bonden ofta är skuldsatt. Men en olycka är, om skogen måste säljas, ty penningen går snart med. För bonden är en jemn årlig inkomst af skogen bäst. Bolagen få nog ändå den skog, som kan och skall afverkas. Och icke blir skogen bättre skött derföre, att den eges af bolag, ty äfven för dessa kan förutsättas, att öfverafverkning och sålunda vanvård af skogen behöfver ega rum.

Konsul Kempe: Det är nödvändigt för sågverksegaren att jemväl ega skog, ty han har en fast befolkning att ta hand om, och måste sålunda ha en någorlunda jemn tillgång af timmer. Härtill fordras egna skogar; bonden hade i annat fall vid timmerköpen alla trumf på sin hand och kunde oskäligt drifva upp prisen.

Erik Lundberg m. fl. instämman i kyrkoherde Berlins yttrande.

Kyrkoherden Berlin är fortfarande af den mening, att bonden bör behålla skogen. Det är ej att frukta, att timmerprisen skola drifvas upp, ty bonden behöfver sälja sina utstämplade träd.

Fjerde frågan: *Anses ändringar i den för länet gällande skogslagstiftningen önskvärda och i så fall i hvilka afseenden?*

Konsul Kempe egnade uppmärksamhet åt lappmarkslagen i afseende på dess verkningar *dels* att åt bonden bevara skogen *dels* att framkalla skogsvård.

1:o) Genom årlig utsyning trodde man, att skogen skulle bibehållas åt bonden. Men talaren visade medelst siffror rörande bolagens skogsförvärf inom de större ådalarne i Vesterbottens läns lappmark, att detta mål icke ernåtts. I stort sedt kunde man säga, att bolagen der egde eller arrenderade omkring 50 % af skogen. Försäljningen hade sålunda gått hastigt. Lappmarkslagen hade *tvingat* allmogen att sälja skogen, då icke ett större antal träd på en gång finge afyttras. Och den 20-åriga arrendetiden vore så kort, att afverkningsrätten icke vore begärlig. »*Ingen lag är stiftad, som varit så gynsam för sågverksegarens skogsförvärf som lappmarkslagen.*»

2:o) Skogsvården har genom lappmarkslagen icke förbättrats. Lappmarkskogarna förete brandfält, myrar, dåliga granbestånd, millioner hopplösa individer — *fullkomlig urskogstyp*. Lagen har under de 24 år den varit tillämpad icke haft någon verkan alls till förbättring af skogarnas tillstånd. Orsaken härtill måste sökas i bristande kraft hos den förvaltande personalen, som varit och är för fätalig. Man har sökt afhjelpa detta genom att tillsätta assistenter inom reviren. Men assistenterna äro icke härtill lämpliga, ty de komma upp utan erfarenhet och hinna icke sätta sig in i förhållandena. Såsom bevis för detta påstående redogjordes för och framlades att sammandrag af jägmästarna *Egerströms* värdering och *Berlins* afverkningsförslag för hemmanen Knaften och Brattfors skogar. För att undvika missgrepp bör skogsegaren genom af honom vald, forstligt bildad person indela sin skog, och indelningen derefter granskas af den ordinarie jägmästaren. Och utsyningstvånget bör utbytas mot dimensionslag.

Hemmansegaren Vanström (bofast lappman) vill ej, att den friska tallskogen skall afverkas till mindre än 33 cm. vid brösthöjd, hvaremot skadad skog och gran bör tagas äfven till mindre dimensioner. Anser bäst att träden såsom hittills stämplas af jägmästaren och yrkar, att utsyningstvånget bibehålles.

Herr Lidman instämde i *Kempes* anförande. Det vore orätt, att lappmarksborna skulle utbetala stämplingsafgifter, hvarifrån kustlandet vore fritaget. Yrkade dimensionslag i stället för utsyningstvång.

Hemmansegaren Fjellström yrkar frihet från utsyning, dimensionslag till 29 cms brösthöjd för tall och fri rätt att afverka gran.

Docenten Lundström utreder frågan, huruvida särskilda naturförhållanden inom lappmarken påkalla utsyningstvångets bibehållande. Hvarken temperatur, jordmån eller växtlighet erbjuda väsentliga olikheter vid jemförelse mellan kustlandet och lappmarken förr än längre in mot fjellen (de stora sjöarnas region). Olikhet i skogslagstiftning bör derföre icke finnas, utan dimensionslagen omfatta hela länet. Den är dock endast för *tallen* lämplig. *Granen* bör vara »fågelfri», ty den har här icke sin rätta utbredningstrakt. Den är vanligen marväxt och

behängd med lafvar. Då den allt mera inkräktar på tallens område, bör dess afverknung rent af uppmuntras.

Hemmansegaren Vanström (bofast lappman) hade funnit ganska stor skilnad mellan kustlandet och lappmarken. Skogen vore der nere mera högväxt och frodig, klimatet mindre kallt och äfven de mindre växterna på marken delvis olika. Här uppe måste man vara försiktig med skogen, ty det dröjde länge, innan ny skog efter afverknung komme igen. Landet skulle blifva öde, ett »Nifelhem», om skogen ej bevarades. Och den behöfde blifva grof och mogen, ty det medförde förlust att hugga smäcker skog.

Konsul Kempe framhöll, att det vore lyckligt, om det bure sig att afverka smärre skog, ty en stor del af denna är gammal och undertryckt och bör derfor bort för att lemna plats åt friska träd.

Disponenten Norman: Om utsyningstvångets ersättande med dimensionslag ifrågakommer, bör dimensionen afse brösthöjden, ty det är der lättare att mäta trädet än å en större höjd.

Kyrkoherden Berlin: En dimensionslag skulle innebära, att hemmansegaren fritt finge taga de gröfre träden och sålunda ruinera skogarna, såsom i kustlandet redan skett. Bonden behöfver i detta fall stå under förmyndare, och utsyning bör fortfarande ega rum, äfven beträffande skadad skog och gran. Men stämpningsafgiften, som hårdast drabbar den mindre hemmansegaren, torde böra ned sättas till hälften.

Jägmästare Holmgren instämmer med kyrkoherde Berlin.

Herr Lidman anser, att om utsyningstvång här skall tillämpas, så bör detta ske äfven inom kustlandet. Stämpningskostnaderna böra upphöra, hvilken lag här än må komma att blifva gällande.

Flere instämmanden i Lidmans yttrande gjordes.

Fjellström trodde sig hafva uttalat allmänhetens åsigt, då han påyrkat utsyningstvångets ersättande med dimensionslag.

Flere instämmanden.

Engelmark i Glommersträsk anser, att någon skilnad ej bör förefinnas mellan lappmarken och nedre landet. Yrkar i hvarje fall, att stämpningskostnaderna upphöra.

Flere instämmanden.

§ 3.

Då någon talare nu ej annälde sig, tackade ordföranden mötesdeltagarne för deras inlägg i dagens frågor, hvarefter mötet upplöstes.

Arvidsjaur som ofvan

Th. Örtenblad.

Protokoll, fördt vid af skogskomitén
utlyst möte med allmänheten i Umeå den
11 augusti 1897.

§ 1.

Sedan skogskomiténs ordförande helsat de närvarande välkomna och bl. a. redogjort för komiténs uppgift, började öfverläggningen rörande

Första frågan: *Motiven till och följderna af utsyning af »undermålig skog».*

Öfverjägästare Hellström: Motiven till allmänhetens yrkanden att erhålla utsyning af »undermålig skog» äro dels allmännast att från hemmanen kunna afverka så mycket skog som möjligt, dels undantagsvis intresse för skogens vård och förnygring. Utsyning af undermåligt virke för markens uppodling förekommer sällan. Förrättningsmannen söker leda afverkningen till skogshushållningens främjande genom att företrädesvis borttaga undertryckt och skadad skog, der bestånden skola förnygras. Fullständigt lyckas icke detta, enär tillräckligt små dimensioner ej vinna afsättning. Förutsättningar för pappersmasseindustri finnas dock, och dimensionslagen hindrar ej afverkning af härtill användbart virke. Granen intager emellertid mindre områden inom länet. Det vore önskvärdt, att dimensionslagen framdeles icke komme att tillämpas på granen, som härför i allmänhet är mindre passande.

Förvaltaren Thorsen: I trakten af Nordmaling gör man ansökan om utsyning af undermåligt virke i skogsvårdens intresse. Hoppas och tror, att sågverksegarne skola anställa jägmästare eller fackmän för utsyning af undermåligt virke, ty revirförvaltarnes tid är ofta så upptagen, att man sällan får, hvad man begär.

Öfverjägästare Hellström upplyser, att de egentliga utsyningarna af ifrågasvarande virke förekomma i norra delarna af länet och först under sista åren börjats i de södra delarna.

Grosshandlare Francke angifver skogsvårdsintresse såsom orsak till dessa utsyningar, hvilka hufvudsakligen afsett torkande gran. Dimensionslag för gran

vore icke praktisk, enär den hindrade skogsvärden. Undermålig tall behöfde sällan utsynas. Dimensionslagen borde derföre endast gälla tallen, icke granen. Detta yttrande afsåge ej Lappmarken.

Riksdagsman Boström: Motiven äro olika, afseende virkets tillgodogörande efter skogseld, för odling, i följd af grantorka m. m. Stundom afses hufvudsakligen ökad inkomst. Han sade sig vara oviss, huruvida dimensionslagen borde upphävas för granen. Afverkningsrätter äro sålda under förutsättning af lagens orubbade bestånd, hvarföre dess upphäfvande, låt vara endast för granen, skulle medföra orättvisa.

Andra frågan: *Äro byaskogarna allmänt skiftade? Vore det önskvärdt, att de ännu icke skiftade kunde bibehållas odelade?*

Kommissarien Broman: Hemmanen äro nu i allmänhet skiftade, hvilket medfört ordning och reda för landtbruket samt sparsamhet vid afverkning af skogen, särskildt för husbehof. Skiftning af skogen har sålunda varit till nytta och gifvit upphof till skogsvård i Vesterbottens kustland.

Öfverjägmästaren Hellström: Inberäknadt lappmarkerna äro af länets skogar omkring 70 % skiftade och 30 % oskiftade. Skiftningen befordrar jordbruket och landets uppodling. Bibehölles skogen såsom gemensamhetsskog, blefve skogsvärden lättare tillgodosedd. Skifteskostnaderna blefve ofta så dryga, att hemmansegaren finge gå från gård och grund.

Grosshandlare Francke delar Bromans åsigt, att hemmanens skiftning befordrar värden af både jordbruk och skog. Inom Lappmarken föranleder dock skiftningen ofta skogarnas öfvergående i bolagens ego i följd af med skiftet förenade kostnader. Bolagen sköta ej landtbruket som sig bör. Fråga är om icke staten bör träda emellan för att rädda bonden.

Förvaltare Thorsen: Bönderna få ett helt annat intresse att sköta skogen, sedan den blifvit skiftad, särskildt i afseende på att spara bränsle och härför tillgodogöra sig sämre virke utan saluvärde.

Hemmansegaren Koningsson (från Lappmarken): Det är önskvärdt, att hemmanen blifva skiftade, så att hvar och en får sitt, då intresset blir större för både skogen och jordbruket.

Öfverjägmästaren Hellström omnämner, att bönderna varit erbjudna delvis fritt skifte i samband med afvittringen, men afstått härifrån.

Tredje frågan: *Eges någon större del af länets skogar af träförädlande bolag? Råder någon skilnad i skötsel af dessa och hemmansegarnes egna skogar?*

Landshöfdingen m. m. Crusebjörn: Kongl. Maj:t har infordrat uppgifter i detta syfte, och länsstyrelsen inväntar för närvarande sådana; detta dock endast i fråga om skogar under eganderätt. Rörande bolagens afverkningsrätter samlas

ej uppgifter. Nämnde eganderätt är ganska omfattande och uppgår i vissa socknar till hälften (Dorotea), i andra till en tredjedel (Åsele och Wilhelmina) af hela skatten. Förvärfvet ökas dag för dag, och allt flera hemman öfvergå sålunda till bolagen. Egostyckningslagen torde i någon mån komma att motverka detta. Man har erkänt och följt tanken för tilldelande af skog till hemmanen såsom stöd åt landtbruket, men just detta har varit orsaken till att bolagen köpt hela hemmanen. Jordbruket har helt naturligt härigenom kommit i lägervall, ty det har ej legat i bolagens intresse att sköta detta, då det skulle medfört kostnader. Bolagen torde nu komma att sträfva efter förvärf af endast skog och göra sig af med inegojorden. Bland hemmansegarne synes intresset för jordbruket hafva stigit, sedan forsling af förnödenheter till stor del upphört och skogstillgången aftagit. Jordbruket är bäst skött, der skog saknas, och bonden synes reda sig utan saluskog. Å andra sidan skötes skogen bättre, sedan han kommit i bolagens ego. Både skogsvård och jordbruk vinna sålunda i följd af bolagens skogsförvärf. Verklig skogsvård har dock hittills ej af bolagen bedrivits. Uppgifter både om bolagens skogar under eganderätt och afverkningsrätt kunna inom kort lemnas.

Öfverjägmästaren Hellström hade beräknat böndernas skogar i Lappmarken till 36 %, bolagens egna skogar i Lappmarken till 32 % och bolagens skogar under afverkningsrätt till 32 %. För kustlandet kunde han ej lemna några siffror.

Fjerde frågan: *Anses den för Vesterbottens län gällande skogslagstiftningen vara från enskild och allmän synpunkt fullt lämplig, sedan kommunikationerna inom länet under senare åren så väsentligt förändrats? Äro ändringar önskvärda och i så fall i hvilka afseenden?*

Konsul Kempe: Då virket är beslagsmässigt endast å sågbacke, i sågränna och å lastageplats, kan t. ex. afverkning af gran för att vinna bark till garfverier fritt ega rum. Kontrollen öfver lagens efterlefnad bör ske i skogen, hvarigenom oloflig afverkning kunde förekommas. Detta är möjligt endast om skogstjenstemännens antal ökas. Måttet skall nu tagas på 4,75 meters höjd och innanför barken, hvilket medför stora svårigheter och föranleder undermåliga träds fällande mot egen vilja. Måttet bör afse brösthöjd utanpå barken. Afgäld för utsyning af undermålig skog bör försvinna, derest icke granen undantages från dimensionslagen, då afgälden borde qvarstå.

Jägmästare Ringstrand anser skogstjenstemännens antal vara för ringa, då de skola sköta både statens och enskildes skogar. Särskilda tjenstemän böra tillsättas för utsyning af undermåligt virke jemlikt dimensionslagen. Om bolagen låta behörigen indela sina skogar, ega de få kostnadsfri utsyning af undermåligt virke. Men båda delarne medhinnas ej af skogsstaten. Önskvärdt vore derföre, att bolagens egna kompetente skogsmän vore ansvariga och stode under öfver-

jägmästarens kontroll. Härigenom skulle antalet skogsmän betydligt ökas, och ju flere arbetskrafter, som för skogsvården kunna disponeras, desto bättre. Kompetent skogsman i enskild tjänst bör vara berättigad verkställa utsyning af undermålig skog.

Grosshandlare Åström vänder sig mot Kempes uttalade åsikter. Kontroll i skogen vore omöjlig af flere skäl såsom afverkningsplatsernas stora antal, och verkets användning för annat än husbehof kunde ej bevisas, så länge det kvarlåge i skogen, hvarföre husbehofsafverkning skulle förblandas med afverkning för af-salu. Om måttet skulle tagas utanpå barken, vore kontroll omöjlig, sedan timret barkats. Beslag af undermåligt virke borde få göras äfven vid jernvägsstation. Afverkning af undermålig skog bör få begäras senare än den 1 juni, ty efter den tiden börjar grantorkan. Lagen vore lämplig, sådan han är med ändring, dels att beslag finge göras vid lastplats, dels ock att tiden för ansökan om utsyning af undermålig skog utsträcktes intill 1 augusti. Dimensionslagen bör gälla både tall och gran. Undantages granen, skulle detta endast befordra yrkandena på ökad frihet.

Landshöfdingen m. m. Crusebjörn ansåg det vara en stor lycka för länet att hafva skogslag. Ändringar i denna vore dock önskvärda, men de borde göras med största varsamhet. Dimensionslagens princip säges strida mot skogsvetenskapens fordringar. Men principerna äro praktiska: Hade länet icke haft lagen, skulle det nu icke haft skog. Förr än ändringar här göras, böra vi få se följ-derna af eventuella skogslag i det öfriga landet. En detalj, som kan ändras, är sättet för utsyning af undermåligt virke. Detta bör underlättas, så att förhållan-dena ej bli för tunga för att få bort det undertryckta virke, som bör afverkas. Men i stort böra inga ändringar här företagas, förr än man erfarit, hvartill andra principer leda.

Jägmästare Ringstrand: Ansökningstiden för rätt till utsyning af under-måligt virke bör mera preciseras än hvad nu i lagen är gjordt. En olägenhet är äfven att med afverkningsrättens försäljning rätten att söka utsyning af undermåligt virke jemväl anses vara afhänd. Undermåligt virke afverkas der-före olofligt, beslagtages derpå samt återköpes slutligen af den, som förorsakat afverknigen. Lagens straffpåföljd är för ringa.

Öfverjägmästaren Hellström: Sparre, som hugges af laggildt träd, hvilket är fullkomligt rundt, blir laglig, men deremot icke sparre af illa vuxet träd. »59 cms» sparre borde derföre ändras till 57 cms. — Utsyningen i Lappmarken afser att bibehålla ett konstant afverkningsbelopp. Redan nu kunna å vissa ställen smärre dimensioner afverkas, hvilket förhållande alltjemt ökas. Detta förhållande bör beaktas vid utsyningarna, och trädantalet ökas vid sjunkande dimension. Hushållningsplan, upprättad af fackmässig person, äfven icke till-hörande skogsstaten, bör kunna få tillämpas.

Konsul Kempe replikerar disponenten Åström. Kontroll i skogen är den enda effektiva, ty ett lumpadt träds dimension kan sedan icke kontrolleras. Dimensionslagen bör äfven hindra »katning» af skog för att erhålla tjärved. Statens tjänsteman borde ega rätt hindra oklok afverkning.

Riksdagsmannen Boström: Barkning af yngre tallar för att erhålla tjärved är ännu vanlig. Hyllar i öfrigt landshöfdingens mening, att ändringar i lagen ej böra företagas förr än man från annat håll inhemtat erfarenheter i det afseende, som med ändringen afses.

Disponenten Åström tror, att rundbarkning för erhållande af tjärved upphör af sig sjelf, då skogen får värde, hvarför lagstadgande häremot ej behöfver göras. Vidhåller påståendet, att dimensionslagens kontroll i skogen ej är möjlig och ej heller, om måttet skall tagas utanpå barken, ty dennas tjocklek vexlar allt för mycket.

Hemmansegaren Köningsson framhåller önskvärdheten af att dimensionslagen tillämpas äfven inom Lappmarken och ersätter utsyningstvånget.

Docenten Lundström ber att i hufvudsak få instämma i herr landshöfdingens anförande. Forstligt bildade personer i bolagens tjänst anses synnerligen önskvärdt. Beträffande lappmarkerna saknade utsyningstvånget alla stöd både i klimatologiskt, geologiskt och forstligt afseende, såsom talaren på mötet i Arvidsjaur framhållit. Bolagens skogsförvärf i lappmarkerna stode i samband med de naturliga resurserna, der endast 1 % af marken vore odlad. Norr- och Vesterbottens läns framtid är att varda industriland. Industriens män hafva lika stor rätt att ega mark som bonden. Äfven den s. k. »baggbölningen» vore derföre berättigad. Men för industriens utveckling vore vidsträckt eganderätt till skogen nödvändig och forstligt bildade tjänstemän önskvärda såsom bolagens biträden.

Landshöfdingen Crusebjörn ansåg det vara lika betänkligt att frångå lagstiftningen i Lappmarken som beträffande nedre landets lag. Det hade varit önskvärdt, om skogsstaten egt tillräckliga arbetskrafter, men då så ej varit fallet, hade lagstiftningen råkat i misskredit. Detta vore dock nu delvis afhjelpat genom assistenterna. Men vissa revir vore för stora och borde delas. — Innan man stiftar ny lag för Lappmarken, bör man hafva mera erfarenhet. Lagen bör derföre bibehållas, men tillämpningen förbättras, så att syftet förverkligas. Norrut finnes intet missnöje, men väl i länets södra Lappmark. Detta missnöje är nu riktadt mot utsyningsafgifterna, och ett mål synes vara att borttaga dessa. Afgifterna beräknades till 40 à 50 tusen kronor. Förslag att nedsätta eller borttaga afgifterna har ej hörts af, men det torde snart komma.

Disponenten Åström: Missnöjet med lappmarkslagen är ej blott att söka i utsyningsafgifterna, utan äfven deri, att skogens egare hindras att tillvarataga sådant, som ej kan vänta ett år på utsyning, såsom vindfällan, torrgran m. m.

Yrkar borttagande af utsyningsafgiften och alternativt antingen utsyningsens bibehållande eller ock endast bestämmande af årsafverkningens belopp till visst antal träd enligt hushållningsplan för hvarje skog, hvilket belopp borde få fritt uttagas.

Grosshandlaren Francke: Länet är deladt i två delar. En och annan skröplighet visar sig i skogsvården för båda. För nedre landet yrkas upphäfvande af dimensionslagen för granen och i båda är jägmästarnes antal otillräckligt. Dimensionslagen bör dock ej rubbas. Skogsmännens antal bör ökas och utstämplingen verkställas omsorgsfullare. Om å 40-årsytan å indelad skog tillämpades skyldighet att utsyna undertryckt och förkrympt skog, som i forstligt intresse borde bort, skulle skötseln blifva bättre.

Öfverjägmästaren Hellström medger, att Lundström delvis haft rätt, då han sagt, att klimat, mark och växtlighet i Lappmarken äro lika med i nedre landet; men erinrar derom, att rätt till nybygges anläggning varit förenad med *skyldighet* att underkasta sig utsynings tvång. Franckes yrkande rörande utsyning af undertryckt och skadad skog är redan medgifvet. — Ehuru lagarna i länet icke äro idealiska, böra ändringar göras med försigtighet.

Grosshandlaren Francke erinrar derom, att några hemman vore af skattematur och hade fri dispositionsrätt till skogen redan före afvittringen i Lappmarken.

Öfverjägmästaren Hellström medgifver, att undantag funnits, men i regeln vore både vid nybyggesrätten och skatteomföringen fäst vilkor om utsynings tvång. Missnöje funnes dels med det band utsynings tvånget medförde dels med afgälderna. Men utsyningen vore tryggande mot öfverafverkning, och afgälderna vore ersättning för statens skogsvård.

Docenten Lundströms anmärkningar hade icke gällt utsynings tvånget utan lappmarksliniens läge, och han hade alltid förenat yrkandet på utsynings tvångets borttagande med tillämpning af dimensionslag.

Landshöfding Crusebjörn: Lappmarkslinien är visserligen ej å marken utlagd efter forstliga hänsyn. Och det är lyckligt, att grundliga studier göras, såsom af Lundström m. fl., rörande en så att säga forstlig lappmarksgräns. Men man bör gå betänksamt tillväga vid alla ändringar. En och annan jemkning är dock vid utsyningen önskvärd, t. ex. att afverkningen för egare af flere hemman sammanföres.

Tullförvaltaren Flisberg: Tullen har mycket att göra med afverkad virkes kontroll vid skeppningen. Om utstämpling skulle upphöra, blefve sådan kontroll ej möjlig. Måttbestämmelserna måste afse barkadt virke, ty i annat fall kan beslag å sådant ej göras. Svårigheter möta ändock, emedan privata stämplar göras nästan lika kronans, hvilket borde vara förbjudet.

Disponenten Åströms mening hade icke varit, att virket från Lappmarken skulle komma ner ostämplat utan räknas och afstämplas på vattendraget i stället för i skogen. Utsyningstvånget skulle icke skada den större skogsegaren, om det sköttes rätt, men väl den mindre, som i vissa fall deraf tvingades lemna sitt hemman. Yrkade dimensionslag i stället för utsyningstvång.

§ 2.

Som någon talare nu ej anmälde sig, tackade ordföranden för de inlägg, som i dagens frågor gjorts, och förklarade mötet afslutadt.

Umeå som ofvan

Th. Örtenblad.

Protokoll, fördt vid af skogskomitén utlyst möte med allmänheten i Sollefteå den 16 Augusti 1897.

Mötet öppnades af skogskomiténs ordförande, som helsade de till omkring 80 mötesdeltagarne välkomna.

Ista frågan: *Anses den nu rådande öfverafverkningen inom länets privatskogar innebära faror allenast för affärsverksamheten eller derjemte dylika af allmän art och i så fall hvilka?*

Disponenten Nils Dahlberg ansåg, att verklig fara vore för handen ej blott för affärsverksamheten utan i synnerhet för hemmansegarne, hvilka på grund af klimatiska förhållanden icke kunde reda sig med endast jordbruk. Öfverafverkningen hade redan så långt framskridit, att man nedanför Sollefteå ej hade ens för husbehof erforderligt virke, och ett sådant förhållande komme snart att inträda äfven ofvanför Sollefteå, då man redan nu börjat afverka timmer af 5 tums diameter och någon gång derunder.

Brukspatron J. P. Dahlberg hade fäst sig vid frågans ordalydelse, som förutsatte öfverafverkning såsom en axiomatisk sanning beträffande Vesternorrlands län. Han såge i stort sedt ingen fara för närvarande, men affärsverksamheten koncentrerades, hvarvid de små affärsmännen stupade. De större bolagen skötte emellertid sina skogar väl och efter uthållighetsbruk.

Grosshandlaren J. Fahlén instämde med den förste talaren. Det kunde icke bestridas, att öfverafverkning egde rum, hvilket medförde större fara för jordbruket än affärsverksamheten. Nu hugges så små dimensioner, att marken nästan blir kal, och då ett hemman från en bonde öfvergår till hans arfvingar, erhålla de intet bidrag till sin existens från skogen, som därför säljes till bolagen. Den starka afverkningen skadade derjemte de grannar, som hade skog på ömse sidor, hvilken förstördes af storm och grantorka, hvarför äfven de tvingades att sälja sina skogar. En skogslag vore därför nödvändig för att bevara någon skog till våra efterkommande, ty, sedan den gröfre skogen tagit slut, vidtog skeppning af småvirke, såsom pitprops, egyptiska sparrar, m. m. Det kan ej gå väl, om det får fortgå, såsom det nu börjat.

Herr O. Neander instämde med herr *Fahlén*.

Herr Nordberg instämde deri, att en skogslag vore behöflig, ty landtbruket kunde ej i dagspenning konkurrera med sågverksrörelsen.

Disponenten E. Laurell instämde med brukspatron *J. P. Dahlberg* deri, att han icke ansåge öfverafverkning vara för handen; särskildt de större bolagen tänkte på framtiden. Om man ifråga om öfvermogen och skadad skog påskyndade afverkningen, vore ej att anse såsom öfverafverkning, för hvars tillvaro bevis ännu saknades.

Jägmästaren Th. Örtenblad upplyste om grunderna dertill, att öfverafverkning ansågs förefinnas i fråga om timmer. Den beräknade afkastningen häraf med nu rådande dimensioner ansågs normalt kunna uppgå till 4,000,000 stycken inom Vesternorrlands län, men enligt länsstyrelsens senaste 5-årsberättelse hade årligen uttagits 6 å 7,000,000. Sannolikt råder sålunda 50 % öfverafverkning å timmer.

Disponenten Hasselblad instämde med herr *Laurell*. Nu hafva vi mera värde i unga träd, som lemna battenstimmer än förr i bjelkträd. Till och med om det också afverkas mer, än hvad skogen hinner tillväxa, bör man uttaga träden, då det bäst lönar sig. Stockantalet bör ej läggas till grund för afverkningsberäkningen, ty det kan stundom medföra vinst att icke låta skogen uppnå timmerdimension. Nu stå vi främst i ledet på den industriela marknaden genom de rika tillgångar skogsafverkningen bereder, hvilket vi ej kommit att göra, om vi sparat skogen. Man kan också spara för länge. Talet om att jordbruket blir lidande genom sågverksrörelsen kan bemötas dermed, att det, som bäst lönar sig, bör mest uppdrivas.

Hemmansegaren Nylén instämde med disponenten *Hasselblad* och framhöll, att hemmanen nu äro fyra gånger dyrare än för 50 år sedan, ehuru mycken skog afverkats. Kalhuggning förekommer nästan icke i Ångermanland.

Docenten A. N. Lundström framhöll, att öfverafverkningen vore lokal. Den förekomme, der kommunikationerna vore goda, men deremot icke, der de vore dåliga. I det hela taget torde öfverafverkning råda och en väl afvägd skogslag vore till gagn, ty den behöfde icke skada någon.

Öfverjägmästaren E. F. Groth ansåg öfverafverkning icke föreligga annat än närmare kusten. Någon fara häraf behöfde man för närvarande icke se. I södra landet hände det ofta, att jordbrukaren finge köpa sitt bränsle, och om här så på enstaka ställen vore fallet, syntes faran deraf icke vara större än för södra landet.

Grosshandlaren J. Fahlén förvånade sig deröfver, att någon kunde påstå, att öfverafverkning icke föreläge. Skogshemman, som voro värda 20,000 kronor för 2 å 3 år sedan, såldes nu för 1,600 kronor. De stora bolagen sköta nog sina skogar väl, men de smärre skogsegarne måste ofta öfverafverka sina skogar, och

likväl hände vid arfskifte, att ingen annan än en affärsman kunde öfvertaga hemmanet. För att finna bjelkar och master måste man nu långt upp mot fjellen, men ett bevis derpå, att export af småvirke är en lönande affär, utgör den ökade försäljningen af sådant. Men sådan export vore för landet farlig.

Herr Nordberg ville för sin del erkänna, att öfverafverkning inom länet vore rådande.

Disponenten Hasselblad framhöll, att uthållighetsprincipen hade importerats från Tyskland. Talet om öfverafverkning förklaras deraf, att man ej sett annat än härvarande skogar. Man tager saken för mycket norrländskt och fasthåller vid vissa minimidimensioner för afverkningen. Der man kan afsätta alla dimensioner äro förhållandena bäst. Vi ha här kolossala arealer, som bära skog, hvarför man ej bör ängslas för framtiden.

Disponenten Nils Dahlberg påpekade, att jordbruket här i följd af klimatiska förhållanden ej kunde reda sig utan hjälp från skogen, hvarför man i detta fall ej hade något att lära af en jemförelse med södra landet.

Disponenten E. Laurell påstod deremot, att jordbruket äfven här kunde reda sig utan hjälp från skogen.

Grosshandlaren C. Falck ansåg, att trävaruindustriens uppsving vore till stor lycka för Norrland, men befarade att allt mindre dimensioner skulle komma att afverkas särskildt närmare kusten. Han delade öfverjägmästare Groths åsigt beträffande ifrågasatt afverkning, men ansåg, att redan nu något borde göras till skydd för våra skogar.

2:dra frågan: *Anses de nya grenar af trävarurörelse och industri, som under senare åren inom länet uppstått för trakten mindre gynsamma och sålunda mindre berättigade än sågverksrörelsen?*

Disponenten Nils Dahlberg. Hvarje industri är lika berättigad och bör icke allenast tolereras, utan äfven uppmuntras, men i händelse någon industri har afgjort menligt inflytande på skogen och hotar dess framtida bestånd, bör genom effektiv lag skogen skyddas. Till industri borde icke hänföras afverkning af småvirke för export i oförädlad form.

Disponenten Hasselblad framhöll cellulosafabrikationen såsom mera berättigad än öfriga grenar af trävarurörelsen, enär den använde relativt mindre råvara samt mindre dimensioner, hvilka kunde vara af sämre beskaffenhet, såsom torrgran m. m., hvarjemte den kunde tillgodogöra affall från sågverken.

Brukspatron J. P. Dahlberg ville icke lemna något afgörande svar på denna fråga. Huravida en industrigren vore mera berättigad än en annan, berodde i första hand derpå, om den erbjöde mera arbete och tillika samlade mera kapital.

Grosshandlaren J. Fahlén medgaf, att skeppningen af småvirke kunde vara lika berättigad som sågverksrörelsen, så framt den icke sköflade och förödde skogen, i hvilket fall den borde hindras.

Docenten Lundström helsade de industrier välkomna, som använde affallet vid sågverken, de deremot, som sköfla ungsbogen, borde hindras.

Disponenten Hasselblad: Kan man med fördel skörda ungskog och återkomma med afverkningen till samma plats hvart 50:de år, är detta bättre än att vänta på, att bjelk- och masteträd skola utväxa, ty tid är pengar och i vissa fall viktigare än pengar.

Grosshandlare J. Fahlén bemötte den förre talaren under erinring att med den af denne föreslagna omloppstiden endast kunde produceras stör m. m.

Hemmansegaren Nordberg framhöll önskvärdheten af en dimensionslag. Han ansåg icke den fabrikation för orten nyttig, som befordrar ungskogens sköfling.

Disponenten E. Laurell ansåg cellulosafabrikationen fullt berättigad, särskildt i samband med sågverksindustrien, ty den hjälper oss att rensa och vårda skogarna samt tillvarataga det, som får såsom värdelöst ruttna bort i skogen.

Baron Th. Hermelin instämde deri, att cellulosafabrikationen vore lika berättigad som sågverksrörelsen. Sagde industri är af stor vikt för skogens skötsel och vård, då skogsegaren verkligen tänker på sin skogsvård, men om många fabriker uppstå, torde nog hemmansskogarna blifva lidande genom denna industri. Lagstiftningen bör ingripa, om förhållandena bli för skogen ogynsamma.

Grosshandlaren C. Falck framhöll, att cellulosafabrikerna behöfva nästan lika stora dimensioner som sågverksrörelsen, hvarför de inkräkta på dennas område.

3:dje frågan: *Hvilka anses orsakerna hafva varit dertill, att det af Vester-norrlands läns landsting antagna förslag till skogslag för länet rönt mostånd inom kommunerna?*

Disponenten Nils Dahlberg ansåg, att motståndet berodde på den ifrågasatta lagens förmenta ingrepp i den fria eganderätten samt fruktan för kostnaderna vid dess tillämpning. Lagen afsåge, att hindra sköfling af *frisk* skog, understigande omkring 7 tum på 16 fot, hvarigenom alltså nödigt husbehovsvirke icke skulle komma att saknas. I öfrigt vore de föreslagna lagbestämmelserna så affattade, att de icke borde hvarken skada någon eller medföra afsevärda kostnader. Man måste derföre anse, att orsakerna till motståndet mot lagförslaget antingen berodde på bristande kannedom derom eller ock på egennyttan utan tanke på framtiden, utan blott på stundens vinning.

Disponenten C. Hasselblad besvarade denna fråga med en annan, nämligen huruvida man ansåge det vara bättre att vara fri än under förmyndare.

Grosshandlare J. Fahlén instämde till alla delar med disponenten Dahlberg, hvarjemte han såsom en annan orsak till motståndet mot lagförslaget framhöll den agitation, som bland allmänheten bedrifvits mot detsamma. Allmänheten kände icke förslagets innehåll, hvarföre han trodde, att sedan man nu tagit bättre kännedom derom motståndet skulle vara ringa.

Hemmansegaren Nordberg: Då skogen ej i längden räcker till, är det bättre att i tid underkasta sig en dimensionslag, än att af brist på skogstillgång omsider hindras att fortsätta med afverkningen.

Disponenten E. Laurell sade sig icke känna kommunernas skäl, men ville opponera sig mot talet om okunnighet och egennyttas såsom orsaker till motståndet mot lagförslaget. Han trodde tvärtom, att orsaken härtill borde sökas i ett sundt och godt omdöme, om hvad landet kräfde.

Disponenten Hasselblad vore emot en dimensionslag, ty dimensionen ensam kan icke vara bestämmande för huruvida trädet lämpligen bör kvarstå eller afverkas.

4de frågan: *Hvilka åtgärder i lagstiftningsväg och utan att allt för mycket inkräkta på den enskildes rätt anses böra och kunna vidtagas för att främja bättre skötsel och vård å privatskogarna?*

Docenten Lundström framhöll de goda sidorna af landstingets lagförslag jemte de jemkningar deri, som af länsstyrelsen företagits. Kostnadsfri utsynning borde förrättas af skogsingenjörer eller skogskonsulenter, ty nödig insigt fattas ännu hos allmänheten om en god skogshushållnings principer; därför bör ock undervisning meddelas allmänheten af skogskonsulenterna. Talaren yrkar, att skogskomitén måtte beakta länsstyrelsens förslag till skogslag.

Disponenten C. Hasselblad vore visserligen tilltalad af länsstyrelsens förslag, men inkomsterna blefve otillräckliga för tjenstemännens afföning. Hans åsigter om en skogslag ginge derpå ut, att skogsmark icke skulle tillåtas ligga överksam. Då så skedde under längre tid än hvad för förnyring erfordrades (t. ex. 10 år), borde lagen ingripa.

Disponenten Nils Dahlberg vore obetingadt anhängare af dimensionslag och förordade det af landsting och länsstyrelse utarbetade förslaget. Men om detta icke ansågs antagligt, helsade han välkommen hvilken annan god lag som helst, men den borde komma till stånd i tid. De möjliga olägenheterna kunde under hand afhjelpas.

Disponenten Hasselblad hade nyss gjort en resa i Norge, der skogslagsfrågan länge diskuterats. Norrmännen hade icke råd att bestå sig med dimensionslag. Pappersmassfabrikationen hade i broderlandet antagit stora dimensioner. En skogslag kan icke åstadkommas, utan att den hindrar industrien. Det är derföre bäst att tåla vissa oegentligheter i fråga om skogarnes skötsel

än att experimentera med skogslag, så framt den ej inskränkes till att hindra mark från att vara överksam.

Disponenten Laurell hade ej sett någon dålig skog, som skulle varit bättre, om dimensionslag funnits. Det lagförslag, som af landstinget antagits, är visserligen ytterst beskedligt, men det är olämpligt, att kontrollen skall handhafvas af kommunerna. Vida bättre, är då att underkasta sig skogstjenstemäns bestämmelser än att stå under uppsigt af bönder, som sakna kunskap i skogshushållning.

Hemmansegaren Nordberg trodde, att man skulle genom att resa efter kusten snart finna en skogslag nödvändig. Vi ha ej råd att förlora vår skog. Det är tillika bättre att kontrollen öfver en skogslags efterlefnad sker genom kommunala förtroendemän än genom skogsstaten.

Grosshandlaren J. Fahlén hade alltid varit anhängare af dimensionslag. Landstingets lagförslag vore lindrigt, men hindrade skogens ödeläggande. Ungskogar finnas inom länet, men dessa böra skyddas genom dimensionslag. Blifva våra skogsmarker rensopade, är det sedan snart slut med hemmansegarne.

Hemmansegaren Grafström anser det af landstinget antagna lagförslaget nyttigt, men derjemte vore hushållningsplan för skogarna önskvärd, helst så att skogarna finge skötas efter 100-årigt omlopp. Dimensionen borde bestämmas till 9 tum 5 fot från roten.

Docenten Lundström påpekade, att dimensionslag icke hindrade cellulosa-fabrikationen, ty stora massor undertryckt och skadad granskog behöfde afverkas, hvilket landstingets förslag medgäfvde.

Disponenten Hasselblad fann den föreslagna 100-åriga omloppstiden omöjlig, ty vi finge då vänta på rätt att afverka i barn och barnbarns tid. Det är bättre att skörda ung och gammal skog. Dimensionslag är förkastlig och kommunala förtroendemän äro alls icke lämpliga att ha någon befattning med skogens skötsel.

Riksdagsmannen Styrländer fann af hvad som anförts en konservativ och en frisinnad mening vara på mötet företrädda. Den förra ville dimensionslag, den senare full frihet. I diskussionen hade dock mest personer, som vore allierade med sågverken, deltagit. Han ansåg, att den stora allmänheten stode på den senare sidan. De flesta hade ock satt sig in uti landstingets lagförslag, men de ville icke underkasta sig några band, emedan de trodde sig sjelfva kunna sköta skogen. De skulle dock möjligen kunna vara med på disponenten Hasselblads förslag såsom grund för en lag, som hindrade, att marken finge ligga överksam.

Häradshöfdingen Ringenson hade erfarenheter företrädesvis från lagböckerna, hvilka visade, att allmänheten i de flesta fall sålde skogen till bolagen, af hvilka de större utöfvade en god skogsskötsel och i så fall vore lag öfverflödig, men denna koncentrerung af skogsegendomen vore icke lycklig. Bolagens uppgift är ingalunda att besitta Sveriges jord, hvarför detta borde hindras. Dimensionslag

deremot skulle påskynda hemmanens öfvergång till bolagen. Skogslagstiftningen borde derföre vara af den beskaffenhet, att bolagens skogsförvärf hindrades.

Öfverjägmästare Groth påpekade, att dimensionslag vore oförenlig med god skogsvård och derföre olämplig.

Riksdagsmannen Styrlander. Allmänheten är rädd för sågverksbolagen, sedan de nu i följd af de redan gjorda skogsförsäljningarna erhållit magten. En dimensionslag skulle medföra skogsköpens ökande och inskränka den fria bondeklassen.

Disponenten Hasselblad framhöll, att bolagen icke vore för jordbruk, utan för skogsbruk, och de tvingades att på evärdlig tid förvärfva skog, emedan de ej på längre tid finge arrendera den.

Baron Th. Hermelin trodde ej, att farorna af sågverksegarnes skogsförvärf voro stora, om de icke jemte skogen förvärfvade den öppna jorden. Arrendetidens sänkande från 50 till 20 år hade icke varit till gagn. Hemmansegarne äro ofta af ekonomiska skäl tvingade att öfverafverka skogen. En skog, som på korta tider upplåtes på afverkningsrätt, blir utsatt för sköfling, ty hvarken egaren eller arrendatorn har intresse af att vårda skogen. Begränsning af rätten för afverkning af skogen vore derför önskelig.

Landshöfding Ryding påpekade, att allmänhetens mening rörande landstingets lagförslag framginge af de yttranden från kommunerna, som åtföljde detta förslag. Länsstyrelsen hade på sätt och vis utarbetat ett sjelfständigt förslag. Disponenten Hasselblads önskan att erhålla lag, som tillåte skogsförvärf utan landtbruk vore redan uppfylld, ty sådan lag funnes. Skogen kan nu skattläggas för sig och inegojorden likaledes för sig.

Disponenten E. Laurell ville ej mottaga äran af att här tillhöra det frisinnade partiet, utan det konservativa. Han hade endast förfäktat idéer, som öfverensstämde med det nu bestående.

Herr Lindholm hade såsom ordförande i kommunalstämman inom sin ort varit med om att tillsätta en komité att afgifva yttrande öfver landstingets lagförslag, hvilket af stämman godkändes, men förmynderskapet borde vara så litet tryckande som möjligt.

Grosshandlaren J. Fahlén opponerade sig emot herr Hasselblads förslag till skogslag. Han frågade, hvem som skulle bekosta skogskulturer å mark, som låge improduktiv? Härtill sänkades medel. Yrkade på dimensionslag.

Disponenten Hasselblad invände, att en dimensionslag likaledes förutsätter kostnader, ty en jägmästare måste dervid sköta afverkningen.

Häradshöfding Ringenson påpekade, att ända till hälften af vissa socknar eges af sågverksbolag, som sköta skogen företrädesvis genom skogvaktare. Dylika

personer kunde äfven enskilde personer skaffa sig och derigenom göra dimensionslag obehöffig.

Sedan skogskomiténs ordförande till den närvarande allmänheten framburit komiténs tack för de inlägg i dagens frågor, som här under diskussionen gjorts, förklarades mötet vara afslutadt.

Sollefteå som ofvan

Th. Örtenblad.

Protokoll, fördt vid af skogskomitén utlyst möte med allmänheten i Sundsvall den 18 augusti 1897.

Mötet öppnades af skogskomiténs ordförande, som lemnade en redogörelse för komiténs uppgift och detta mötes ändamål samt helsade de närvarande välkomna.

1:sta frågan: »Hvilka orsaker kunna angifvas dertill, att skeppningen af trävaror från Sundsvalls distrikt under senare åren icke väsentligt stigit?»

Grosshandlaren G. P. Braathen ansåg, att detta berodde derpå, att exporten från distriktet redan förut blifvit så högt uppdrifven, som den med tanke på framtiden kunde bli, hvarför det vore onaturligt, om den ytterligare stegrades. Såsom en följd af den högt uppdrifna afverkningen framhölls, att timmerdimensionerna mycket nedgått. Många skogsegare hafva emellertid nu börjat spara sina skogar. I denna omtänksamhet kunde man äfven se en orsak till att skeppningen icke höjdes.

Grosshandlaren M. Arhusiander ville till herr Braathens anförande lägga äfven det, att flera sågverk här i trakten blifvit under senare tider dels nedlagda dels förenade med andra till en affär, hvilket i sin mån bidragit till att minska exporten.

2:dra frågan: »Förekomma å orten träförädlande bolag, som sköta sina skogar efter uthållighetsbruk?»

Grosshandlaren M. Arhusiander anförde, att de flesta trävarubolagen, åtminstone de större, skötte sina skogar efter uthållighetsbruk. Man hade här anlagt dyrbara sågverk och man vore gifvetvis därför angelägen om att för framtiden ega råvara att å dessa anläggningar förädlas. De mindre sågverksbolagen hade likväl ofta ringa egna skogstillgångar och bygde sin framtida existens på köp af timmer och afverkningsrätter.

Grosshandlaren Braathen instämde med den föregående talaren och framhöll, att om frågan afsåge ett tillgodoseende af skogens reproduktionsförmåga, så skötes han i allmänhet efter uthållighetsbruk. Visserligen hade dimensionerna mycket nedgått, men då de mindre träden växa fortare än de större, blefve tillväxten derigenom på en viss areal jemväl större. Detta gjorde, att ehuru afverkningen vore hög, den likväl ansågs kunna vara uthållig.

3:dje frågan: »Anses den nu rådande öfverafverkningen innebära faror allenast för affärsverksamheten eller derjemte dylika af allmän art, och i så fall hvilka?»

Ingen af de närvarande yttrade sig specielt i denna fråga, hvilken deremot under behandlingen af följande ämne ofta vidrördes.

4:de frågan: »Hvilka åtgärder i lagstiftningsväg och utan att allt för mycket inkräkta på den enskildes rätt anses böra och kunna vidtagas för att främja bättre skötsel och vård på privatskogarna?»

Grosshandlaren Braathen ansåg en dimensionslag önskvärd, men icke i förening med beslagsrätt, utan endast i samband med böter för öfverträdelser.

Disponenten Axel Berggren anhöll få sammanslå och på en gång besvara 3:dje och 4:de frågorna. Då Kongl. Maj:ts befallningshafvande år 1895 infordrade kommunalstämmornas utlåtanden rörande en ifrågasatt skogslag, blefvo svaren i allmänhet afstyrkande. Förslaget antogs dock sedermera af landstinget, hvarför alltså dess representanter voro i denna fråga af olika mening med sina komitenter. Då Tuna kommun skulle afgifva sitt svar, ville den ej veta af någon lag. De äldre landtmännen, som bevittnat den tid, då afverkningsrätten å böndernas skog försåldes till bolagen, hade sedermera haft glädjen upplefva den dag, då afverkningskontrakten gått till ända och skogarna återfallit till hemmanen. De ville nu ha den kvarvarande skogen under sin egen disposition, utan att eganderätten inskränktes af någon lag. Med den växtkraft, som skogen i dessa trakter eger, synes skogarnes bestånd tryggadt utan en lagstiftning, som för jordbrukaren delvis skulle tilltäppa källan för en naturlig binäring. Inga skäl finnas att påstå, att afverkningen i dessa trakter öfverstiger återväxten. Talaren hade gjort beräkningar rörande mängden af på vissa trakter afverkad timmer, hvilket med nuvarande små dimensioner icke öfverstege $2\frac{1}{2}$ à 3 stockar pr tunnland, hvilket icke ansågs innebära skogssköfving. Med skogsförhållandena förtrogne fackmän hade tvärtom förklarat, att skogen vid afverkning af småtimmer kunde tåla ännu större beskattning. Vår svenska allmoge är så intelligent och så mån om både sin egen och sina efterkommandes ekonomi, att vi icke behöfva skydda den genom skogslagar. För öfrigt skulle en dimensionslag sänka skogsvärdet, enär den lade hinder i vägen för afverkning af smärre dimensioner.

Rådmannen A. G. Andersson ville likaledes sammanslå 3:dje och 4:de frågorna. Han vore likaledes öfvertygad om, att någon öfverafverkning icke egde rum, men mindre dimensioner än förr kunde nu i trävaruindustrien användas och af rent forstliga skäl hade här varit nödvändigt att afverka en del skog af mindre dimensioner. Visserligen öfverstege man stundom det måttligas gräns och afverkade betydliga massor småvirke till trämassa, pitprops, egyptiska sparrar m. m., och detta måste anses såsom misshushållning. Derigenom skadades naturligtvis den större trävaruindustrien. Många sågverksegare och allmogemän vore därför af den åsigt, att något måste göras för att hämma ungskogens sköfning. Man ser vid de stora flottningarna i våra elfvar hurudana dimensioner, som timret nu har, och häraf framgår, att afverkningen mången gång omfattar äfven ungskog. En dimensionslag, klokt afvägd och med tillbörliga undantag, vore nog rätta medlet att begränsa denna afverkning.

Riksdagsmannen Sjölund: Något bör göras för att bevara den stora rikedom, som ligger i våra skogar. En dimensionslag kan hafva både sina fördelar och sina olägenheter. De stora trävarubolagen önska nog helst en dylik lag, medan deremot de mindre bolagen likasom de enskilde skogsegarne på landsbygden i allmänhet icke vilja veta af den, med undantag dock af de skogsegare, som på vissa år sålt afverkningsrätten å sina skogar. Dessa senare hoppas nämligen att genom dimensionslagen blifva skyddade för att afverkningsrättsinnehafvaren skall taga rubb och stubb före afverkningstidens utgång.

Men en dimensionslag är svår att rätt genomföra. I många skogar tåla nämligen icke de smärre träden, att de större tagas bort, utan de förra hemsökas af torka. Det borde emellertid vara i lag bestämdt, att en skogsegare vore pliktig skaffa återväxt efter afverkningen, och talaren ville alltså hellre vara med om en lag liknande Gotlandslagen än en ren dimensionslag. Dock trodde han icke, att fara förefunnes för skogsbrist, så framt skogarne ordentligt sköttes, i hvilket fall de skulle tåla vid ännu större afverkningar än de nu pågående. Han erinrade sig den tid, då skogarna hade ringa eller intet värde, och då man å stora trakter beredde svedjeland. Men å dessa brandfält växer nu den vackraste skogen. Förr i tiden hade äfven talaren trott på talet om skogsbrist i våra trakter. Man gjorde den tiden anspråk på betydligt större dimensioner, än hvad nu vore fallet, och ehuru afverkningen alltjemt stigit, trodde han nu icke, att någon öfverafverkning egde rum.

Grosshandlaren Öqvist påpekade i fråga om en dimensionslags lämplighet, att man icke toge hänsyn till landets förnämsta auktoritet i detta afseende, nämligen domänstyrelsen. Denna myndighet hade förklarat, att en dimensionslag icke medförde de fördelar, man väntade. Skogslagen i Norr- och Vesterbottens län hade visat sig hindra återväxten, och hvarför då införa en dylik lag här. Flertalet af vår allmoge önskade heller icke en dimensionslag. Den bästa faktorn

för skogens bevarande är dess nuvarande höga värde, ty hvarje förständig människa skulle icke genom sköfling tillintetgöra detta kapital.

Grosshandlaren Braathen: Vi, som hålla på en dimensionslag, tro ej, att det med en sådan nödvändigt måste följa svårigheter att afverka sådant, som i skogsvårdens intresse bör bort. Hvad särskildt ungskogen beträffar, vore det dock praktiskt att sänka dimensionerna under det mått, som i lagförslaget upptagits. I fråga om skogslagens inflytande i Norr- och Vesterbottens län trodde talaren ej att skogsskötseln der var sämre, utan tvärtom stode högre inom kustlandet, der dimensionslagen vore gällande, än inom lappmarkerna, der skogen stode under domänstyrelsens öfverinseende.

Docenten Lundström omnämnde, att i Norr- och Vesterbottens län rådde stark efterfrågan å småvirke innan skogslagen der infördes. Hade ej norrbottenslagen kommit till stånd, skulle vårt nordligaste län nu vara ett skogslöst land. Det är ett ekonomiskt missgrepp att icke skydda ungskogen för sköfling, men hinder borde icke finnas för att afverka smärre sjuka och torra träd. Detta uttrycktes också tydligt i lagförslaget dermed, att skyddet afsåge endast de friska träden, hvilket icke kunde vara till skada för någon skogsegare. Talaren kunde därför icke finna det förenligt med någon risk att här införa en väl afvägd dimensionslag.

Kommunalordföranden J. Nordin instämde med föregående talare. Allmogemännen behöfde ett skydd för sin skog, och få de ej detta, komma de till slut att gå under. Visserligen har man talat mycket om, att den sjelfegande bonden härigenom skulle komma att ställas under förmynderskap beträffande vården af sin skog, men förmynderskapet skulle säkerligen medföra långt mera godt än man ville tro.

Disponenten Berggren fann det rent af förvånande, att från allmogehåll få höra ett dylikt uttalande, men han tröstade sig dermed att för den uttalade åsikten icke anförts några skäl eller bevis. Skogsfrågan hade af den förra talaren betraktats såsom en smakfråga, men man borde se den från ekonomisk synpunkt. Under senare tider har man börjat förädla virket till trämassa och härigenom kunde man ur en 5-tums stock draga större valuta än genom försågning af ett 7-tums timmer. Han erinrade om ett par yttranden å mötet i Sollefteå. Der hade såväl öfverjägmästaren Groth som disponenten Hasselblad förklarar, att en dimensionslag icke vore förenlig med god skogsvård och ej heller med en ekonomiskt ledd trävaruindustri.

Kommunalordföranden Nordin hade sålt mycket timmer och dervid funnit, att det gröfre virket gifvet honom den största vinsten, t. ex. för 8-tums timmer dubbelt mera än för 7-tums. Han hade beräknat, att man på 8 års tillväxt å 5 å 6-tums timmer kunde fördubbla priset, i vissa fall till och med på ännu kortare tid.

Grosshandlaren Braathen ansåg, att trämasseproducenterna icke borde vara så mycket mot en dimensionslag, som af herr Berggrens yttrande framginge. Han ansåg, att det i alla fall skulle blifva nog för dessa producenter med den råvara, som erhöles af torra och halftorra träd samt undertryckt gran, hvilket virke icke vore användbart för sågverksindustrien.

Disponenten Berggren var ledsn för att man ville hänvisa trämasseindustrien till torr och torkande gran. Detta virke antog nämligen en brun färg-ton, och man kunde af detsamma tillverka endast brun trämassa. Herrarne skulle därför säkert finna det hårdt att framdeles måhända endast få läsa bruna tidningar i stället för — röda.

Landstingsmannen Hellzén: Vi böra tänka på våra efterkommande och ej afverka skogen starkare, än hvad den hinner tillväxa, ty bonden kan ej existera utan biförtjenst. men får man nu afverka alla dimensioner, blir någon sådan biförtjenst ej kvar för våra efterkommande. En allt för stark afverkning hotar såväl sågverksindustrien som den sjelfegande bonden.

Riksdagsmannen Sjölund: Här har talats om egyptiska sparrar, på hvilka skogsegaren ej haft någon behållning. Skogarne sträcka sig 30 å 40 mil in i landet, och endast vid kusten kan småvirke med fördel afyttras. I trämasseindustrien låge ej heller någon fara för skogen, ty toppar och undertryckt skog kunna användas såsom råvirke, och det lönar sig ej att till pappersmassa förbruka gröfre dimensioner, som kosta ända till 30 öre kubikfoten, under det att mindre virke betingade endast 12 å 13 öre. En dimensionslag skulle skada det stora hela, men en återväxtlag under länsstyrelsens öfverinseende kunde vara till gagn.

Docenten Lundström påpekade, att Gotlandslagen, som af en talare förordats, hade vissa betänkligheter emot sig, och man hade därför förenat den ursprungliga återväxtlagen med vissa dimensionsbestämmelser.

Landstingsmannen Flodén vore hvarken för dimensions- eller åldersgräns, ty hurudan en skogslag än blefve, skulle den alltid inkräkta på den enskildes fria dispositionsrätt öfver sin egendom. Vi bönder skulle gerna låta våra skogar stå på tillväxt, men vi ha ej rygg och mäg härtill. Vi spara träden så länge vi kunna och tillgripa skogen för att skydda vår existens. Skulle en lag hindra oss att göra detta, så blefve följden, att vi finge gå till bolagen och erbjuda dem att köpa hemmanen samt sjelfva stanna kvar såsom arrendatorer. Men utan skogslag kan jag sälja, hvad som för min existens är nödigt, äfven om jag ej vill afverka så små dimensioner, som jag måste taga. Det är nog sorgligt att se små dimensioner, men de kunna ofta härstamma från den täta skogen, der det ena trädet står och ackorderar med det andra om rummet och der en gallring är till nytta. Hvad skall man då göra med de små dimensionerna, der det icke bär sig att kola? Trämassefabrikerna betala nog låga priser för vir-

ket, men efter gallring i tät skog kan man dock få rätt för arbetet. Bättre än någon lag vore, om riksdagen skickade ut kunniga personer, som undervisade allmänheten huru den rätt bör sköta sina skogar.

Man har visserligen nu börjat afverka små dimensioner, men hvar och en, som har makt att spara, hugger icke ung och växande skog, men kan man icke spara, måste man fritt få afverka den smärre skogen. Skogsvärdena skulle falla mycket, om en skogslag komme till stånd, hvarpå allmänheten skulle komma att lida. Man bör ej tvingas låta skogen stå längre än den behöfver. Jag är nu 52 år och har afverkat timmer, der det var kalmark i min barndom. Jag hemställer dock att åt kunniga skogsmän må lemnas i uppdrag att undervisa allmänheten. (Flera instämmanden.)

Grosshandlaren Braathen: Dimensionslagens anhängare vore ingalunda blinda för olägenheterna af en dylik lag, men om den blefve väl afvägd, vore dock olägenheterna mindre än skadan af att ungsbogen för hårdt sköflades.

Herr Hellzén ville delvis hålla med herr Flodén, men anser, att den sjelfegande bonden skulle i framtiden gå under, om man nu finge fortsätta att afverka all saluduglig skog.

Disponenten Berggren. Ingen bättre genväg finnes till allmogeståndets ekonomiska förderf än just en dimensionslag, ty hvarifrån skola bönderna taga sina inkomster, om de ej få afverka de dimensioner, som de nu hafva. Herr Hellzén hade framhållit olägenheterna af att sköfla skogen genom att hugga pitprops och sparrar, men denna afverkning kunde icke sträcka sig längre än 10 à 15 kilometer in i landet, hvarför det vore obefogadt att såsom hinder för en dylik afverkning antaga en dimensionslag, som ingrepe i landets hela näringslif beträffande skogsindustrien.

Disponenten Hasselblad bad att få rätta ett referat af hans anförande vid mötet i Sollefteå. Han hade der uttalat sig mot en dimensionslag, hvilken vore oändamålsenlig. Äfven afverkning af pitprops och annat småvirke vore berättigad, då den skedde gallringsvis och för skogens bästa. Han vore tilltalad af att ej ställa skogen på allt för lång omloppstid, och man skulle ej taga saken så pessimistiskt, att man skulle tro bönderna skulle gå under, om de icke ständigt hade grof skog.

Man skulle ha sagt, att toppar och affall uteslutande användas för trämassefabrikationen, men detta bär sig icke. Hvarken i södra Sverige eller i utlandet går man så tillväga, utan skördar skogen hufvudsakligen eller uteslutande med afseende på trämassefabrikationen. Denna fabrikation kommer säkerligen i framtiden att inom vårt land blifva numro ett och sågverksindustrien möjligen numro två. En skogslag bör endast afse, att skogsmark ej får vara överksam.

Grosshandlare Braathen replikerade föregående talare och påstår, att hvad han sagt delvis stöder önskvärdheten af en dimensionslag. Det vore oriktigt att grunda trämassefabrikationen på små dimensioner. Skulle den kunna vara numro ett, borde den också med större fördel än sågverksrörelsen kunna använda gröfre virke.

Grosshandlaren L. U. Öqvist påpekade en oegentlighet i hvad docenten Lundström anfört rörande verkningarna af norr- och vesterbottenslagen. Det förhölle sig nämligen i verkligheten så, att exporten af småvirke särskildt från Vesterbottens län icke blifvit mindre, sedan lagen tillkommit än dess förinnan. Det är anmärkningsvärdt, att sågverken numera ganska allmänt blifvit så måna om en dimensionslags införande. Man kan nästan vara benägen tro, att de, sedan de gröfre träden afverkats, vilja söka tvinga allmänheten till en ensidigt timmerproducerande skogshushållning i syfte att tillförsäkra sig tillgång å sågtimmer. Talaren trodde för öfrigt, att man skriker öfverdrifvet mycket om afverkning af småvirke. Skeppning af grufstöttor kan i och för sig aldrig motivera en dimensionslag och särskildt i våra trakter vore exporten af egyptiska sparrar och annat småvirke så obetydlig, att den för hela Norrland förhåller sig till samma afverkning i södra Sverige såsom 1:9. Det är företrädesvis kusterna som härjats af denna afverkning och dermed vore den också slut. Frankrike skeppar i förhållande till sin skogsareal mera pitprops än Sverige. Talaren betonade slutligen önskvärdheten af att riksdagen ville tillse, att landtmannen blefve undervisad huru han bäst borde sköta sin skog.

Riksdagsmannen Eriksson i Qväcklingen ansåg skydd för skogen behöfligt, dock icke så att det för mycket ingrepe i den enskildes eganderätt. En dimensionslag skulle bidraga dertill, att hemmanen allt mera öfverginge till bolagsegendomar. En lag deremot grundad på åldersberäkning skulle vara den naturligaste och bästa, men om en dimensionslag nödvändigt skulle införas, borde den förenas med exportafgift å trävirke, på det att nödiga virkesutsyningar genom denna afgift skulle kunna bekostas, hvarjemte genom den ersättning skulle lemnas åt skogsmän, som lemnade upplysning och råd åt landtmännen.

Disponenten Hasselblad gjorde några beräkningar i syfte att visa, hur man skulle bestämma om ett träd borde afverkas eller fortfarande kvarstå. Denna sak berodde icke på dimensionen utan på tillväxten.

Grosshandlaren Arhusiander trodde för sin del, att det för Vesternorrlands län vore nödvändigt, att en skogslag komme till stånd. Sedan denna fråga behandlades i landstinget, hade dock sågverksrörelsen kommit i ett annat skede, i det man nu kan använda mindre dimensioner än tillföre. Den i lagförslaget upptagna minimidimensionen af 7 eng. tum på 16 fot bör sänkas till 6 tum på samma längd. Derjemte böra modifikationer göras till gagn för trämassefabrikation och kolning, hvilka industrier vore till fördel för landet. Afverkning af

pitprops och egyptiska sparrar borde deremot i lag förbjudas, ty sådan afverkning lemna mycket ringa behållning till skogsegaren, arbetaren och exportören. Nu går genom denna afverkning milliontals ungräd ur landet utan att lemna nämnvärd valuta. De borde i stället sparas för att blifva mera användbara och komma sågverksindustrien till gagn.

Sedan diskussionen härmed afslutats, tackade skogskomiténs ordförande de närvarande för deras under diskussionen visade intresse särskildt för sista frågan. Här hade liksom i Sollefteå försports en allmän önskan att avvägbringa bättre skogsvård, men åsigterna hade varit delade angående medlen härför. Medan det ena partiet önskade en skogslag, önskade det andra frihet och uppuppllysning, och inom partierna visade sig för öfrigt ganska stora motsatser. På samma gång komitén erhållit kännedom om allmänhetens önskningar, hade den ock lärt sig inse omöjligheten af att kunna på ett för båda parterna tillfredsställande sätt lösa frågan.

Sundsvall som ofvan

Th. Örtenblad.